

กล่าวขอโทษประชาชนอย่างเป็นทางการสำหรับความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในช่วงการปฏิรูปที่ดิน
38

อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนว่าหัวข้อเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดินและผลกระทบของการปฏิรูปที่ดินทั้งในระดับสังคมและระดับปัจเจกบุคคลแทบจะไม่ได้รับกล่าวถึงอีกเลยในสังคมเวียดนาม จนกระทั่งในยุคหลังนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจ (โด่ยเหม้ย) ที่เรื่องราวของการปฏิรูปที่ดินถูกถ่ายทอดและหยิบยกมาทบทวนอีกครั้งในงานวรรณกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องสั้นและนวนิยาย คำถามที่เกิดขึ้นก็คือเหตุใดเอกสารประเภทอื่นนอกเหนือไปจากวรรณกรรมจึงไม่กล่าวถึงการปฏิรูปที่ดินในช่วงทศวรรษ 1950 มากนัก สังเกตได้จากการที่หนังสือประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่มักกล่าวถึงเหตุการณ์นี้เพียงไม่กี่บรรทัด ส่วนใหญ่แล้ว ผู้เขียนจะมุ่งอธิบายว่านโยบายการปฏิรูปที่ดินนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการแก้ปัญหาในชนบทของประเทศเวียดนามอย่างไร จากนั้นก็จะกล่าวโดยสรุปอย่างรวดเร็วว่าได้มีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นในช่วงดำเนินนโยบายปฏิรูปที่ดินซึ่งรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์ได้พยายามแก้ปัญหาเหล่านั้นทันที โดยไม่มีกล่าวถึงรายละเอียด ขั้นตอนการดำเนินการ หรือข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น ดังนั้น เราจึงอาจจะกล่าวได้ว่าการถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดินผ่านวรรณกรรมนั้นเป็นอีกความพยายามหนึ่งที่จะบันทึกความทรงจำจากอดีตและทำให้เรื่องราวที่เคยเป็นเรื่องต้องห้ามนั้นมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ในยุคหลังนโยบายโด่ยเหม้ย งานเขียนประเภทวรรณกรรมจำนวนไม่น้อยได้เขียนถึงการปฏิรูปที่ดินเพื่อเตือนใจให้ผู้อ่านนึกถึงความผิดพลาดของประวัติศาสตร์และสร้างความเข้าใจอันถูกต้องในหมู่ชนรุ่นหลัง

หนึ่งในงานเขียนที่กล่าวถึงเหตุการณ์การปฏิรูปที่ดินคือนวนิยายเรื่อง *ฝันร้าย* (Ác mộng) ของนักเขียนอาวุโส โง่ หงอ๊ก โบ่ย (Ngô Ngọc Bội) ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1990 เป็นการถ่ายทอดการดำเนินการด้านการปฏิรูปที่ดินที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการและความผิดพลาดที่เกิดขึ้นผ่านมุมมองของเจ้าหน้าที่ของพรรคที่ได้รับมอบหมายให้ไปปฏิบัตินโยบายในเขตชนบท ทั้งนี้ผู้เขียนเห็นว่าความผิดพลาดของการปฏิรูปที่ดินเกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจในนโยบาย และผู้ปฏิบัติยึดหลักทฤษฎีมากกว่าที่จะพิจารณาถึงสภาพความเป็นจริงของสังคมแต่ละแห่ง

ส่วนนวนิยายเรื่อง *สวรรค์בוד* (Những Thiên Đường Mù) ของนักเขียนหญิง เชื่อง ทุ เฮื่อง (Dương Thu Hương) ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1988 และได้รับการตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษในชื่อ *Paradise of the Blind* กล่าวถึงผลกระทบของนโยบายการปฏิรูปที่ดินต่อชีวิตของปัจเจกบุคคลผ่านเรื่องราวของเด็กสาวคนหนึ่งที่ต้องสูญเสียครอบครัวอันอบอุ่นของเธอเมื่อครอบครัวของบิดาของเธอถูกกล่าวหาว่าเป็นชนชั้นเจ้าของที่ดิน

³⁸ Le Minh Han (ed.). *Đại Cương Lịch Sử Việt Nam*. Vol.3. Hanoi: NXB Giáo Dục, 1999. Pp.137-142.

นอกจากนี้แล้ว ผลกระทบที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการสร้างความขัดแย้งในหมู่บ้านซึ่งเคยอยู่ด้วยกันอย่างสามัคคี เช่น ครอบครัวของตัวละครหญิงในเรื่องถูกกล่าวหาว่าเป็นเจ้าของที่ดินที่เอารัดเอาเปรียบประชาชน ทั้งที่ชาวบ้านรู้ว่าครอบครัวนี้ไม่ได้เอารัดเอาเปรียบชาวบ้าน แต่ที่มีฐานะดีเพราะความขยันขันแข็งและรู้จักอดออม แต่ชาวบ้านคนอื่นก็หวาดกลัวเกินกว่าที่จะเข้ามาช่วยเหลือ เพราะเกรงว่าจะได้ชื่อว่ามีความสัมพันธ์กับชนชั้นที่เป็นศัตรูของประชาชน แม้ว่าในภายหลังทางการได้ประกาศแก้ไขข้อผิดพลาดดังกล่าวแล้ว แต่ก็ไม่อาจแก้ไขความรู้สึกของชาวบ้านได้

ในเรื่องสั้นเรื่อง “เขาวงกต” (Mê Lô) ของนักเขียนรางวัลซีไรต์ โต จู (Đỗ Chu) ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1989 ได้บรรยายถึงความรู้สึกของผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นชนชั้นเจ้าของที่ดินว่าเต็มไปด้วยอับอายและเหตุการณ์ดังกล่าวยังมีผลต่อจิตใจของบุคคลที่เกี่ยวข้องอีกด้วยผ่านเรื่องราวของนายทหารหนุ่มคือจื่อ (Trù) ซึ่งเสียใจจนเป็นเสียสติที่ครอบครัวของเขาถูกจำแนกว่าเป็นชนชั้นเจ้าของที่ดิน พ่อของเขาซึ่งสนับสนุนการปฏิวัติมาโดยตลอดมองว่าตนเองไม่ได้รับความยุติธรรม สุดท้ายเขาไม่อาจทนความอับอายและเสียใจได้จนต้องฆ่าตัวตาย แม้แต่เพื่อนๆ ทหารของจื่อก็ทำตัวไม่ถูกเนื่องจากไม่รู้ว่าจะปฏิบัติต่อจื่ออย่างไรเพราะจื่ออาจจะเป็นเจ้านาย เพื่อนทหาร หรือผู้ได้บังคับบัญชา แต่การที่ครอบครัวของเขาถูกจัดว่าเป็นชนชั้นเจ้าของที่ดินก็เป็นผลทำให้เขากลายเป็นสมาชิกของชนชั้นที่เป็นศัตรูของการปฏิวัติด้วยเช่นกัน

2.4 การทบทวนเกี่ยวกับสงครามและความสูญเสีย

นักเขียนและกวีรุ่นใหม่เริ่มมองสงครามด้วยมุมมองใหม่ที่ต่างจากนักเขียนและกวีรุ่นเก่าที่มองว่าสงครามเป็นการแสดงออกซึ่งความกล้าหาญและเสียสละ เป็นความยิ่งใหญ่ และหมายถึงความเป็นวีรบุรุษ แต่นักเขียนรุ่นใหม่มองสงครามด้วยสายตาของคนที่เคยผ่านสงครามแห่งความเป็นและความตายนี้ด้วยของตัวเอง สำหรับพวกเขาสงครามเต็มไปด้วยความสูญเสียอันได้แก่ชีวิตและวัยเยาว์ของพวกเขา เช่น ในนวนิยายเรื่อง *ปวดร้าแห่งสงคราม* (Nỗi buồn chiến tranh) ของนักเขียน บ่าว นิงห์ (Bảo Ninh) ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1990 ในการตีพิมพ์ครั้งแรกใช้ชื่อว่า *ชาตะกรรมแห่งความรัก* (Thân phận của tình yêu) เนื่องจากไม่ต้องการให้ชื่อเรื่องเป็นที่สะดุดตาของนักวิจารณ์แนวอนุรักษณ์ เนื้อหาหลักของนวนิยายเรื่องนี้สะท้อนภาพความจริงของสงครามในแง่มุมที่ต่างจากภาพสงครามแห่งความกล้าหาญที่ทางการพยายามนำเสนอ ผู้เขียนนำเสนอเรื่องราวผ่านมุมมองของเกียน (Kiên) ผู้เป็นทหารผ่านศึก ผู้อ่านได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของลักษณะนิสัยและการมองโลกของตัวละครจากผู้ที่มองโลกในแง่ดีและร่าเริงเหมือนกับวัยรุ่นคนอื่นๆ กลายเป็นคนที่เก็บตัว ท้อแท้สิ้นหวัง และมีชีวิตอยู่เพียงเพื่อทำหน้าที่ของตนเองไปวันหนึ่งๆ เท่านั้น ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะสงครามเป็นต้นเหตุแห่งการสูญเสียชีวิตวัยเยาว์และความรักของ

เขา ชีวิตของเขายื่นเปลี่ยนไปเมื่อเขาได้พบกับความเป็นจริงของสงครามที่เต็มไปด้วยความโหดร้ายและจากการที่เพื่อนรักของเขาถูกข่มขืน

แม้ผู้เขียนไม่ได้กล่าวโทษสงครามและนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งเอาชนะศัตรูจนประชาชนอดอยากและแทบไม่มีกิน แต่ภาพของเหล่าทหารที่ใช้ชีวิตอยู่ในแนวหน้าอย่างยากลำบาก ต้องเผชิญหน้ากับความตายในทุกเสี้ยววินาที และยังคงเผชิญกับความรู้สึกกังวลและหวาดกลัวภายในใจของตนเอง ภาพของแม่ที่สูญเสียลูกชาย หญิงสาวที่ต้องพลัดพรากจากสามีและคนรัก ผู้คนไร้ที่อยู่อาศัยและอยู่อย่างหมดอาลัยตายอยากในชีวิต รวมถึงความสูญเสียในรูปแบบต่างๆ ของปัจเจกบุคคล ภาพเหล่านี้ได้ตอกย้ำถึงความโหดร้ายและความไร้เหตุผลของสงครามได้อย่างชัดเจนที่สุด จากการวิเคราะห์ของ หว่าง หงอ๊ก เหียน (Hoàng Ngọc Hiên) นวนิยายเรื่อง *ปวดร้าแห่งสงคราม* สะท้อนให้เห็นถึง “ความไร้เหตุผลของสงคราม” (Nghịch lí của chiến tranh)³⁹

นอกจากนี้ยังมีงานเขียนที่น่าสนใจอื่นๆ อีกหลายชิ้น เช่น นวนิยายของนักเขียนหน้าใหม่ โห่ แอญห์ ไท่ (Hò Anh Thái) คือ *ผู้หญิงบนเกาะ* (Người đàn bà trên đảo) ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1988 และต่อมาได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษในชื่อเรื่อง *The Women on the Island* ได้กล่าวถึงโทษภัยของสงครามต่อชีวิตและความฝันของผู้หญิงที่ได้ลิตรอนสิทธิในความเป็นแม่ของพวกเธอ ผู้เขียนได้สะท้อนเรื่องราวของผู้หญิงบนเกาะกาดบักซึ่งเป็นสถานที่ตั้งของโรงเพาะพันธุ์เต่าทะเล ผู้หญิงเหล่านี้เคยร่วมกันรบในสงครามเวียดนามและเมื่อสงครามยุติพวกเธอก็ถูกส่งมาทำงานที่นี่ เรื่องราวของพวกเธอถูกถ่ายทอดผ่านสายตาของเด็กหนุ่มนักศึกษาที่ต้องการหลีกเลี่ยงจากความวุ่นวายของสังคมเมือง เขาได้พบว่าภายใต้ความเงิบสงบของธรรมชาตินั้น จิตใจของผู้หญิงเหล่านี้กลับเต็มไปด้วยความปรารถนาอย่างทรมาน พวกเธอมีชีวิตอยู่อย่างเงิบเหงาและเดียวดาย นอกจากนี้ พวกเธอยังรู้สึกอับอายที่ไม่ได้แต่งงานและไม่มีลูก ผู้หญิงบางคนยอมแต่งงานกับผู้ชายที่ไม่มีคุณสมบัติใดๆ เพียงเพราะต้องการให้ได้ชื่อว่าได้แต่งงานแล้วและเพื่อจะได้มีโอกาสมีลูกสักคนหนึ่ง หน้าที่หนึ่งของเด็กคือช่วยตอบสนองความต้องการทางเพศให้แก่ผู้หญิงเหล่านี้ โดยไม่ต้องมีข้อผูกมัดต่อกัน จุดมุ่งหมายสูงสุดของการมีเพศสัมพันธ์ในแต่ละครั้งคือการมีลูก ซึ่งผู้หญิงเหล่านี้ต้องนับวันมีรอบเดือนของตนอย่างรอบคอบก่อนที่จะนัดพบกับเด็ก

สิ่งที่ผู้เขียนต้องการเสนอผ่านเรื่องราวของผู้หญิงบนเกาะกาดบักคือชีวิตที่ทุกข์ยากของผู้หญิงบนเกาะเป็นผลของความโหดร้ายของสงคราม นอกจากนี้ ผู้หญิงเหล่านี้ยังไม่ได้รับการตอบแทนสำหรับความเสียสละของพวกเธอในช่วงสงคราม พวกเธอมีส่วนร่วมในงานของประเทศและเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในการกู้ชาติและขับไล่กองกำลังต่างชาติ แต่พวกเธอกลับมีชีวิตที่ลำบากและไม่มีความสุข แม้แต่การเป็นแม่ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของ

39

Hoàng Ngọc Hiên. *Những ngã đường vào Văn Học*. Hanoi: NXB Giáo Dục, 2006. P. 277.

ผู้หญิง พวกเธอก็ไม่สามารถเป็นได้ สงครามไม่ได้แต่ลดทอนวัยเยาว์ของพวกเธอแต่ยังทำให้เธอหมดโอกาสในการเป็นแม่ จากตอนหนึ่งของเรื่อง ตัวละครได้พูดว่า

ตอนนั้น พวกเราคิดแต่เรื่องรบชนะข้าศึกและสันติภาพ สันติภาพจะนำซึ่งทุกสิ่ง ไม่ว่าจะเป็นความสุข สามี และลูก...⁴⁰

แต่ท้ายที่สุดแล้ว ผู้หญิงเหล่านี้ต้องพบกับความผิดหวัง เพราะแม้ว่าประเทศเวียดนามจะได้มาซึ่งสันติภาพแล้ว แต่พวกเธอก็กลับไม่มีโอกาสมีครอบครัวดังที่หวังไว้ ในช่วงสงครามนั้นรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์ได้มีนโยบาย “สามเลื่อน” นั่นคือ หนึ่งให้เลื่อนการมีความรักไปก่อน จนกว่างานของชาติจะสำเร็จ แต่ถ้าได้รักกันไปแล้วก็ให้เลื่อนการแต่งงาน แต่ถ้าแต่งงานแล้วก็ให้เลื่อนการมีลูกไปก่อน แต่ในยุคหลังสงคราม ผู้หญิงหลายคนกลับเสียใจหรือเสียใจที่เธอได้ปฏิบัติตามนโยบายอย่างเคร่งครัด ดังที่ได้สะท้อนผ่านคำพูดของตัวละครในเรื่อง

หลังปี 1973 หน่วยของพวกเราได้ย้ายไปสร้าง...เพื่อน ๆ หลายคนยังอยู่ที่หน่วย ปีนี้บ้านเมืองสงบแล้วแต่คนที่ฉันเฝ้ารอยังไม่กลับมา ในช่วงที่ต่อสู้กับอเมริกัน พวกเรามีชีวิตอยู่ท่ามกลางความเป็นความตาย ดังนั้นจึงสามารถรับหรือลืมนความปรารถนาพื้นฐานอื่นๆ ได้ แต่มาถึงตอนนี้ เราไม่สามารถลืมนมันได้ ฉันพร่ำบอกตัวเองว่าอายุมากแล้ว และคงไม่มีโอกาสแต่งงานได้อีก แต่ถ้าฉันมีลูกสักคนก็คงจะดีไม่น้อย แค่นี้ตั้งแต่ตอนนั้นฉันไม่รักนวลสงวนตัวมากไป อย่างน้อยตอนนี้ฉันก็คงจะมีลูกกับคนที่ฉันรัก ฉันจะถนอมตัวเองไว้ทำไมกัน หรือรักษาพรหมจรรย์ไว้เพื่อใครอีก เมื่อตอนนี้เหลือตัวคนเดียวแล้วการอยู่เป็นหมู่คณะอาจทำให้ฉันมีกำลังใจเข้มแข็งหรือเด็ดเดี่ยวขึ้นมาบ้าง แต่ความเป็นหมู่คณะไม่สามารถทำให้ฉันได้มาซึ่งความสุขส่วนตัว⁴¹

จากตัวอย่างของผลงานทั้งสองเรื่องนี้ เราจะเห็นว่าผู้เขียนต่างสะท้อนมุมมองที่พ้องกันต่อสงคราม ว่าเต็มไปด้วยความสูญเสียและผลกระทบของสงครามนั้นยังคงอยู่แม้ว่าจะการปะทะกันของกองกำลังทหารนั้นได้ยุติลงแล้ว สงครามได้ทำลายวัยเยาว์และความสุขในชีวิตของผู้คน นอกจากนี้แล้ว อีกหลายชีวิตต้องทนทุกข์และจมปลักอยู่กับผลพวงและความทรงจำจากสงครามอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

⁴⁰ Hồ Anh Thái, “Người Đàn Bà trên Đảo” trong 2 Tiểu Thuyết. Hanoi: NXB Phụ Nữ, 2003. P. 122.

⁴¹ อ้างแล้ว หน้า 122-123.

การกลับมาอีกครั้งของงานเขียนประเภท Ký

เป็นที่น่าสังเกตว่างานเขียนประเภทร้อยแก้ว ซึ่งได้แก่เรื่องสั้นและนวนิยาย ได้รับความนิยมมากกว่าลักษณะงานประพันธ์ประเภทร้อยกรอง ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะในยุคหลังสงคราม ผู้เขียนมีเวลามากขึ้นในการเขียนและสร้างสรรค์ผลงาน รวมทั้งผู้อ่านก็มีเวลามากขึ้น ต่างจากในยุคสงครามซึ่งเป็นช่วงเวลาแห่งการขาดแคลนซึ่งรวมถึงวัสดุในการเขียน นอกจากนี้แล้ว ยังมีข้อจำกัดในด้านเวลา งานเขียนประเภทบทกวีใช้ค่าน้อยแต่จดจำได้ง่ายและยังมีผลด้านการปลุกใจมวลชนอีกด้วย สิ่งที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งก็คืองานเขียนประเภท Ký มาเป็นที่นิยมอีกครั้ง

Ký (กี้) หรือที่ทางตะวันตกเรียกว่า **reportage** เป็นคำที่ใช้เรียกประเภทของงานเขียนประเภทหนึ่งที่มีลักษณะกึ่งวรรณคดีกึ่งสารคดี รูปแบบของ “กี้” มีหลายประเภทจนไม่สามารถให้คำจำกัดความได้อย่างชัดเจน แต่อาจจะกล่าวได้โดยสรุปว่าเป็นงานเขียนที่ผู้เขียนมักใช้บุรุษสรรพนามที่หนึ่งในการเล่าเรื่อง ใช้ท่วงทำนองเหมือนกับการรายงานข่าวและอ้างอิงจากข้อเท็จจริง แต่ผู้เขียนอาจเพิ่มเติมเนื้อหาและความคิดเห็นส่วนตัว ทำให้มีเนื้อเรื่องน่าสนใจและชวนติดตามมากยิ่งขึ้น รูปแบบของงานเขียนประเภทนี้ที่เป็นที่นิยมแพร่หลายได้เวียนตามได้แก่ “กี้” (ký) คืองานเขียนประเภทบันทึกความทรงจำ “ฟอง สี” (phóng sự) การเล่าหรือถ่ายทอดเกี่ยวกับเหตุการณ์ และ “เตี้ยว ลวน” (tiểu luận) หรือความเรียง⁴²

นักวิจารณ์ เจื่อง ดิ่ง ลวน (Trương Đình Luân) อธิบายว่า “กี้” เป็นงานเขียนที่เหมาะสมสำหรับการถ่ายทอดเรื่องราวและข้อเท็จจริงในสังคม เช่น ปัญหาคอร์รัปชัน⁴³ ในขณะที่เวเจียน หงอ๊ก (Nguyễn Ngọc) ตั้งข้อสังเกตว่า “กี้” ได้รับความนิยมมากขึ้นในยุคหลังนโยบายโดยเม้ยเพราะ “มีพลังในการต่อสู้” (giàu tính chiến đấu) โดยเฉพาะอย่าง “กี้” ที่ปรากฏอยู่บนหน้าวารสาร วัน เห่ง (Văn Nghệ) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1988 เป็นต้นมานั้นมีบทบาทสำคัญในการสะท้อนปัญหาของชนชั้นล่าง ความยากจน และความล้มเหลวของระบบสหกรณ์⁴⁴

ตัวอย่างงานเขียนประเภท “กี้” ที่ได้รับการกล่าวถึงจากผู้อ่านและนักวิจารณ์ ได้แก่ เรื่อง “ผู้หญิงคุกเข่า” (Người Đàn Bà Quỳ) ของ เจิ่น คัก (Trần Khắc) ซึ่งตีพิมพ์ในวารสาร วัน เห่ง ในปี ค.ศ. 1988 ซึ่งเป็นการบอกเล่าเรื่องราวของนางคาง (Khang) ซึ่งพยายามเดินเรื่องฟ้องประธานสหกรณ์ซึ่งวางแผนสร้างบ้านพักสำหรับของสหกรณ์บนที่ดินของ

⁴² ดูเพิ่มเติมใน Hoàng Ngọc Hiến. *Năm Bài Giảng về Thể Loại*. Hanoi: NXB Giáo Dục, 1998. Pp. 5 – 24.

⁴³ Trương Đình Luân. “Vai Trò của Ký trong Cao Trào Văn Nghệ Phan Kháng”. *Trăm Hoa văn nữ trên Quê Hương: Cao Trào Văn Nghệ Phan Kháng tại Việt Nam (1986-1989)*. Lê Trần Publishing Company: Reseda, CA, 1990. P. 682.

⁴⁴ อ้างแล้ว หน้า 140 – 141.

เธอ ในกรณีนี้ นางคางได้รับเงินชดเชยเพียงเล็กน้อย แต่นั่นก็ยังไม่ทำให้เธอแค้นใจเท่ากับการที่ประธานสหกรณ์นำที่ดินของเธอไปให้ลูกสาวของเธอ ชาวบ้านสนับสนุนเธอในการฟ้องร้องเอาผิดกับประธานสหกรณ์ นางคางจึงเริ่มเดินทางจากหมู่บ้านเข้าสู่เมืองหลวงเพื่อเรียกร้องความยุติธรรม ในตอนหนึ่งของเรื่องนางคางได้กล่าวอย่างคับแค้นใจว่า “พวกเราชาวนาไม่ได้ต้องการเงิน แต่เราไม่ต้องการให้ถูกมองว่าเป็นเพียงผักหญ้า”⁴⁵

แต่สำหรับงานเขียนประเภท “ก๊” ที่สร้างความสะเทือนใจให้แก่ผู้อ่านและได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางได้แก่ เรื่อง “คืนนั้น...คืนอะไร” (Cái đêm hôm ấy...đêm gì?) ของ ฝุ่ง ซา หลก (Phùng Gia Lộc) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบของนโยบายของรัฐต่อจิตวิญญาณและความเชื่อของประชาชนอย่างที่คนทั่วไปก็อาจจะยังคาดไม่ถึง เรื่องราวเกี่ยวกับผู้เขียนมีจำกัดมาก แต่จากข้อมูลของ จู ซาง (Chu Giang) และเหียน วัน ลิว (Nguyễn Văn Lưu) ฝุ่ง ซา หลก มีอาชีพหลักเป็นครูและเคยเขียนเรื่องสั้นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการสหกรณ์การเกษตร ผลงานชิ้นนี้ของเขาได้รับการกล่าวถึงจากผู้อ่านเป็นจำนวนมาก ทำให้วารสาร วัน เห่ง ฉบับนั้นขาดตลาดและผู้อ่านอีกจำนวนหนึ่งต้องหาซื้อฉบับถ่ายเอกสารเพื่อจะได้อ่านเรื่อง “คืนนั้น...คืนอะไร” ผู้เขียนได้เสียชีวิตในเวลาต่อมาในวันที่ 18 มกราคม ปี ค.ศ. 1992 ที่บ้านเกิดที่จังหวัด Thanh Hoá⁴⁶

เนื้อหาของเรื่องได้สร้างความสะเทือนใจให้กับผู้อ่านเมื่อกล่าวถึงความขัดแย้งระหว่างความเชื่อในชีวิตดั้งเดิมของผู้คนกับหน้าที่ของพลเมืองต่อรัฐ ในเรื่องกล่าวถึงครอบครัวหนึ่งที่สมาชิกในครอบครัวยอมอดอาหารเพื่อเก็บข้าวไว้สำหรับงานศพของคุณย่าซึ่งกำลังใกล้ตาย ผู้เป็นลูกสะใภ้ได้ซื้อโลงศพเตรียมไว้ล่วงหน้า ทั้งนี้เพราะในสังคมเวียดนามโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตชนบท ผู้คนเชื่อว่าการจัดงานศพนั้นมีความสำคัญมากและสำคัญกว่างานรื่นเริงอื่นๆ ข้าวถูกเก็บซ่อนไว้ในโลงศพ แต่เนื่องจากปีนั้นเป็นปีผลผลิตในประเทศตกต่ำ จึงมีนโยบายให้เก็บภาษีเพิ่มเติม เจ้าหน้าที่เก็บภาษีปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด ครอบครัวใดที่ไม่มีเงินและข้าวเพียงพอที่จะจ่ายภาษีก็จะถูกริบข้าวของมีค่าต่างๆ ที่พอแลกเป็นเงินได้ เช่น รถจักรยาน กาดัมน้ำร้อน และเมื่อเจ้าหน้าที่พบข้าวสารที่ถูกซ่อนอยู่ในโลงศพ พวกเขา ก็ยึดไปจนหมดสิ้นท่ามกลางเสียงร้องไห้ของคุณย่าและเด็กๆ เรื่องราวเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความทุกข์ของผู้คนในยุคเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมได้อย่างชัดเจนแม้ไม่มีถ้อยคำที่ต่อว่าโดยตรงแม้แต่คำเดียว นอกจากนี้ ยังชี้ให้เห็นถึงความทุกข์อันแสนสาหัสของมนุษย์ นั่นคือ การถูกกลืนกินสิทธิและเสรีภาพในด้านความเชื่อ

⁴⁵ Trần Khắc. “Người Đàn Bà Quỳ”. *Tập Truyện – Ký Chọn Lọc*. Hanoi: NXB Nông Nghiệp, 1988. P. 25.

⁴⁶ Chu Giang và Nguyễn Văn Lưu. *Luận Chuyển Văn Chương*. Hanoi: NXB Văn Học, 1995. Pp. 352 – 357.

ผลงานประเภท “กึ่ง” ที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่ง คือ เรื่อง “ต้นข้าวโกรธ” (Bông Lúa Nổi Giận) ของ ห่า วัน ถ้วย (Hà Văn Thủy) ซึ่งกล่าวถึงเรื่องราวของหญิงชราคนหนึ่ง ชื่อ นัม ห่า (Năm Hà) ซึ่งพยายามกล่าวโทษเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่ใช้อำนาจในทางที่มีชอบ แต่ก็ถูกขัดขวางจากข้าราชการในอำเภอและจังหวัดเนื่องจากเกรงว่าเรื่องนี้จะทำให้พรรคและรัฐบาลเสียชื่อ ส่งผลให้คำร้องของเธอเป็นอันตกไป ชาวบ้านทั่วไปเริ่มหมดความศรัทธาและขาดความเชื่อมั่นในผู้ในระดับท้องถิ่นของตน ยกเว้น นัม ห่า เป็นผู้นำขององค์กรสตรีซึ่งมีความกล้าหาญและมีความตั้งใจอันแน่วแน่ที่จะกวาดล้างคอร์รัปชัน แม้ว่าเธอได้รับการข่มขู่จากกลุ่มผู้มีอำนาจ ทั้งนี้ ผู้เขียนได้ทั้งท้าทายไว้ว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ควรเกิดขึ้นกับ “แม่เวียดนาม” ผู้เสียสละเพื่อชัยชนะในสงครามเวียดนามอย่าง นัม ห่า และลูกชายของเธอเสียชีวิตในสงครามกัมพูชา ลูกๆ ของแม่เวียดนามเหล่านี้ต้องเสี่ยงชีวิตอยู่แนวหน้า ส่วนบรรดาแม่ๆ ต้องประสบการเอารัดเอาเปรียบและคุกคามจากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ผู้เขียนได้ตั้งคำถามในตอนท้ายของเรื่องว่า “ชีวิตที่ได้ทำให้เราค้นเคยกับความยากลำบากมากมาย แล้วเรายังต้องพยายามทำ ความคุ้นเคยกับน้ำตาของบรรดาแม่ๆ เหล่านี้ด้วยไหม?”⁴⁷

ประเด็นที่วรรณคดีเวียดนามยุคได้ยเม้ยให้ความสนใจ

ประเด็นที่นักเขียนให้ความสนใจมากในยุคนี้คือเรื่องราวของผู้หญิง ปัญหาในชนบท เช่น ปัญหาสตรี ความขัดแย้งของสายตระกูล และปัญหาเกี่ยวกับคอร์รัปชันและการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐที่สร้างความไม่พอใจให้แก่ประชาชนทั่วไป

ประเด็นเกี่ยวกับสตรี

วรรณกรรมในยุคหลังนโยบายได้ยเม้ยให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องสตรีมากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับสภาพความเป็นอยู่ของสตรีในยุคหลังสงครามและความปรารถนาของสตรี ทั้งนี้ ในยุคสงครามนั้น รัฐบาลได้มีการรณรงค์เกี่ยวกับสตรีเป็นจำนวนมากเพื่อเรียกร้องให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิวัติ สงครามเวียดนาม และเฉพาะอย่างยิ่งในการทำงานของสหกรณ์ การเกษตรที่ต้องอาศัยแรงงานผู้หญิงเนื่องจากผู้ชายส่วนใหญ่ในหมู่บ้านต้องไปรบในสงคราม แต่วรรณคดีเวียดนามในยุคหลังนโยบายได้ยเม้ยสะท้อนปัญหาของสตรีเวียดนามในยุคหลังสงครามที่ส่วนหนึ่งของปัญหานั้นๆ เป็นผลพวงมาจากยุคสงครามนั่นเอง เช่น นวนิยายขนาดสั้นของ โฮ แอญห์ ไท่ (Hò Anh Thái) ที่มีชื่อเรื่องว่า “ผู้หญิงบนเกาะ” (Người đàn bà trên đảo) ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1988

นวนิยาย “ผู้หญิงบนเกาะ” ของโฮ แอญห์ ไท่ มุ่งสะท้อนเรื่องราวของผู้หญิงบนเกาะ กาดบักซึ่งเป็นสถานที่ตั้งของโรงเพาะพันธุ์เต่าทะเล ผู้หญิงเหล่านี้เคยร่วมกันรบในสงคราม

⁴⁷ Hà Văn Thủy. “Bông Lúa Nổi Giận”. *Tập Truyện – Ký Chọn Lọc*. Hanoi: NXB Nông Nghiệp, 1988. P. 77.

เวียดนามและเมื่อสงครามยุติพวกเธอก็ถูกส่งมาทำงานที่นี่ เรื่องราวของพวกเธอถูกถ่ายทอดผ่านสายตาของเตื่อง (Tuòng) เด็กหนุ่มนักศึกษาที่ต้องการหลีกเลี่ยงจากความวุ่นวายของสงครามเมือง เขาได้พบว่าภายใต้ความเจ็บสงบของชนชาตินั้น จิตใจของผู้หญิงเหล่านี้กลับเต็มไปด้วยความปรารถนาอย่างทรมาน พวกเธอมีชีวิตอยู่อย่างเจ็บเหงาและเดียวดาย นอกจากนี้ พวกเธอยังรู้สึกอับอายที่ไม่ได้แต่งงานและไม่มีลูก ผู้หญิงบางคนยอมแต่งงานกับผู้ชายที่ไม่มีคุณสมบัติใดๆ เพียงเพราะต้องการให้ได้แต่งงานแล้วและเพื่อจะได้มีโอกาสมีลูกสักคนหนึ่ง หน้าที่หนึ่งของเตื่องคือช่วยตอบสนองความต้องการทางเพศให้แก่ผู้หญิงเหล่านี้ โดยไม่ต้องมีข้อผูกมัดต่อกัน จุดมุ่งหมายสูงสุดของการมีเพศสัมพันธ์ในแต่ละครั้งคือการมีลูก ซึ่งผู้หญิงเหล่านี้ต้องนับวันมีรอบเดือนของตนอย่างรอบคอบก่อนที่จะนัดพบกับเตื่อง

สิ่งที่ผู้เขียนต้องการเสนอผ่านเรื่องราวของผู้หญิงบนเกาะก๊าดบักคือชีวิตที่ทุกข์ยากของผู้หญิงบนเกาะเป็นผลของความโหดร้ายของสงคราม นอกจากนี้ ผู้หญิงเหล่านี้ยังไม่ได้รับการตอบแทนสำหรับความเสียสละของพวกเธอในช่วงสงคราม พวกเธอมีส่วนร่วมในงานของประเทศและเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในการกู้ชาติและขับไล่กองกำลังต่างชาติ แต่พวกเธอกลับมีชีวิตที่ลำบากและไม่มีความสุข แม้แต่การเป็นแม่ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้หญิง พวกเธอก็ไม่สามารถเป็นได้ สงครามไม่ได้แต่ลิดรอนวัยเยาว์ของพวกเธอแต่ยังทำให้เธอหมดโอกาสในการเป็นแม่ จากตอนหนึ่งของเรื่อง ตัวละครได้พูดว่า

ตอนนั้น พวกเราคิดแต่เรื่องรบชนะข้าศึกและสันติภาพ สันติภาพจะนำซึ่งทุกสิ่ง ไม่ว่าจะเป็นความสุข สามี และลูก...⁴⁸

แต่ท้ายที่สุดแล้ว ผู้หญิงเหล่านี้ต้องพบกับความผิดหวัง เพราะแม้ว่าประเทศเวียดนามจะได้มาซึ่งสันติภาพแล้ว แต่พวกเธอกลับไม่มีโอกาสมีครอบครัวดังที่หวังไว้ ในช่วงสงครามนั้นรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์ได้มีนโยบาย “สามเลื่อน” นั่นคือ หนึ่งให้เลื่อนการมีความรักไปก่อน จนกว่างานของชาติจะสำเร็จ แต่ถ้าได้รักกันไปแล้วก็ให้เลื่อนการแต่งงาน แต่ถ้าแต่งงานแล้วก็ให้เลื่อนการมีลูกไปก่อน แต่ในยุคหลังสงคราม ผู้หญิงหลายคนกลับเสียตายหรือเสียใจที่เธอได้ปฏิบัติตามนโยบายอย่างเคร่งครัด ดังที่ได้สะท้อนผ่านคำพูดของตัวละครในเรื่อง

หลังปี 1973 หน่วยของพวกเราได้ย้ายที่ตั้ง เพื่อนๆ หลายคนยังอยู่ที่หน่วย ปีนี้บ้านเมืองสงบแล้วแต่คนที่ฉันเฝ้ารอยังไม่กลับมา ในช่วงที่ต่อสู้กับอเมริกัน พวกเรามีชีวิตอยู่ท่ามกลางความเป็นความตาย ดังนั้นจึงสามารถระงับหรือลืมนความปรารถนาพื้นฐานอื่นๆ ได้ แต่มาถึงตอนนี้ เราไม่สามารถลืมนมันได้ ฉัน

⁴⁸ Hồ Anh Thái, “Người Đàn Bà trên Đảo” . 2 *Tiểu Thuyết*. Hanoi: NXB Phụ Nữ, 2003. P. 122.

พร้าบอกตัวเองว่าอายุมากแล้ว และคงไม่มีโอกาสแต่งงานได้อีก แต่ถ้าฉันมีลูกสักคนก็คงจะดีไม่น้อย แค่นี้ก็เพียงพอแล้วฉันไม่รักนวลสงวนตัวมากไป อย่างน้อยตอนนี้ฉันก็คงจะมีลูกกับคนที่ฉันรัก ฉันจะถนอมตัวเองไว้ทำไมกัน หรือรักษาพรหมจรรย์ไว้เพื่อใครอีก เมื่อตอนนี้เหลือตัวคนเดียวแล้ว การอยู่เป็นหมูนะอาจทำให้ฉันมีกำลังใจเข้มแข็งหรือเด็ดเดี่ยวขึ้นมาบ้าง แต่ความเป็นหมูนะไม่สามารถทำให้ฉันได้มาซึ่งความสุขส่วนตัว⁴⁹

เช่นเดียวกันกับนวนิยายเรื่อง “ผู้หญิงบนเกาะ” ประเด็นเรื่องสตรีและค่านิยมในสังคมที่ต้องการเห็นผู้หญิงเป็นแม่และเป็นภรรยาได้รับการถ่ายทอดผ่านเรื่องราวของ ตุก (Túc) ตัวละครเอกในเรื่อง “เมื่อก่อนเธอสวยที่สุดในหมู่บ้าน” (Xưa kia Chị Đẹp nhất làng) ของนักเขียนหน้าใหม่ ตะ ชูย แอญ (Tạ Duy Anh) ซึ่งได้รับตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1990 ครั้งหนึ่ง ตุกเป็นผู้หญิงที่ได้ชื่อว่าสวยที่สุดในหมู่บ้านและเป็นที่หมายปองของชายหนุ่มหลายคนรวมทั้งบรรดาแม่สามีทั้งหลายก็ต้องการที่จะได้เธอมาเป็นลูกสะใภ้ แต่เมื่อมีสงครามเกิดขึ้นชายหนุ่มในหมู่บ้านต้องเข้าเกณฑ์ทหาร เหลือไว้ก็แต่ผู้หญิง เด็ก และคนชรา รัฐบาลได้ออกนโยบาย “สามเลื่อน” () เพื่อรณรงค์ให้ผู้หญิงเลื่อนเวลาที่จะมีความรักออกไปก่อนจนกว่าสงครามจะยุติและบ้านเมืองเข้าสู่ภาวะปกติ แต่ถ้าหากยังไม่มีความรักก็ขอให้เลื่อนการแต่งงานออกไปก่อน แต่ถ้าหากแต่งงานแล้วก็ขอให้อย่าเพิ่งมีลูก ทั้งนี้เพราะนักทฤษฎีของพรรคคอมมิวนิสต์มองว่าจุดอ่อนของผู้หญิงคือ การเชื่อง่าย และ ยอมได้ทุกอย่างเพื่อความรัก⁵⁰ ดังนั้น ตุกและผู้หญิงสาวคนอื่นในหมู่บ้านปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าวอย่างเคร่งครัด เมื่อสงครามยุติ ตุกอายุได้ 35 ปี และยังไม่ได้แต่งงาน เธอเฝ้ารอชายหนุ่มคนรักกลับมาจากสงคราม เขาเป็นทหารและเคยมาพักในหมู่บ้านของตุกในขณะที่มีการย้ายพล แต่เขาก็ไม่กลับมาหาตุกตามสัญญา แต่เธอก็ยังคงเฝ้ารอเขาจนเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ของคนในหมู่บ้าน

ชาวบ้านเริ่มพูดเกี่ยวกับตุก ผู้หญิงบางคนที่มีสามีหึงหรือตาบอดเริ่มมองว่าพวกเธอยังโชคดีกว่าตุก เพราะอย่างน้อยพวกเธอยังได้แต่งงานและมีลูก ชาวบ้านเริ่มลือกันว่าตุกเสียสติไปแล้ว บ้างก็ว่าเธอโรแมนติกและบ้ารักมากเกินไป พวกชาวบ้านอาจจะพูดถูกที่ว่าทหารนั้นเดินทางไปทุกหนทุกแห่งและอาจจะงานที่สำคัญกว่าเรื่องผู้หญิง แม้ว่าสงครามจะยุติแล้วก็ตาม เช่นเดียวกันกับนายทหารของตุกที่เขาเองก็ต้องกลับไปหาพ่อแม่ของเขา พวกชาวบ้านเชื่อ

⁴⁹ อ้างแล้ว หน้า 122-123.

⁵⁰ Taylor, Sandra C. *Vietnamese Women at War: Fighting for Ho Chi Minh and the Revolution*. Kansas: University Press of Kansas, 1999. P. 64.

ว่าชะตาชีวิตของคนเราถูกกำหนดไว้แล้ว ตู๊กก็เช่นกัน หน้าທີ່ของเธอคือการเป็นภรรยาของใครสักคน ซึ่งนั่นก็เป็นหน้าที่พระเจ้ามอบให้กับผู้หญิง⁵¹

ในที่สุด ตู๊กออกจากหมู่บ้านเพื่อตามหาทหารของเธอตามโรงพยาบาลต่างๆ ซึ่งรักษาทหารผ่านศึกที่บาดเจ็บ เธอหาเขาไม่เจอ แต่ตูกได้พบกับนายทหารบาดเจ็บที่กำลังพักฟื้นอยู่ที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง ทั้งสองคนเข้าใจกันและมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง ต่อมาตูกต้อง ส่วนชายหนุ่มเสียชีวิต ตูกเดินทางกลับหมู่บ้านพร้อมกับลูกชายของเธอ แต่นั่นเป็นสาเหตุที่ทำให้ตูกถูกประณามจากชาวบ้านอื่นๆ และดูเหมือนว่าไม่มีใครจำได้อีกต่อไปแล้วว่าครั้งหนึ่งเธอเคยเป็นหญิงสาวที่สวยงามที่สุดในหมู่บ้าน

แนวคิดเรื่องผลกระทบของสงครามต่อสตรียังปรากฏในเรื่องสั้นเรื่อง “เศษผ้า” ของโงหงอก โป่ย (Ngô Ngọc Bội) ซึ่งเน้นเรื่องราวชีวิตของผู้หญิงที่เข้าร่วมในสงคราม ผู้เขียนบอกเล่าเรื่องราวผ่านตัวละครเซวี่ยน ในช่วงระหว่างสงครามเธอทำงานหนักมากจนมีผลต่อสุขภาพและต้องเข้าพักรักษาในสถานพยาบาลแห่งหนึ่ง เธอได้ใช้เวลาช่วงดังกล่าวไปกับเย็บผ้าห่มจากเศษผ้าชิ้นเล็กๆ ทำเสร็จแล้วนำไปขาย ชีวิตของเธอในยุคหลังสงครามนั้นเต็มไปด้วยความยากลำบาก และเช่นเดียวกันกับผู้หญิงและคนแก่จำนวนไม่น้อยในหมู่บ้านของเธอที่ต้องออกเดินทางไปขอทานต่างถิ่นเพราะภัยธรรมชาติและความแห้งแล้ง จนวันหนึ่งเมื่อเธอเดินทางไปเพื่อของของเธอที่แพลตฟอร์มหนึ่ง เธอได้พบกับผ้าห่มที่เธอเคยเย็บจากเศษผ้าชิ้นเล็กๆ และเจ้าของผ้าห่มคือเปี่ยน ผู้เป็นนักข่าว เปี่ยนอาศัยอยู่กับลูกสาวของเขา ส่วนภรรยาของเขาเสียชีวิตไปแล้ว ผ้าห่มจากเศษผ้าผืนนั้นทำให้เซวี่ยนได้รู้จักกับเปี่ยน ทั้งสองได้พูดคุยกันถึงประสบการณ์ของตนในช่วงสงครามและเซวี่ยนได้เปิดเผยกับเปี่ยนถึงความฝันของเธอ นั่นคือ เธอต้องการที่จะมีความรัก มีครอบครัว และมีลูก เมื่อเปรียบเทียบกับเธอกับเพื่อนของเธอคือ ฐ ผู้เคยร่วมทำงานในสงครามด้วยกันแล้ว เธอคิดว่าฐโชคดีกว่าเธอมาก เพราะอย่างน้อยฐก็มีลูก เซวี่ยนขอร้องไห้เปี่ยนช่วยให้เธอได้สมหวัง

ฉันขอร้องคุณ อ่อนวอนคุณ โปรดอย่ารังเกียจฉันเลย อย่าทิ้งฉันไป ที่ผ่านมาในชีวิต ฉันยังไม่เคยรู้ว่ามันเป็นอย่างไร คุณช่วยให้ฉันได้เป็นผู้หญิงสักครั้ง ถ้าตายไปแล้ว ฉันยัง... ฐมีลูกแล้ว เธอได้สมความปรารถนาแล้ว ฉันทำอะไรผิด ชีวิตฉันถึงต้องเป็นอย่างนี้⁵²

⁵¹ Tạ Duy Anh. “Xưa kia Chì Đẹp nhất Làng”. *Bước qua Lời Nguyễn*. Hanoi: NXB Văn Học, 1990. Pp. 16 – 17.

⁵² Ngô Ngọc Bội, “Những Mảnh Vụn” trong *Lạc Việt 16*, edited by Dan Duffy. New Haven: Yale Center for International and Area Studies, 1997. P. 110.

เนื่องจากเชวียนมีสุขภาพที่ไม่แข็งแรง ร่างกายผอมแห้ง และเบี่ยนเองก็เห็นว่าเธอไม่หลงเหลือความเป็นผู้หญิงอีกต่อไปแล้ว ความปรารถนาของเธอจึงไม่อาจเป็นจริงได้ งานเขียนของโห่ แอญห์ ไท้ และ โง่ หงอก โป้ย ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงความปรารถนาของผู้หญิงเวียดนามส่วนหนึ่งในยุคหลังสงคราม แต่ยังถ่ายทอดความไม่พอใจของผู้เขียนที่มีต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเวียดนามในยุคหลังสงครามอีกด้วย นอกจากนี้แล้ว ในงานเขียนทั้งสองชิ้นนี้ยังชี้ให้เห็นถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงในยุคหลังนโยบายโด่ยเหมียที่เน้นระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรี หรือพัฒนาเศรษฐกิจตามระบบทุนนิยมมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ รัฐบาลได้ยกเลิกระบบคอมมูนและแบ่งที่ดินให้ประชาชนจัดการกันเอง ซึ่งเป็นการรื้อฟื้นสังคมเกษตรแบบเดิมที่เน้นการทำงานแบบระบบครอบครัว แม้การปรับเปลี่ยนนโยบายดังกล่าวทำให้ผลผลิตทางการเกษตรของประเทศเพิ่มมากขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็ทำให้สถานภาพของผู้หญิงกลับไปเป็นสมาชิกของครัวเรือนและมีบทบาททางสังคมน้อยลง เพราะอำนาจการตัดสินใจต่าง ๆ จะขึ้นอยู่กับผู้ชายซึ่งมีฐานะเป็นหัวหน้าครอบครัว ต่างจากระบบคอมมูนที่ทั้งผู้หญิงและผู้ชายต่างเป็นสมาชิกของคอมมูนเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้แล้ว งานเขียนบางส่วนพยายามเรียกร้องให้ผู้หญิงเปลี่ยนแปลงความคิดที่ว่าการทำงานใหม่เป็นเรื่องที่ไม่สมควร เช่น เรื่องสั้นเรื่อง “แม่กับลูก” (Mẹ và Con) ของนักเขียน มา วัน ค้าง (Ma Văn Kháng) ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1986 ผู้เขียนได้นำเสนอภาพความขัดแย้งในใจของผู้หญิงหม้ายคนหนึ่งที่จะต้องเลือกระหว่างการเป็นแม่ที่ดีกับการเริ่มต้นชีวิตใหม่กับชายที่เธอรัก ซึ่งประเด็นเรื่องการแต่งงานใหม่ของหญิงหม้ายนั้นถูกกล่าวถึงอย่างมากในช่วงแรกของการเข้าสู่ระบอบสังคมนิยม โดยที่นักปฏิวัติและนักเขียนมักมองว่าการห้ามผู้หญิงไม่ให้แต่งงานใหม่นั้นเป็นอาชญากรรมประเภทหนึ่งของระบบศักดินา เพราะเป็นการปิดกั้นไม่ให้ผู้หญิงได้มีความสุขในชีวิต ตามธรรมเนียมโบราณของเวียดนามนั้นผู้หญิงที่ดีจะต้องอยู่ปรนนิบัติพ่อแม่สามีและไม่แต่งงานใหม่ แม้ว่าสามีของเธอจะเสียชีวิตแล้วก็ตาม งานวรรณกรรมที่แต่งในช่วงปี ค.ศ. 1945 – 1975 เช่น เรื่อง “อีกก้าวหนึ่ง” (Đi Bước Nữa) ของเหงียน เท่ เฟื่อง (Nguyễn Thê Phương) ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1960 ได้สนับสนุนให้ผู้หญิงหม้ายกล้าที่จะก้าวต่อไปหรือแต่งงานใหม่ เรื่องสั้น “แม่กับลูก” ของ มา วัน ค้าง ได้ทบทวนถึงปัญหาการแต่งงานใหม่ของผู้หญิง เรื่องสั้นเรื่องนี้มีเนื้อหาโดดเด่นในด้านการสะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างการทำหน้าที่เป็นแม่กับการแสวงหาความสุขส่วนตัวของผู้หญิงผ่านตัวละครหญิงในเรื่อง โดยเล่าเรื่องผ่านมุมมองของผู้หญิง

ในเรื่อง เชวียน (Duyên) มีอาชีพเป็นหมอ สามีของเธอเสียชีวิตระหว่างสงคราม เธอมีลูกสาวที่กำลังอยู่ในวัยรุ่นคนหนึ่งชื่อ หว่า (Hoà) เชวียนเริ่มมีปัญหากับลูกสาวคนเดียวของเธอเมื่อมีนายพันทหารคนหนึ่งมาชอบพอเธอ หว่าเกรงว่าแม่จะรักคนอื่นมากกว่าตนจึงเริ่มประท้วงและเรียกร้องความสนใจจากเธอด้วยวิธีต่าง ๆ เชวียนกังวลใจมากและรู้สึกสับสน เธอไม่รู้ว่าจะจัดการกับปัญหาลูกสาวอย่างไร หรือจะเลือกใครระหว่างลูกสาวของเธอหรือชายที่เธอรัก แต่

แล้วเราก็เห็นว่า เซวียนนั้นไม่กล้าที่ตัดสินใจทำอะไรที่ขัดกับขนบธรรมเนียมที่ผู้หญิงเวียดนามเชื่อหรือปฏิบัติกันมาอย่างยาวนาน นั่นคือ เซวียนได้รับอิทธิพลจากความคิดที่ว่า การแต่งงานใหม่หรือหาความสุขส่วนตัวของผู้หญิงนั้นไม่สำคัญเท่ากับการทำหน้าที่ของการเป็นแม่ และเมื่อต้องเลือกระหว่างความสุขของตนกับการทำหน้าที่เป็นแม่แล้ว ผู้หญิงควรหักห้ามใจในเรื่องของความรักใหม่หรือความสุขส่วนตัวและหันกลับมาตั้งใจทำหน้าที่ของแม่ให้ดีที่สุด เพราะความรักระหว่างแม่-ลูกนั้นเป็นความรักสูงสุด เช่นที่เซวียนพยายามบอกกับตัวเองอยู่ตลอดเวลา

เธอรู้สึกโกรธและเจ็บปวดที่ถูกลูกสาวต่อว่า เธอตบหน้าลูกสาว นี่คือการลงไม้ลงมือครั้งแรกในชีวิตการเป็นแม่ของเธอ เธอรู้สึกผิดทันทีหลังจากเหตุการณ์เกิดขึ้น สองแม่ลูกกอดกันร้องไห้ตลอดคืน เธอคิดได้แล้วว่าเธอได้ละเลยต่อการดูแลลูก เธอสูญเสียความสุขที่แท้จริงของการเป็นแม่ เธอไม่ใช่สาว ๆ อีกต่อไปแล้ว แต่ทำไมเธอยังคงรู้สึกเช่นนั้นอีก คุณพระช่วย มันเป็นเวลาที่น่าเศร้าและบ้าคลั่ง⁵³

ในเรื่องสั้น “แม่กับลูก” นักเขียน มา วัน ค้าง พยายามที่จะเข้าใจความทุกข์ของผู้หญิงเมื่อเกิดความขัดแย้งในใจว่าจะต้องเลือกชายที่เธอรักหรือลูกของเธอ อย่างไรก็ตาม เราจะเห็นว่านักเขียนไม่ได้กล่าวโทษที่ผู้หญิงต้องการแต่งงานใหม่ แต่ได้แสดงความเห็นอกเห็นใจผู้หญิงที่ต้องเป็นหม้ายหรือตกอยู่ในสถานการณ์เช่นเดียวกันกับเซวียนด้วย อีกทั้ง ผู้เขียนยังได้เสนอว่าผู้หญิงสามารถรักษา “ความเป็นแม่” ของตนไว้ได้แม้ว่าจะแต่งงานใหม่ก็ตาม นอกจากนี้ผู้หญิงไม่ควรให้ “ความเป็นแม่” กลายเป็นอุปสรรคต่อความรักครั้งใหม่ด้วย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความใจกว้างของนักเขียนที่พยายามจะประนีประนอมและหาทางแก้ไขปัญหาให้ตัวละครเอกในเรื่อง ทั้งนี้ มา วัน ค้าง เห็นว่าการที่เซวียนต้องสูญเสียสามีในช่วงสงครามนั้นก็น่าจะเพียงพอแล้วสำหรับการเสียสละในชีวิตของคน ๆ หนึ่ง ดังนั้น เธอไม่ควรจะต้องเสียสละอะไรอีกและควรจะได้มีโอกาสที่จะมีความสุขกับชีวิตอีกครั้ง

นิยายและเรื่องสั้นจำนวนไม่น้อยในยุคหลังนโยบายได้เผยแผ่ได้แสดงออกถึงความเห็นอกเห็นใจสตรีที่มีความอยู่อย่างยากลำบากอันเนื่องจากผลพวงจากยุคสงครามหรือค่านิยมในสังคมให้ความสำคัญกับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง โดยที่พื้นที่ของผู้หญิงมักถูกจำกัดอยู่แต่ในเฉพาะในครัวหรือในบ้าน และให้คงไว้ซึ่งบทบาทของแม่และภรรยา ค่านิยมและความคาดหวังของสังคมได้สร้างความกดดันให้แก่ผู้หญิงเวียดนามที่เลิวงัยแต่งงานหรือไม่มีลูก รวมถึงเรียกร้องให้ผู้หญิงมีสิทธิที่จะแสวงหาความสุขเพื่อตนเองหลังจากที่ได้เสียสละเพื่อประเทศชาติและ

⁵³ Ma Văn Kháng, “Mẹ và Con” trong Ngày Đẹp Trời. Hanoi: NXB Lao Động, 1986. P. 16.

บ้านเมือง แต่อย่างไรก็ตาม งานเขียนเหล่านี้ไม่ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องสิทธิและความเท่าเทียมกันทางเพศมากนัก ลักษณะดังกล่าวต่างจากผลงานของนักเขียนรุ่นใหม่อย่าง อี บาน (Y Ban) ซึ่งเป็นนักเขียนหญิงอีกคนหนึ่งที่ได้รับการยอมรับจากผู้อ่านในฐานะนักเขียนหน้าใหม่ของเวียดนามในยุคหลังนโยบายโด้ยเม้ย

อี บาน เป็นนามปากกาของ ฝาม ถิ ซวน บาน (Phạm Thị Xuân Ban) เธอเกิดเมื่อปี ค.ศ. 1961 ที่จังหวัด นิง บิ่ง (Ninh Bình) ไม่ห่างจากเมืองฮานอยมากนัก ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่เมืองฮานอย อี บาน สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ แต่ทำงานในสาขาอื่น เช่น เธอเคยเป็นครูสอนหนังสือที่จังหวัด นาม ดิ่ง (Nam Định) และปัจจุบันเป็นนักข่าวประจำหนังสือพิมพ์ เส่า สุก หว่า เก้ย ด่าย (Giáo Dục và Thời Đại) อี บาน เป็นนักเขียนที่มีผลงานตีพิมพ์ตั้งแต่ยุคก่อนนโยบายโด้ยเม้ย แต่เป็นที่รู้จักในหมู่อ่านมากขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1989 - 1990

ผลงานของเธอส่วนใหญ่เป็นเรื่องสั้นมีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้หญิง ผลงานที่สร้างชื่อให้เธอได้แก่ เรื่องสั้น “ผู้หญิงมีพลังวิเศษ” (Người đàn bà có ma lực) พิมพ์ในปี ค.ศ. 1983 และเรื่อง “ผู้หญิงมาจากความมืด” (Người đàn bà sinh ra từ bóng đêm) พิมพ์ในปี ค.ศ. 1993 ผลงานส่วนใหญ่ของ อี บาน สะท้อนปัญหาของผู้หญิงในสังคมเวียดนามยุคใหม่ที่มีแนวคิดและค่านิยมต่างไปจากเดิม เช่น เรื่องสั้น “จดหมายถึงแม่โอวเกอ” สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการทำแท้งในสังคมเวียดนามยุคปัจจุบัน ซึ่งกรณีการทำแท้งมีให้เห็นมากขึ้นในสังคมเวียดนามยุคหลังนโยบายโด้ยเม้ย เช่น จากหนึ่งในเรื่องสั้นเรื่อง “นายพลหลังเกษียณ” (Trương về hưu) ของเหงียนฮุยเถียบ (Nguyễn Huy Thiệp) เมื่อตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1987 ก็ได้สร้างความตกใจให้กับผู้อ่านเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้เขียนได้บรรยายฉากการเลี้ยวหมาพันธุ์อัลเซเชียนด้วยซากทารกจากการทำแท้งซึ่งแพทย์หญิงเจ้าของบ้านได้นำมาจากคลินิกทำแท้งของเธอ อย่างไรก็ตาม เรื่อง “จดหมายถึงแม่โอวเกอ” มีความโดดเด่นในการนำเสนอปัญหาจากมุมมองของผู้หญิงที่ทำแท้งเอง

จากชื่อเรื่อง เราเห็นได้ว่าผู้เขียนสนใจที่จะกล่าวถึง “แม่โอวเกอ” ซึ่งเป็นตำนานของต้นกำเนิดเผ่าพันธุ์ชาวเวียดนาม ดังที่ได้เสนอไปในตอนต้นของบทความนี้ แม่โอวเกอเป็นตัวแทนของ “ความเป็นแม่” แม่โอวเกอเปรียบได้กับแม่ของคนทั้งชาติ ในฐานะที่เป็นผู้ให้กำเนิดชาวเวียดนาม ในเรื่องสั้นเรื่องนี้ ผู้เขียนนำเสนอเรื่องราวผ่านมุมมองของเด็กสาวคนหนึ่งซึ่งทำแท้งและต้องนอนพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล ซึ่งผู้อ่านสามารถเดาได้ว่าเธอต้องทำแท้งด้วยความเห็นชอบ (หรือการบังคับ) ของแม่ของเธอเองเนื่องจากเธอตั้งท้องก่อนวัยอันควร สำหรับเด็กสาวแล้ว คำจำกัดความของแม่คือ

ผู้ที่เป็แม่คือผู้ที่ให้กำเนิดมนุษย์ ให้กำเนิดบุตร คือคนแรกที่เข้าใจจิตใจของลูกสาว รู้สึกร่วมและเข้าใจถึงความเจ็บปวด รวมถึงทำให้ความรู้สึกเจ็บปวดนั้นสิ้นไปด้วย⁵⁴

การทำหายความคิดเกี่ยวกับความเป็นแม่ปรากฏอย่างชัดเจนผ่านการบรรยายอารมณ์และความรู้สึกของเด็กสาวในเรื่อง ผู้เขียนพยายามชี้ให้เห็นว่าผู้หญิงถูกคาดหวังจากสังคมให้ทำหน้าที่เป็นแม่แต่ไม่มีใครสนใจหรือมองเห็นปัญหาของผู้หญิง สังคมมักจะเรียกร้องจากผู้หญิงแต่ไม่เคยพยายามที่จะเข้าใจผู้หญิงหรือปัญหาของผู้หญิง ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าปัญหาสตรีถูกละเลยและไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังนักในสังคมเวียดนาม ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเวียดนามมักเผชิญกับสภาวะสงครามทำให้ปัญหาความอยู่รอดของประเทศนั้นเป็นประเด็นหลักที่คนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ ส่วนประเด็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศนั้นมักถูกมองว่าเป็นเรื่องรองหรือไม่สำคัญมากนัก ผู้ชายมีบทบาทสำคัญในการทำสงครามซึ่งมีผลโดยตรงกับความอยู่รอดของประเทศ จึงทำให้ลักษณะเด่นของเพศชายคือความกล้าหาญมักจะได้รับความยกย่องอยู่เสมอ ซึ่งในยุคสงคราม ผู้หญิงได้รับการยอมรับก็ต่อเมื่อสามารถร่วมรบในสงครามได้เช่นเดียวกับผู้ชาย นอกจากนี้ ในสังคมเวียดนาม ผู้ชายยังมีบทบาทในการกำหนดนโยบายทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม นักเขียนและกวีส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย จึงทำให้สถานภาพของผู้ชายสูงกว่าผู้หญิงมาก ดังที่นักเขียนพยายามสะท้อนในเรื่อง

แม่โหวเกอให้กำเนิดลูกชาย 50 คน และลูกสาว 50 คน บรรดาลูกชายของแม่ต่างเป็นวีรบุรุษ กวี ส่วนลูกสาวกลายเป็นผู้หญิง ประเทศของวีรบุรุษ ข้าราชการ มีภรรยาติดอย่างต่อเนื่อง แม่จึงสนใจแต่วีรบุรุษและกวี แม่ไม่ได้ให้ความสนใจต่อบรรดาลูกสาวซึ่งอ่อนโยนและบอบบาง และไม่เรียกร้องมากนัก แต่ตอนนี้ ลูกขอเรียกร้อง แม่จำ แม่โปรดสนใจลูกบ้าง โปรดมองถึงความเจ็บปวดของผู้เป็นลูกสาวและผู้เป็นแม่⁵⁵

ปัญหาเรื่องความขัดแย้งของสายตระกูลในชนบท

อีกปัญหาหนึ่งที่มีความสนใจจากนักเขียนในยุคหลังนโยบายโดยเม้ยคือการนำเสนอปัญหาเรื่องความขัดแย้งของสายตระกูลในชนบท ในเขตชนบทของเวียดนามระบบเครือญาติและการบูชาบรรพบุรุษมีความเข้มแข็งกว่าในเขตเมือง กล่าวกันว่าหากบรรพบุรุษ

⁵⁴ Y Ban, “Thư Gửi Mẹ Âu Cơ” trong Những Truyện Ngắn Hay. Hanoi: NXB Thiên Nhiên, 1993. P. 184.

⁵⁵ อ้างแล้ว หน้า 215

ของครอบครัวหนึ่งๆ กล่าวคำสาปแช่ง คำสาบาน หรือสั่งเสียสิ่งใดไว้ก่อนเสียชีวิต ลูกหลานที่อยู่ข้างหลังจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด มิฉะนั้นจะถูกลงโทษจากวิญญาณของบรรพบุรุษ และสิ่งนี้จะถูกถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งตามสายตระกูลทางฝ่ายบิดา ดังเช่นเรื่องราวในนวนิยายเรื่อง *ทำน้ำที่ไร้สามี* (Bén Không Chồng) ของเซียง เหื่อง (Dương Hương) ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1990 แต่ได้รับรางวัลงานเขียนยอดเยี่ยมจากสมาคมนักเขียนเวียดนามในปี ค.ศ. 1991

ในเรื่อง เหงีย (Nghĩa) และแห่ง (Hạnh) ตัดสินใจแต่งงานกันแม้ว่าผู้ใหญ่ของทั้งฝ่ายไม่เห็นด้วย เนื่องจากครั้งหนึ่งในอดีต หญิงสาวจากตระกูลเหงียน (Nguyễn) ถูกข่มขืนโดยชายหนุ่มจากตระกูลหวู (Vũ) แม้เรื่องราวความขัดแย้งเกิดขึ้นมานานแล้ว แต่สมาชิกฝ่ายชายในตระกูลเหงียนต่างก็คัดค้านการแต่งงานในครั้งนี้เนื่องจากพวกเขาเห็นว่าเป็นหน้าที่ของลูกชายและหลานชายที่ต้องรักษาศักดิ์ศรีและยึดมั่นในคำสั่งเสียของบรรพบุรุษ การที่มีสมาชิกในบ้านแต่งงานกับลูกหลานของศัตรูนั้นเป็นเรื่องที่ไม่สมควรเป็นอย่างยิ่ง ที่น่าสังเกตก็คือสมาชิกฝ่ายหญิงนั้นต่างจากฝ่ายชาย พวกเขาชอบกลับเห็นอกเห็นใจคู่รักเสียด้วยซ้ำเพียงแต่กังวลว่าการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของบรรพบุรุษนั้นจะก่อให้เกิดผลร้ายแต่สมาชิกในตระกูลทั้งหมด แต่ในนวนิยายเรื่องนี้ เซียง เหื่อง ชี้ให้เห็นว่าสิ่งที่สร้างความหายนะนั้นไม่ได้เกิดจากคำสาปของบรรพบุรุษแต่เกิดจากความมืดดำในจิตใจของมนุษย์ต่างหาก เช่น ความโกรธ ความริษยา ซึ่งเห็นได้จากการกระทำของชายชราผู้หนึ่งในตระกูลเหงียนที่อ้างว่าเหงียนจะได้เป็นผู้นำของตระกูลจึงแอบไปเผาสุสานบรรพบุรุษของตระกูลและปล่อยข่าวลือว่าเป็นการลงโทษจากวิญญาณบรรพบุรุษ

นอกจากนี้ เรายังเห็นว่าค่านิยมการมีลูกชายยังเป็นที่แพร่หลายในชนบทของเวียดนาม และถ้าหากผู้เป็นภรรยาไม่สามารถให้กำเนิดทายาทได้ สามีย่อมมีสิทธิที่จะขอหย่ากับเธอหรือหาภรรยาใหม่ เช่น แม่ของเหงียพยายามหาภรรยาคนใหม่ให้เหงียเนื่องจากเขาไม่มีลูกกับแห่ง โดยที่ฝ่ายหญิงเป็นฝ่ายถูกตำหนิ แม้ว่าในความเป็นจริงแล้ว ทั้งสองไม่มีลูกก็เพราะเหงียเป็นหมันเนื่องจากได้รับบาดเจ็บสมัยรบในสงครามเวียดนาม ซึ่งในตอนนั้นดูเหมือนผู้เขียนกล่าวเป็นนัยว่าสิ่งที่ปล้นความสุขของแห่งและเหงียก็คือสงครามที่ได้ยุติไปแล้วนั่นเอง

ประเด็นนี้เรื่องความขัดแย้งของสายตระกูลยังถูกถ่ายทอดออกมาอย่างมีชีวิตชีวาในนวนิยายเรื่อง *แผ่นดินที่เต็มไปด้วยคนและผี* (Mảnh đất lắm người nhiều ma) ที่สร้างชื่อให้กับนักเขียน เหงียน คัก เจื่อง (Nguyễn Khắc Trường) ผู้ร่วมรบในสงครามเวียดนามเกือบสิบปี (ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1965 ถึงปี ค.ศ. 1975) ผลงานชิ้นนี้ได้รับตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1991 นวนิยายเรื่องได้รับรางวัลผลงานยอดเยี่ยมจากสมาคมนักเขียนแห่งเวียดนามและได้รับการแปลเป็นภาษาฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1995 ผู้เขียนเปิดเรื่องด้วยเรื่องราวความรักสามเส้าของซอน (Son) สาวสวยในหมู่บ้าน ซึ่งแอบมีความสัมพันธ์อย่างลับๆ กับ หวู ดิ่ง ฟุก (Vũ Đình Phúc) แต่กลับถูกพ่อแม่บังคับให้แต่งงานกับ จิ่ง บ้า ห่าม (Trình Bá

Hàm) ผู้มีฐานะร่ำรวยกว่า ทั้งนี้ ทั้งตระกูล หวู ดิ่ง และตระกูล จิ่ง บ้า มีความขัดแย้งกันมาหลายชั่วอายุคน ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างซอน ฟุก และห้าม ยิ่งทำให้ความขัดแย้งของสองตระกูลนี้เพิ่มความรุนแรงขึ้น

ผู้เฒ่าผู้แก่พูดกันว่า ความแค้นอันเนื่องด้วยการแต่งงานและที่นาคันนั้น พันปีก็ยัง ไม่สายที่จะแก้แค้น ซึ่งนั่นก็หมายความว่าไม่มีอะไรทำให้ผู้คนเกลียดกันได้มากเท่ากับความขัดแย้งที่เกิดจากความรักและที่ดิน เช่นเดียวกับที่ตระกูล หวู ดิ่ง และ จิ่ง บ้า ไม่สามารถนั่งร่วมเสื่อกันได้ก็เกิดจากสองสิ่งนี้เช่นกัน นานมาแล้ว สมาชิกจากสองครอบครัวต่อยกันกลางงานประจำปีของหมู่บ้านเพราะเรื่องที่ดินและอำนาจ ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านอาจจะเล็ก แต่มันเป็นเรื่องของศักดิ์ศรีและหมายถึงการแพ้ชนะของสองตระกูลที่จะได้นั่งในตำแหน่งประธานของงานเวลามีงานเลี้ยงในหมู่บ้าน ได้กินหัวไก่และหัวหมู พวกเขาต่อสู้กันมาอย่างยาวนานและไม่มีใครยอมให้แก่กัน พอมาถึงรุ่นของฟูกกลับเป็นเรื่องของความรัก มันก็เป็นเรื่องแปลกที่ทั้งสองบ้านนี้ต่างคอยหาเรื่องและกลั่นแกล้งกันอยู่ตลอดเวลา⁵⁶

สำหรับซอนแล้ว ชีวิตแต่งงานระหว่างเธอกับห้ามไม่มีความสุข เพราะซอนเป็นเครื่องหมายของความพ่ายแพ้สำหรับห้าม เธอนอนกับฟูกก่อนที่จะมาแต่งงานกับเขาซึ่งก็เป็น การตอกย้ำความด้อยกว่าของเขา ครอบครัว จิ่ง บ้า จึงบังคับให้ซอนกล่าวโทษฟูกว่าเขาใช้ ตำแหน่งหน้าที่บีบบังคับจิตใจเธอ ทั้งนี้เพื่อให้ฟูกพ้นจากตำแหน่งสมาชิกพรรค โดยซอนจะต้อง ให้ปากคำและชี้ตัวฟูกต่อหน้าคณะกรรมการหมู่บ้าน ซอนปฏิเสธเพราะเธอไม่อาจทนคำนิโทษ และการวิพากษ์วิจารณ์ของชาวบ้านได้ สุดท้าย ซอนตัดสินใจฆ่าตัวตายเพื่อหนีจากปัญหา ความขัดแย้งของสองตระกูลนี้ แต่ถึงกระนั้นการตายของซอนก็ไม่ได้ช่วยให้ห้ามสำนึกว่าเขา เป็นต้นเหตุของการตายของภรรยา ห้ามรู้สึกโกรธแค้นที่ฟูกกลับเป็นคนที่รู้ข่าวการตายของซอน และไปถึงศพของเธอก่อนเขา

จิ่ง บ้า ห้าม โกรธมาก ไม่ใช่เป็นเพราะการตายของภรรยาคนสวยของเขา แต่ เพราะเขารู้สึกว่าเขาเป็นคนที่มาทีหลังเสมอ หวู ดิ่ง ฟูก เป็นคนที่มาก่อนและ แชงเขาไปได้ทุกครั้ง แม้แต่การตายของซอน ฟูกยังได้เห็นเหตุการณ์ก่อนเขา⁵⁷

⁵⁶ Nguyễn Khắc Trường. *Mảnh đất lắm người nhiều ma*. Hanoi: NXB Hội Nhà Văn, 1999. P. 25.

⁵⁷ อ้างแล้ว หน้า 286 – 287.

ปัญหาเรื่องคอร์รัปชันและการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ

ประเด็นปัญหาเรื่องคอร์รัปชันและการใช้อำนาจของรัฐในทางที่มีขอบนั้นเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางจากนักเขียนเวียดนามในยุคโต๋เม้ย ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะบรรยากาศของการชุมนุมประท้วงที่แพร่กระจายอยู่ในส่วนต่างๆ ของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990 การเดินขบวนประท้วงในเขตชนบทกลายเป็นเหตุการณ์ที่พบอยู่ทั่วไปในสังคมเวียดนาม สาเหตุของการประท้วงเกิดจากความไม่พอใจของชาวบ้านต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ปัญหาเรื่องคอร์รัปชัน และการใช้อำนาจของข้าราชการท้องถิ่น⁵⁸ ดังเช่นที่ปรากฏในเรื่องสั้น “เรื่องของสามัญชนคนธรรมดา” (Chuyện của Ông Lão Thường Dân) ของโง หงอ๊ก โบ่ย (Ngô Ngọc Bội) ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1986

เนื้อเรื่องเริ่มต้นจากการที่ลุงถุ (Thụ) ได้รับการขอร้องจาก หว่าน (Hoàn) ลูกสาวคนเล็กซึ่งแต่งงานไปข้าราชการระดับสูงคนหนึ่งและขณะนี้กำลังอาศัยอยู่ในเมืองให้ไปช่วยเธอในการก่อสร้างบ้านหลังใหม่ แต่เมื่อไปถึงลุงถุได้ค้นพบว่าเงินที่ใช้ในการสร้างบ้านหลังใหม่นี้ได้มาจากการรับสินบน เขาปฏิเสธที่จะข้องเกี่ยวกับลูกสาวและลูกเขยของตนอีก พร้อมทั้งเดินทางกลับบ้านที่ต่างจังหวัดด้วยความรู้สึกที่ผิดหวังทั้งต่อลูกสาวและข้าราชการที่รับสินบนคนอื่นๆ

ลุงถุไม่เคยฝันที่จะมีบ้านหรูหรา เขาแค่หวังว่าวันหนึ่งจะได้เดินทางไปกับรถไฟหรือรถประจำทางที่สะดวกสบายมากขึ้น แล้วเขาจะไปเยี่ยมครอบครัวญาติพี่น้อง และเพื่อนๆ หรือไม่ก็นั่งชมสองข้างทางริมถนน ชื่นชมกับทัศนียภาพของประเทศที่เคยร่วมต่อสู้เพื่อปกป้องรักษาแผ่นดินนี้ไว้ เขาเป็นทหารผ่านศึกสงครามเวียดนาม เบียน ฝู และลูกชายสี่คนของเขาได้รับในสงครามเวียดนาม แต่สิบปีหลังจากที่ประเทศได้รับอิสรภาพคืนกลับมา ไม่มีอะไรดีขึ้นเลย เขารู้สึกเหน็ดเหนื่อยและผิดหวังมาก⁵⁹

ในการเดินทางกลับบ้าน เขาคิดถึงเรื่องราวต่างๆ มากมายรวมถึงเรื่องที่ทางสหกรณ์ขอให้เขาคืนควายที่เขาดูแลมาตั้งแต่มันเป็นลูกควายตัวเล็กๆ เขากลัวว่าทางสหกรณ์จะนำควายตัวนี้ไปมอบให้ครอบครัวชาวนาคนอื่น ซึ่งอาจจะไม่ดูแลควายตัวนี้ได้ดีเท่าเขา เพราะเคยมีกรณีที่ชาวนาปล่อยปละละเลยไม่ดูแลสัตว์เลี้ยงที่ได้รับจากสหกรณ์จนสัตว์ล้มตายมาแล้ว เมื่อ

⁵⁸ Gainsborough, Martin. “Political Change in Vietnam: In Search of the Middle-Class Challenge to the State”. *Asian Survey*. Vol. 42 (Sep. – Oct., 2002). Pp. 699.

⁵⁹ Ngô Ngọc Bội. “Chuyện của Ông Lão Thường Dân”. *Tập Chuyện – Ký chọn lọc*. Hanoi: NXB Nông Nghiệp, 1988. Pp. 64 – 65.

กลับถึงบ้านเขาตัดสินใจฆ่ายาเบื่อสุนัขเพื่อให้เจ้าหน้าที่เข้าใจว่าขโมยเข้ามาปล้นควาย จากนั้นเขาจะนำควายตัวนี้ไปซ่อนไว้ที่บ้านเพื่อนของเขาที่อยู่หมู่บ้านติดกัน การตัดสินใจครั้งนี้ทำให้เขารู้สึกเจ็บปวดมากเนื่องจากเขารักสุนัขตัวนี้มาก ในระหว่างทางที่นำควายไปซ่อนนั้น เขาแอบได้ยินการสนทนากันของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ถึงการยกยอกสมบัติของหลวง เขายืนฟังจนมืดค่ำและไม่มีเวลาที่จะนำควายไปยังบ้านเพื่อนได้ทัน จึงนำควายกลับบ้าน ซึ่งมาถึงก็ได้พบกับซากสุนัขที่เขาให้ยาเบื่อก่อนหน้านี้นอนตายอยู่หน้าบ้าน

งานเขียนชิ้นนี้นอกจากสะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของระบบสหกรณ์ในช่วงปลายทศวรรษที่ 1980 แล้วยังชี้ให้เห็นถึงความคับแค้นใจของชาวบ้านต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐที่ไม่สนใจหน้าที่ความรับผิดชอบของตน มุ่งกอบโกยผลประโยชน์ และละเลยประชาชน ทั้ง ๆ ที่พวกเขาเคยมีส่วนร่วมในการทำสงครามเพื่อความอยู่รอดของประเทศมาอย่างยาวนานและหลายรุ่นอายุคน แต่ชีวิตของชาวนาเวียดนามและผู้คนในชนบททั่วไปกลับมีชีวิตความเป็นอยู่ที่แร้นแค้นไม่ต่างจากเดิม ในขณะที่เจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจของตนในทางที่มีขอบกลับมีความเป็นอยู่ที่ดีสบาย การตัดสินใจชั่ววูบของลุงถูกเกิดจากความโกรธและความคับแค้นใจจากเรื่องนี้และนำไปสู่การตายของสุนัขในเรื่อง

อีกตัวอย่างหนึ่งของงานเขียนที่วิพากษ์วิจารณ์การคอร์รัปชันอย่างตรงไปตรงมาและเปิดเผยก็คือเรื่องสั้น “โคกนาฏกรรมเล็ก ๆ” (Bi Kịch Nhỏ) ของนักเขียนหน้าใหม่ เล มิง เคว (Lê Minh Khuê) ซึ่งได้รับการตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1990 ในเรื่องผู้เขียนเปิดโปงพฤติกรรมที่เลวร้ายของ เตวี่ยน (Tuyền) ซึ่งเป็นข้าราชการระดับสูงในพรรคจากมุมมองและการเล่าเรื่องของ ถาว (Thảo) ผู้เป็นนักข่าวและหลานสาวแท้ ๆ ของเตวี่ยน ถาวเล่าถึงสมัยสงครามที่ชีวิตความเป็นอยู่ในฮานอยโดยทั่วไปเต็มไปด้วยความอดอยากและขาดแคลน แต่ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ระดับสูงในรัฐบาล เตวี่ยนก็ยังมีชีวิตความเป็นอยู่ดีกว่าคนอื่น ๆ เมื่อเทียบกับคฤหาสน์หลังใหญ่และอาหารบริบูรณ์ที่เขามีแล้ว ผู้คนที่อยู่รอบ ๆ ตัวเขานั้นดูเหมือนจะมีชีวิตที่ “สกปรกและหมองโสม” ในขณะที่เตวี่ยนและครอบครัวมีเนยและเนื้อหมูบริโภค นักศึกษาในมหาวิทยาลัยได้รับคุปองปันส่วนซึ่งสามารถแลกน้ำตาลได้เพียง 1 ชีดต่อเดือนเท่านั้น ลูกสาวของเขามีโอกาสไปเรียนต่อต่างประเทศ ส่วนถาวเองใช้ชีวิตเหมือนชาวเวียดนามอื่นๆ ที่ต้องต่อสู้ให้มีชีวิตรอด แม้เธอมีโอกาสดูแลหนังสือในมหาวิทยาลัยแต่ชีวิตก็ไม่ได้สบายต่างไปจากเพื่อนร่วมชาติคนอื่นๆ มากนัก

ตอนนั้น ฉันอาศัยอยู่ที่หอพักนักศึกษา เรานอนเตียงสองชั้น ฉันโซคร้ายได้เตียงชั้นล่างซึ่งเจ้าของเตียงชั้นบนนั้นแทบจะไม่เคยทำความสะอาดหรือปัดฝุ่นเลย และนี่เป็นเหตุให้ฉันผู้ซึ่งแพ้ฝุ่นต้องทนทรมานจากฝุ่นที่มาจากเตียงด้านบนเสมอ ในสมัยนั้น พวกนักศึกษาชายกินข้าวรวมกันในห้องครัวและแทบจะไม่เคยใช้จานชามเลย อาหารจะถูกเทลงในอ่างหลุมขนาดใหญ่ พวกเขามี

ซ้อนกันคนละคันและยืนอยู่ข้างๆ อ่างหลุม จนหัวแทบจะติดกับอ่าง จากนั้นก็จะก้มหน้าก้มตาตักข้าวกิน พื้นที่บนไคของหอพักนั้นเต็มไปด้วยขยะและอบอวลไปด้วยกลิ่นปัสสาวะ ปัญญาชนในอนาคตของประเทศมักจะออกันอยู่ที่ข้างประตูของมหาวิทยาลัยเพื่อจะตักน้ำชาจากคูปองปันส่วน ผมเผ้าของพวกเขายาวและดูยุ่งเหยิง ผิวพรรณซูบซีดเพราะขาดอาหาร บางวันพวกเขาไม่มีข้าวกินเลยและต้องประทังชีวิตด้วยแป้งเปียกคนละ 1 ถ้วยและผักบั้งลวกเส้นยาวๆ 1 เส้น ซึ่งอาหารชนิดนี้ย่อยยากเป็นที่สุด⁶⁰

หลังจากที่เรียนจบแล้ว ถาวทำงานเป็นนักข่าวและต้องใช้จ่ายอย่างประหยัด มีเพียงจักรยานเก่าๆ 1 คัน ไม่มีแม้แต่เครื่องบันทึกเสียงในการทำข่าว เธอยังต้องจดคำสัมภาษณ์ด้วยปากกาและสมุดบันทึกราคาถูก ครอบครัวของลุงเตวี่ยนมีชีวิตที่สุขสบาย ในขณะที่ถาวอาศัยอยู่ในห้องพักเล็กๆ ขนาด 6 ตารางเมตร แก้อทำงานตัวเก่าโยกเยก นอกจากนี้ ถาวยังต้องใช้ห้องน้ำรวมซึ่งบางวันน้ำไม่ไหลและไฟมักดับเป็นประจำ การเปรียบเทียบความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันระหว่างถาวกับญาติพี่น้องของเธอซึ่งเป็นลูกสาวของลุงเตวี่ยนนั้นทำให้ผู้อ่านเห็นถึงความแตกต่างทั้งหมดนั้นมาจากการที่ลุงเตวี่ยนเป็นข้าราชการและมีอำนาจที่จะทำให้เขาและครอบครัวมีอภิสิทธิ์เหนือชาวบ้านคนอื่นๆ ซึ่งการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐเช่นนี้ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างฐานะของข้าราชการและประชาชนไม่ต่างไปจากสมัยศักดินา ตลอดจนเกิดความไม่เท่าเทียมกันในสังคมซึ่งนำไปสู่ความไม่พอใจของประชาชนจนเกิดการเดินขบวนต่อต้านจากชาวบ้านในบางพื้นที่

บทสรุป

ปี ค.ศ. 1986 เป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในประวัติศาสตร์เวียดนามอันสืบเนื่องจากการปฏิรูปทางเศรษฐกิจสู่ระบบตลาดเสรี ไม่เพียงแต่เท่านั้น ในส่วนของวรรณคดีเวียดนาม ยังเป็นปีที่มีการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างเกิดขึ้นซึ่งล้วนแล้วแต่นำไปสู่โฉมหน้าใหม่ของวรรณคดีเวียดนามที่ต่างไปจากวรรณคดีเวียดนามในยุคสงครามหรือวรรณกรรมแนวสังคมนิยมสังคมนิยมอย่างสิ้นเชิง อีกทั้งยังเป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญที่ทุกภาคส่วนของวรรณกรรมเวียดนามพร้อมใจกันปฏิรูปตัวเองดังที่เห็นได้จากการศึกษาวรรณคดี วรรณคดีวิจารณ์ และการสร้างสรรค์ผลงานของนักเขียนหน้าเก่าและหน้าใหม่

ถ้าเรามองอย่างผิวเผิน เราอาจจะมองว่าการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของวรรณคดีในครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งนโยบายการปฏิรูปทางเศรษฐกิจ แต่หากพิจารณาถึงพัฒนาการของ

⁶⁰

Lê Minh Khuê, 'A Small Tragedy' in Balaban, John and Nguyen Qui Duc (eds.). *Vietnam: A Traveller's Literary Companion*. San Francisco: Whereabouts Press, 1996. P. 56.

วรรณกรรมเวียดนามในยุคหลังสงคราม หรือหลังปี ค.ศ. 1975 เป็นต้นมาแล้วก็จะเห็นถึงความพยายามอย่างต่อเนื่องของวรรณคดีเวียดนามที่จะปฏิรูปและเปลี่ยนแปลงรูปแบบและเนื้อหาของตนเอง ความสำเร็จของวรรณกรรมเวียดนามในยุคใดยุคหนึ่งก็เกิดจากแรงผลักดันภายในของผู้ที่มีเกี่ยวข้องกับแวดวงวรรณกรรม เช่นเดียวกันกับปัจจัยภายนอกอย่างการปฏิรูปนโยบายทางเศรษฐกิจที่เอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในการกำหนดทิศทางของประเทศ ซึ่งมีส่วนช่วยให้วรรณกรรมปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วและมั่นคงยิ่งขึ้น

บทที่ 4: นักเขียนและผลงานโดดเด่นของยุคโด่ยเม้ย

ขบวนการ “วรรณกรรมโด่ยเม้ย” (Phong trào văn học Đòi Mới) คงไม่สามารถประสบความสำเร็จได้เพียงเพราะแรงผลักดันจากบรรยากาศทางการเมืองและสังคมซึ่งเป็นเพียงปัจจัยภายนอกเท่านั้น หากแต่ต้องอาศัย “การปรับเปลี่ยน” และ “การเปลี่ยนใหม่” ที่เกิดขึ้นในตัวตนวรรณกรรมเองด้วย และผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการที่สำคัญของวรรณกรรมเวียดนามในยุคหลังนโยบายโด่ยเม้ยนอกเหนือไปจากนักวิจารณ์และนักวิชาการทางด้านวรรณคดีก็คือนักเขียนผู้สร้างสรรค์ผลงานวรรณกรรมนั่นเอง นักเขียนที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการเปลี่ยนใหม่ของวรรณกรรมเวียดนามในยุคโด่ยเม้ยประกอบด้วยนักเขียนอาวุโสซึ่งมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักอยู่แล้วตั้งแต่ยุคสงครามเวียดนามและนักเขียนหน้าใหม่ที่เริ่มอาชีพนักเขียนและตีพิมพ์ผลงานในยุคหลังนโยบายโด่ยเม้ย ซึ่งชีวิตและผลงานของนักเขียนเหล่านี้มีคุณค่าแก่การศึกษาและทำความเข้าใจเพื่อให้เราได้เข้าใจถึงกระบวนการโด่ยเม้ยในวรรณกรรมเวียดนามมากยิ่งขึ้น

เหงียน ข่าย (Nguyễn Khải)

เหงียน ข่าย เป็นนามปากกาของ เหงียน หมั่ง ข่าย (Nguyễn Mạnh Khải) เขาเกิดเมื่อปี ค.ศ. 1930 ที่ฮานอย เหงียน ข่าย เป็นทหารตั้งแต่อายุ 16 ปี เมื่ออายุได้ 25 ปีได้เริ่มงานเขียน ต่อมาได้ทำงานในกองบรรณาธิการของวารสารวรรณกรรมและศิลปะของกองทัพ (Văn Nghệ Quân Đội) ในปี ค.ศ. 1988 ได้ย้ายไปทำงานที่สมาคมนักเขียนแห่งเวียดนาม เหงียน ข่าย และครอบครัวได้ย้ายไปพำนักอยู่ที่เมืองโฮจิมินห์ ซิตี้ ซึ่งอยู่ทางใต้ของประเทศ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975 เหงียน ข่าย มีผลงานได้รับการตีพิมพ์และงานเขียนของเขาได้รับรางวัลมากมาย รวมทั้งรางวัลซีไรต์ในปี พ.ศ. 2543 นักวิจารณ์วรรณกรรมได้ศึกษาผลงานของเหงียน ข่าย และกล่าวยกย่อง เหงียน ข่าย ว่ามีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการของวรรณกรรมร่วมสมัยว่า

เหงียน ข่าย เป็นนักเขียนที่มีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการของวรรณกรรมเวียดนามร่วมสมัยเป็นอย่างยิ่ง งานเขียนของเขาสะท้อนปัญหาสังคมอย่างทันท่วงที มองปัญหาอย่างลึกซึ้ง และเข้าใจถึงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เช่นเดียวกับที่เข้าใจความคิดของผู้คนร่วมสมัย งานเขียนของเขาชวนติดตามแปลกใหม่ และไม่เหมือนใคร ผลงานของเขาจึงไม่เพียงแต่สะท้อนความจริงที่

เกิดขึ้นในสังคมแต่ยังชี้ให้เห็นความพยายามในการสร้างสรรค์ของผู้เขียนบน
เส้นทางวรรณกรรม¹

หากย้อนกลับไปยังผลงานชิ้นแรกๆ ของ เหงียน ข่าย แล้วจะเห็นว่าผลงานของ
นักเขียนสะท้อนเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงในประเทศอย่างต่อเนื่องจนเป็นเสมือน “เพื่อนร่วม
ทางของผู้อ่าน” (người bạn đồng hành của độc giả) ที่ผ่านความทุกข์ยากและ
เติบโตขึ้นมาพร้อมกับผู้อ่าน² นับตั้งแต่ผลงานชิ้นแรกคือเรื่อง การสร้าง (Xây Dựng) ซึ่ง
นักเขียนในขณะที่ยังอายุได้ 20 ปี เนื้อหาในงานเขียนของ เหงียน ข่าย ครอบคลุมเรื่องราวที่
เกิดขึ้นในประเทศเกือบแทบจะทุกเรื่องไม่ว่าเรื่องราวในชนบท สงคราม หรือแม้แต่ปัญหาของ
คนเมือง ผลงานของเขาในยุคสงครามแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในพรรคคอมมิวนิสต์และการ
พัฒนาประเทศไปสู่สังคมนิยมอย่างเห็นได้ชัด ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะเหงียน ข่าย เชื่อว่าการปฏิบัติ
ของพรรคคอมมิวนิสต์นั้นช่วยให้เขามีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และได้เปลี่ยนแปลงตัวเขา
จากเด็กชายคนหนึ่งซึ่งเกิดจากภรรยาอยู่ในครอบครัวข้าราชการเป็นทหารและนักเขียนซึ่งทำ
ให้เขามีพื้นที่ในสังคม

ด้วยวัยของผม หากจะให้พูดถึงอาชีพการเขียนก็คงต้องพูดถึงชีวิตการเขียน
และเมื่อพูดถึงชีวิตการเขียนก็ต้องพูดถึง เจื่อนไซทางสังคมและประวัติศาสตร์
ที่ผลักดันผมทำอาชีพจับปากกา หลายต่อหลายครั้งที่ผมตัวเองว่าถ้าไม่การ
ปฏิบัติ ชีวิตของผมจะเป็นอย่างไร ผมคงทำงานใช้แรงทั่วไป ซึ่งแม้จะเป็นคนดี
ซื่อสัตย์ แต่ก็คงไม่ดีเท่าอย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ ผมรู้ว่าตนเองขาดโอกาสและ
ก็ยากที่จะยกระดับตัวเองขึ้นได้ในสังคมที่มีการกำหนดชนชั้นชัดเจน แต่โชคดี
ที่ผมเป็นวัยรุ่นในยุคของการปฏิวัติและต่อมาสงครามรบกับฝรั่งเศสก็เริ่มขึ้น
ตลอดระยะเวลาแปดปีในสงครามครั้งนั้น ผมเติบโตขึ้นมาก ได้เป็นสมาชิก
พรรค มีโอกาสได้เรียนหนังสือเพิ่มเติม จนได้มีโอกาสทำงานหนังสือพิมพ์และ
เขียนหนังสือ³

เนื้อหาส่วนใหญ่สนับสนุนนโยบายของรัฐ เช่น การปฏิรูปที่ดิน การสร้างสหกรณ์
การเกษตร แม้กระนั้น ผลงานของเหงียน ข่าย ก็ยังมีความน่าสนใจและชวนติดตาม เนื่องจาก
ผู้เขียนมีวิธีการนำเสนอที่ดีและรายละเอียดต่างๆ ที่นำเสนอในเรื่องก็ผ่านการค้นคว้าหาข้อมูล

¹ Tuyết Nga. *Phong Cách Văn Xuôi Nguyễn Khải*. Hanoi: NXB Hội Nhà Văn, 2004. P. 11.

² อ้างแล้ว หน้า 31

³ Nguyễn Khải. “Nhìn lại những trang viết của mình”. Hà Công Tài và Phan Diễm Phương (eds.). *Nguyễn Khải, về Tác gia và Tác Phẩm*. Hanoi: NXB Giao Dục, 2002. P. 422.

มาเป็นอย่างดี นอกจากนี้แล้ว นักเขียนยังได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจับประเด็นปัญหาหรือคำถามได้ชวนติดตาม เช่น ตัวละคร ตูย เกียน (Tuy Kiền) ตัวละครจากเรื่องสั้น “วิสัยทัศน์ไกล” (Tầm Nhìn Xa) ซึ่งเหงียน ข่าย เขียนไว้ในปี ค.ศ. 1963 งานเขียนชิ้นนี้มีเนื้อหาสนับสนุนการจัดทำนารวมของรัฐบาล ตูย เกียน เป็นตัวละครที่สร้างความประทับใจให้กับคนอ่าน เพราะแม้ว่าผู้เขียนได้สร้างให้ตูย เกียน เป็นตัวแทนของชาวนาที่มีความคิดล้ำหลังและมีพฤติกรรมที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดทำนารวมและการจัดตั้งสหกรณ์การเกษตร แต่ก็มี ความน่ารัก มีวิธีพูดหรือคิดไม่เหมือนใคร ยิ่งไปกว่านั้น ตูย เกียน สะท้อนลักษณะนิสัยของ ชาวนาเวียดนามทั่วไปได้อย่างสมจริงไม่ว่าการพูด การเดิน การนั่ง หรือวิธีคิด เช่น

ตูย เกียน นั่งอย่างสบายอารมณ์บนเก้าอี้แม่เสื่อผ้าที่สวมใส่นั้นแสนสกปรกและ เต็มไปด้วยรอยปะ แถมตัวเสื้อยังไม่มีแขนอีกด้วย สภาพของเขาดูช่าง แตกต่างจากเฟอร์นิเจอร์หรูหราที่ใช้ตกแต่งบ้านจนแทบจะดูไม่ออกว่าเขาเป็น เจ้าของบ้าน และคงไม่มีใครล่วงรู้ถึงความภาคภูมิใจลึกๆ ของเขาในขณะที่ กำลังนั่งเกาชาดำๆ ที่เต็มไปด้วยโคลนอยู่บนเก้าอี้ไม้เคลือบเงานั้นว่า “ถึงกุใส่ เสื้อผ้าขาดๆ เหมือนขอทาน แต่ก็เป็นรองประธานสหกรณ์ พอกลับมาถึง บ้าน กูก็ยังเป็นเจ้าบ้านอีก” นั่นคือความสุขของคนที่รู้สึกว่ามีอำนาจ ไม่ เป็นรองใคร ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยใคร และสามารถทำอะไรก็ได้ที่เขาอยากทำ⁴

หรือในอีกตอนหนึ่งที่ ตูย เกียน หัวเราะเยาะความคิดของเจ้าหน้าที่ที่ต้องการปรับปรุง ความเป็นอยู่ของชาวบ้านให้กินอยู่ถูกสุขลักษณะมากยิ่งขึ้น

คนแก่กับพวกเด็กๆ ไม่ต้องการบ้านที่มีหลายห้องหรอก พวกเราไม่ได้อยู่บ้าน ทั้งวันแบบพวกในเมือง เราทำงานกันในทุกนาตตลอดทั้งวัน พอกลับถึงบ้านก็ ต้องทำงานอีกมากมาย อีกอย่างสร้างบ้านที่มีหลายห้องไปทำไม มองไปก็ เหมือนโรงแรม⁵

ดังนั้น ภาพของตูย เกียน จึงทั้งน่าขันและน่าดำหนิไปพร้อมๆ กัน แต่เมื่อสถานการณ์ ของประเทศเปลี่ยนไปหลังสงครามเวียดนามยุติในปี ค.ศ. 1975 เหงียน ข่าย ก็สามารถ ปรับเปลี่ยนแนวการเขียนของตนเองให้สอดคล้องกับยุคสมัยได้เป็นอย่างดี และที่สำคัญเขาเป็น นักเขียนจากรุ่นสงครามเพียงไม่กี่คนที่ยังเป็นที่ยินยของผู้อ่านในยุคหลังสงครามในขณะนี้

⁴ Nguyễn Khải. “Tầm Nhìn Xa”. *Tuyển tập truyện ngắn Nguyễn Khải*. TP Hồ Chí Minh: NXB Văn Học, 1999. P. 94.

⁵ อ้างแล้ว หน้า 95

นักเขียนในยุคเดียวกันหลายคนมีปัญหาในปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มผู้อ่านใหม่ๆ หรือนำเสนอเรื่องราวที่ต่างไปจากหัวข้อสงคราม อีกทั้ง เหงียน ข่าย ได้สร้างปรากฏการณ์ที่สำคัญให้กับวรรณกรรมเวียดนามโดยการเขียนขอโทษตัวละครของตัวเองในเรื่องสั้นเรื่องใหม่ และตัวละครผู้นั้นก็คือ ตูย เกียน ที่เคยสร้างความประทับใจให้กับคนอ่านมาแล้วนั่นเอง ในเรื่องสั้น “ยุคโรมานติก” (Cái thời lãng mạn) ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1986 เป็นเสมือนการแก้ตัวของนักเขียนที่รู้สึกว่าการทำผิดต่อตัวละครของตนเอง ในเรื่องนี้ เหงียน ข่าย ถ่ายทอดเรื่องราวการพบปะกันอีกครั้งระหว่างผู้เล่าเรื่องและตัวละคร ตูย เกียน หลังจากที่ไม่ได้พบกันนานถึง 24 ปี โดยที่การพบกันครั้งนี้ทำให้ผู้เล่าเรื่องเข้าใจ ตูย เกียน และชวามากขึ้นว่าแท้จริงแล้วแม้พวกเขาอาจเห็นแก่ประโยชน์เล็กน้อย แต่ก็ทำคุณประโยชน์ให้กับประเทศมากมาย

เหงียน ข่าย เองก็ยอมรับว่าแนวการเขียนของเขาในช่วงก่อนและหลังปี ค.ศ. 1977 นั้นแตกต่างกัน⁶ ซึ่งการปรับเปลี่ยนครั้งนี้ของ เหงียน ข่าย ถูกมองว่าเป็นการปรับเพื่อความอยู่รอดของนักเขียนในยุคหลังสงครามซึ่งรสนิยมของผู้อ่านเปลี่ยนไปจากเดิม หรือการ “รีไซเคิล” งานเขียนของตนเอง⁷ เหงียน ข่าย เองก็เคยสะท้อนความจำเป็นในการปรับตัวของนักเขียนในยุคหลังสงครามไว้ในเรื่องสั้น “วีรบุรุษผู้อัปโชค” (Anh Hùng bất vận) ว่า

ผมเคยเชื่อว่าจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดในอาชีพนักเขียนของผม วรรณคดีแห่งอนาคตจะต้องเป็นวรรณคดีแนวสังคมนิยมเท่านั้น ไม่เคยมีใครสงสัย นักอ่านแห่งอนาคตก็คงเป็นกลุ่มนักอ่านกลุ่มเดิมที่ติดตามงานเขียนของผมอย่างจงรักภักดี หรือบางทีจำนวนผู้อ่านจะเพิ่มขึ้นอีกหลายเท่าตัว ผมอาจจะมีข้อจำกัดบ้าง เช่น เรื่องสุขภาพ ที่อาจทำให้ผมเขียนได้ช้ากว่าเดิม แต่ผมแน่ใจว่าสำนักพิมพ์ไม่มีวันปฏิเสธงานของผม พุดง่าย ๆ ก็คือเงินไม่ขาดมือแน่ ๆ แต่แล้ว ต้นฉบับที่ผมส่งให้สำนักพิมพ์นานกว่าหกเดือนถูกส่งคืน ทำไม คำตอบคือ “งานของคุณมีเนื้อหาหนักไปทางด้านการเมืองมากเกินไป อุดมคติมากเกินไป คนอ่านคงไม่ซื้อหรอก ขายยาก” คนอ่านที่ไหน คนอ่านของผมยังติดตามงานของผมอยู่ไม่ใช่หรือ – “คนอ่านของคุณ ตอนนี้ก็คงเกษียณกันไปหมดแล้ว แค่ว่าเลี้ยงตัวเองด้วยเงินเดือนเกษียณก็ยังไม่พอ อย่าว่าแต่เจียดเงินมาซื้อหนังสือเลย”⁸

⁶ จากการให้สัมภาษณ์ของนักเขียนในหนังสือพิมพ์ *วัน เห่ง* อ้างใน Nguyễn Thị Bình. “Nguyễn Khải và Tư Duy Tiểu Thuyết”. *Tạp Chí Văn Học*. No. , 1998. P. 70.

⁷ Lại Nguyên Ân. “Nội dung thể tài và sự phát triển thể loại trong nền văn học Việt Nam mới”. *Một Thời Đại Văn Học Mới*. Hanoi: NXB Văn Học, 1987. P. 118.

⁸ Nguyễn Khải. “Anh Hùng bất vận”. *Tuyển Tập Nguyễn Khải*. Vol. III. Hanoi: NXB Văn Học, 1996. Pp. 205 – 206.

อย่างไรก็ตาม เหงียน ข่าย เป็นตัวอย่างที่ดีของนักเขียนที่สามารถเชื่อมโยงงานเขียนของตนเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ทุกยุคสมัยและงานเขียนของเขาพยายามตอบคำถามของสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจนเป็นที่ยอมรับของคนอ่านรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ และถือได้ว่าเขาเป็น “เพื่อนร่วมทาง” ที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขและสะท้อนมุมมองของตนต่อเรื่องที่เกิดขึ้นรอบๆ ตัว กับเพื่อนนักอ่านได้ทุกยุคสมัย

เหงียน มิง โจว (Nguyễn Minh Châu)

เหงียน มิง โจว เป็นนักเขียนที่มีชื่อเสียงและรู้จักกันดีในหมู่นักอ่านชาวเวียดนาม และอาจจะกล่าวได้ว่าเขาเป็นนักเขียนที่มีบทบาทสำคัญมากคนหนึ่งของวงการวรรณกรรมเวียดนามในยุคปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 เขาเกิดในปี ค.ศ. 1930 ในครอบครัวชาวนาที่จังหวัดเหงะ อาน (Nghệ An) ซึ่งอยู่ทางภาคกลางของประเทศเวียดนาม ต่อมาในปี ค.ศ. 1945 เหงียน มิง โจว ย้ายไปเรียนที่จังหวัดเว้และท่า ตัญญ (Hà Tĩnh) ซึ่งอยู่ในบริเวณพื้นที่ภาคกลางของประเทศเช่นกัน จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1952 เขาก็ได้สมัครเป็นทหาร ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1962 เป็นต้นมา เหงียน มิง โจว ได้รับคำสั่งให้มาประจำที่กองบรรณาธิการของวารสารวันเหงะ เกวินโด่ย (Văn Nghệ Quân Đội) ซึ่งเป็นวารสารด้านวรรณกรรมและศิลปะในสังกัดของกองทัพและประจำอยู่ที่เมืองฮานอย เขาทำงานอยู่ที่นั่นจนกระทั่งเสียชีวิตด้วยโรคร้ายเมื่อวันที่ 23 มกราคม ค.ศ. 1989 เหงียน มิง โจว เป็นนักเขียนที่มีผลงานอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ทศวรรษที่ 1960 เนื้อหาส่วนใหญ่ในงานของเขามักจะเกี่ยวกับสงครามและเรื่องราวของทหาร เหงียน มิง โจว มีบทบาทสำคัญไม่เพียงเฉพาะแต่เป็นนักเขียนที่มีผลงานโดดเด่นและติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีบทบาทสำคัญในกระบวนการผลักดันวรรณกรรมโดยแท้ นักเขียน นักวิจารณ์และอดีตบรรณาธิการผู้มีชื่อเสียงอย่าง เวเจียน หงอ๊ก (Nguyễn Ngọc) ซึ่งเป็นเพื่อนนักเขียนในยุคเดียวกับ เหงียน มิง โจว ได้กล่าวยกย่องว่า เหงียน มิง โจว เป็นนักเขียนที่สำคัญคนหนึ่งในวรรณกรรมเวียดนามยุคใหม่ และในบรรดานักเขียนที่พยายามค้นหาตัวตนที่แท้จริงของตัวเองบนเส้นทางของโดยแท้ เหงียน มิง โจว คือผู้ที่เดินไปได้ไกลและล้ำหน้าทุกคนในยุคสมัยเดียวกัน⁹

เหงียน มิง โจว เปิดเผยว่าเขาต้องการเป็นนักเขียนตั้งแต่สมัยที่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่สาม เขาพยายามเขียนงานของตัวเองหลังจากที่ได้อ่านหนังสือนอกเวลาที่โรงเรียน ครั้งแรก เขาเดินเท้าไกลถึง 7 กิโลเมตรเพื่อนำต้นฉบับไปส่งที่ไปรษณีย์แต่ก็ไม่มีคำตอบรับจากสำนักพิมพ์แต่อย่างใด เมื่อเทียบกับเพื่อนนักเขียนในยุคเดียวกัน เหงียน มิง โจว เริ่มอาชีพการเขียนค่อนข้างช้า คือในช่วงต้นของทศวรรษที่ 1960 (เช่น เมื่อเทียบกับ เหงียน

⁹ อ้างใน Tôn Phương Lan và Lại Nguyên Ân (eds.). *Nguyễn Minh Châu : Con Người và Tác Phẩm*. Hanoi: NXB Văn Học, 1991. Pp. 249 – 253.

ชาย ที่ได้เริ่มการเขียนตั้งแต่ต้นทศวรรษที่ 1950 แล้ว)¹⁰ แต่ไม่นานหลังจากนั้น เหงียน มิง โจว สามารถพัฒนารูปแบบการเขียนเฉพาะตนให้เป็นนักเขียนแนวหน้าของวงการวรรณกรรมเวียดนามได้อย่างรวดเร็ว

การเริ่มต้นชีวิตนักเขียนของ เหงียน มิง โจว นั้นไม่ต่างจากนักเขียนรุ่นสงครามเวียดนามคนอื่นมากนัก กล่าวคือ เริ่มจากการเป็นทหารและทำงานในสำนักพิมพ์หรือเป็นนักข่าว รวมทั้งเนื้อหาของงานเขียนส่วนใหญ่มักเน้นการนำเสนอปัญหาชนบทและเรื่องราวจากแนวหน้า เหงียน มิง โจว เริ่มงานเขียนจากการเขียนเรื่องสั้นแต่ผลงานที่เป็นที่รู้จักมากขึ้นคือนวนิยายเรื่องแรกของเขาชื่อ *ประตูแม่น้ำ* (Cửa Sông) ซึ่งปรากฏต่อสายตาผู้อ่านในปี ค.ศ. 1966 ตามมาด้วยผลงานที่สร้างความประทับใจให้แก่ผู้อ่านและเกี่ยวกับชีวิตของทหารที่รบในสงครามเวียดนามคือนวนิยายเรื่อง *รอยเท้าของทหาร* (Dấu Chân Người Lính) ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1972 และต่อมาได้รับการตีพิมพ์อีกหลายครั้งรวมทั้งได้มีการแปลเป็นภาษารัสเซียด้วย

ในนวนิยายเรื่อง *รอยเท้าของทหาร* (Dấu Chân Người Lính) ผู้เขียนถ่ายทอดเรื่องราวของหนุ่มสาวที่เต็มไปด้วยความมุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่อประเทศชาติ พวกเขาพร้อมที่จะเสียสละทุกอย่างเพื่อชัยชนะในสงครามเวียดนามแม้แต่ชีวิตของพวกเขาเอง เด็กหนุ่มสาวเหล่านี้ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวชาวนายากจน ผู้เขียนบรรยายถึงกิจกรรมประจำวันของพวกเขา วินาทีแห่งความเป็นความตาย ความกล้าหาญของพวกเขาเมื่อต้องเผชิญหน้ากับกองกำลังทหารอเมริกัน ความยากลำบากและความหวังที่พวกเขามีร่วมกัน เรื่องราวที่แม่ฟังดูเป็นเรื่องธรรมดาๆ เหล่านี้ได้ถูกทอขึ้นเป็นตำนานของสามัญชน ด้วยน้ำเสียงการเล่าเรื่องอย่างช้าๆ และไม่รีบร้อนเช่นนี้ ทำให้ดูเหมือนว่าผู้เขียนกำลังพยายามถ่ายทอดเรื่องราวและสิ่งต่างๆ รวมทั้งบุคคลที่เขาเคยพบเห็นในช่วงสงคราม นอกจากนี้ ผู้เขียนไม่เพียงแต่เล่าเหตุการณ์เท่านั้น แต่ยังพยายามลงลึกในรายละเอียดของความคิดและอารมณ์ความรู้สึกของหนุ่มสาวที่เกิดขึ้นมาในยุคสงครามและต้องจับปืนแทนที่จะได้เรียนหนังสือในโรงเรียน

ในยุคหลังสงคราม เหงียน มิง โจว ให้ความสำคัญกับเรื่องราวของคนธรรมดาและเรื่องราวในชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้นดังจะเห็นได้จากหนังสือรวมเรื่องสั้น *ผู้หญิงบนรถด่วน* (Người đàn bà trên chuyến tàu tốc hành) ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1983 และ *ท่าน้ำ* (Bến Quê) ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1985 เรื่องสั้นต่างๆ ในรวมเรื่องสั้นทั้งสองชุดนี้กล่าวถึงเรื่องราวในชีวิตประจำวันซึ่งดูเหมือนจะเป็นเรื่องธรรมดาที่ไม่มีให้ความสนใจมากนักแต่ในขณะเดียวกันก็แสดงให้เห็นถึงความไร้เหตุผล (nghịch lý) และความซับซ้อนของชีวิตซึ่งบางครั้งก็ยากจะคาดเดาและยากที่จะอธิบาย เช่น เรื่องสั้น “หวัชโมย” (Đưa ăn cắp) ซึ่งกล่าวถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมว่ากระบวนการลงโทษและการให้อภัยเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาใน

¹⁰ Nguyễn Minh Châu. “Thư gửi thế giới cảm xúc hồn nhiên”. Nguyễn Huy (ed.). *Gửi Thế Giới Cảm Xúc Hồn Nhiên*. NXB Đà Nẵng, 1995. Pp. 38 – 45.

ชีวิตประจำวัน ในเรื่อง ในเรื่อง ผู้เขียนถ่ายทอดเรื่องราวของหญิงสาวท้องแก่ใกล้คลอดซึ่งถูกเพื่อนบ้านชาวแฟลตรังเกียจเนื่องจากเธอมีนิสัยชอบขโมย หากดูผิวเผินก็คงเห็นว่าหญิงสาวคนนี้เป็นคนไม่ดี แต่ผู้เขียนได้อธิบายถึงสาเหตุของการขโมยว่าเกิดจากการที่เธอเป็นมีปัญหาด้านจิต และนับว่าเป็นเรื่องแปลกใหม่ในยุคที่นำจิตวิทยามาอธิบายพฤติกรรมของผู้คน นอกเหนือไปจากแนวคิดทางการเมืองหรือเรื่องศีลธรรม และมองว่า “การขโมยนั้นไม่ใช่ความชั่วร้าย แต่เป็นโรค”

ผลงานชิ้นสุดท้ายที่ เหงียน มิง โจว ทิ้งไว้ก่อนที่จะลาโลกนี้ไปด้วยโรคร้ายคือ รวมเรื่องสั้นชุด หนู้เลา (Cỏ Lau) ซึ่งเหงียน มิง โจว เขียนจบคนเดียวบนเตียงนอนที่เขาเสียชีวิต งานเขียนที่ตราตรึงความทรงจำของผู้่านได้มากที่สุดคือเรื่องสั้น “ตลาดฆ่าสัตว์” (Phiên Chợ Giát) ซึ่งเหงียน มิง โจว ได้สร้างตัวละครที่มีความโดดเด่นมาก นั่นคือ เฒ่าซุง (Lão Khúng) ซึ่งเปรียบเสมือนเรื่องราวประวัติศาสตร์ของชาวนาเวียดนามที่ผ่านยุคสมัยของสงครามเวียดนามและการปฏิรูปทางด้านสังคมนิยม แต่สุดท้ายความเป็นอยู่ของพวกเขาก็ยังทุกข์ยากอยู่เช่นเดิม นักวิจารณ์ต่างเชื่อกันว่าเฒ่าซุงคือภาพจำลองของชาวนาเวียดนามในเขตภาคกลางของประเทศซึ่งเป็นบ้านเกิดของนักเขียนเอง¹¹ ในที่นี้ เหงียน มิง โจว ไม่ได้วาดภาพของชาวนาว่าเป็นเหยื่อของการเอารัดเอาเปรียบเท่านั้นแต่ความล้าหลังและด้อยพัฒนาของชนบทเวียดนามยังมาจากวิธีคิดของชาวนาเองด้วยที่ยากจะปรับเปลี่ยนหรือรับสิ่งใหม่ๆ ซึ่งสอดคล้องกับข้อสังเกตของเหงียน มิง โจว ต่อพัฒนาการในสังคมเวียดนาม

แนวคิดอนุรักษนิยมของพวกเราไม่ได้มาจากปัจจัยภายนอก แต่มีมาตั้งแต่เกิด และมันเป็นตัวควบคุมทุกอย่างในสังคมไม่ว่าจะเป็นการเมือง ปรัชญา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม วรรณคดีและศิลปะ ... สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดความคิดที่ฉาบฉวยและขาดวิสัยทัศน์... ชาวนาเวียดนามมีจิตใจที่ยิ่งใหญ่ แต่บางครั้งพวกเขาก็แล้งน้ำใจได้อย่างไม่น่าเชื่อ พวกเขาชอบเป็นใหญ่ เป็นกษัตริย์ เป็นพระเจ้า เขาอยากครองประเทศหรือครองโลกถ้าเป็นไปได้ แต่ถ้าเป็นไปได้พวกเขาก็ขอเป็นแค่เจ้าผู้ครองจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน หรือแม้แต่ในบ้านสักหลังหนึ่งก็พอแล้ว¹²

การจากไปของ เหงียน มิง โจว นับเป็นความสูญเสียที่สำคัญของวรรณกรรมเวียดนาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการที่เขาเสียชีวิตลงในยุคที่อาจจะเรียกได้ว่าเป็นยุคที่เปิดกว้างมากที่สุดยุคหนึ่งของวรรณคดีเวียดนามหลังจากที่เขาได้พยายามผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการ

¹¹ Nguyễn Đăng Mạnh. *Nhà văn và tác phẩm trong trường phổ thông: Nguyễn Minh Châu và Nguyễn Khải*. Hanoi: NXB Giáo Dục, 1998. Pp. 46 – 50.

¹² อ้างแล้ว หน้า 49

สร้างสรรค์ผลงานวรรณกรรมของเวียดนามดังที่ได้วิเคราะห์กันไปแล้วบทที่แล้วและตอนต้นของบทนี้

มา วัน ค้าง (Ma Văn kháng)

มา วัน ค้าง เป็นนามปากกาของ ดิง จ่อง ด่วน (Đinh Trọng Đoàn) เกิดในปี ค.ศ. 1936 ที่ฮานอย เคยเป็นทหารในสงครามรบกับฝรั่งเศสและอเมริกา ต่อมาเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยฝึกหัดครู เมื่อสำเร็จการศึกษา เขาทำงานเป็นอาจารย์สอนที่โรงเรียนมัธยมหลายแห่งในจังหวัด หล่าว กาย (Lào Cai) ซึ่งอยู่ทางเหนือของประเทศเวียดนาม จนได้เป็นอาจารย์ใหญ่ในโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดนั้น ต่อมาได้ย้ายมาเป็นกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในปี ค.ศ. 1976 ย้ายไปทำงานที่สำนักพิมพ์ลาว ด่ง (Lao Động) เป็นบรรณาธิการวารสารวรรณคดีของสมาคมนักเขียนของเวียดนาม และกรรมการบริหารของสมาคมนักเขียนของเวียดนาม

มา วัน ค้าง ได้ทำงานและใช้ชีวิตร่วมกับชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือเกือบ 20 ปี ผลงานส่วนใหญ่ในยุคแรกของเขาจึงมีเนื้อหาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย แต่มาเขาเริ่มเขียนงานวรรณกรรมเพื่อสะท้อนปัญหาของคนเมืองมากยิ่งขึ้น มา วัน ค้าง เป็นนักเขียนที่มีผลงานทางวรรณกรรมอย่างต่อเนื่องทั้งในช่วงสงครามและยุคหลังสงคราม ในชีวิตการเป็นนักเขียนได้รับรางวัลมากมาย เช่น นวนิยายเรื่อง *ฤดูใบไม้ร่วงในสวน* (Mùa Lá Rụng trong Vườn) ได้รับรางวัลผลงานยอดเยี่ยมของสมาคมนักเขียนเวียดนาม นอกจากนี้ยังได้รับรางวัลซีไรต์และรางวัลปากกาทอง (Cây Bút Vàng)

เนื้อหาในเรื่องสั้นและนวนิยายของ มา วัน ค้าง มีความหลากหลายและครอบคลุมประเด็นต่างๆ ที่เป็นที่สนใจในสังคม เช่น ปัญหาของชนกลุ่มน้อย ปัญหาของผู้หญิง ปัญหาครอบครัว เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญกับขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมท้องถิ่นของเวียดนาม เน้นการเคารพความแตกต่างของปัจเจกบุคคล รวมทั้งสะท้อนความซับซ้อนของชีวิตมนุษย์ในยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลง ผลงานที่ปลุกกระแสความสนใจของนักวิจารณ์และผู้อ่านในยุคหลังการประกาศนโยบายได้เมย์ของ มา วัน ค้าง คือนวนิยายเรื่อง *การแต่งงานที่ไม่มีทะเบียนสมรส* (Đám cưới không có giấy giá thú) ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1989 นวนิยายเรื่องนี้ได้รับความสนใจจากจนมีการจัดเสวนาเกี่ยวกับหนังสือเรื่องนี้ โดยเฉพาะในเดือนมกราคม ปี ค.ศ. 1990 ซึ่งมีนักวิจารณ์วรรณกรรมเข้าร่วมในการเสวนาเป็นจำนวนมาก ต่อมาได้มีการถ่ายทอดเนื้อหาของการเสวนาหนังสือในหนังสือพิมพ์ วัน เห่ง ฉบับที่ 6 (10 – 2 – 1990)

นักวิจารณ์และนักวิชาการด้านวรรณคดีอย่าง ห่า มิง ดีก (Hà Minh Đức) ได้กล่าวว่า มา วัน ค้าง เป็นนักเขียนได้ยอดเยี่ยมคนแรกๆ ของประเทศ และนวนิยายเรื่อง *การ*

แต่งงานที่ไม่มีทะเบียนสมรส ถือเป็นงานสืบเนื่องบนเส้นทางวรรณกรรมโดยแท้ของนักเขียน¹³ ความโดดเด่นของนวนิยายเรื่องนี้อยู่ที่การตีแผ่ปัญหาในวงการศึกษาของเวียดนามซึ่งตัวนักเขียนในฐานะที่เป็นครูมีความคุ้นเคยเป็นอย่างดี เช่น ปัญหาการคัดเลือกครูจากจุดยืนทางการเมืองมากกว่าความรู้ความสามารถ ในเรื่อง ครูใหญ่เป็นผู้มีการศึกษาน้อยและขาดวิสัยทัศน์แต่สามารถยกกฎเกณฑ์ต่างๆ มาข่มขู่อาจารย์ในโรงเรียนได้ เช่น ข้อหาการเป็นนายทุนน้อย นอกจากนี้ งานเขียนชิ้นนี้ยังสะท้อนถึงความพยายามที่จะนำเสนอเรื่องราวของปัญญาชนที่หายไปจากหน้าวรรณกรรมของเวียดนามตลอดระยะเวลาของสงครามเวียดนามที่ให้ความสำคัญกับปัญหาของทหาร ชาวนา และผู้ใช้แรงงานมากกว่าปัญหาของคนเมืองและปัญญาชน อีกทั้งยังสอดคล้องกับลักษณะเด่นของวรรณคดีในยุคโดยแท้ นั่นคือ การสะท้อนภาพในด้านมืดของสังคม

โง หงอ๊ก โป่ย (Ngô Ngọc Bội)

โง หงอ๊ก โป่ย (Ngô Ngọc Bội) เกิดในปี ค.ศ. 1929 ที่จังหวัด ฝูเถาะ (Phú Thọ) ระหว่างปี ค.ศ. 1945 – 1948 เขาเป็นสมาชิกของกลุ่มเยาวชนกู้ชาติ (Thanh niên Cứu Quốc) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1949 ถึง 1957 เขาทำงานในหน่วยงานประชาสัมพันธ์ของพรรค ซึ่งต้องไปประจำตามจังหวัดต่างๆ ของประเทศ เช่น หว่า บิ่ญ (Hoà Bình) ฝูเถาะ (Phú Thọ) และ หวิง ฝู (Vĩnh Phú) ต่อมาเขาย้ายมาทำงานที่กองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ วันเหงะ (Văn Nghệ) ปัจจุบัน โง หงอ๊ก โป่ย ได้เกษียณอายุราชการและพำนักอยู่ในเมืองฮานอย

การที่โง หงอ๊ก โป่ย ได้มีโอกาสเดินทางไปทำงานตามสถานที่ต่างๆ ของเวียดนามทำให้เขาได้เห็นและเข้าใจถึงวิถีชีวิตและปัญหาของชาวชนบท ผลงานส่วนใหญ่ของเขามักพูดถึงปัญหาและความเป็นอยู่ของชาวนา เช่น นวนิยายเรื่อง *บ่อน้ำของหมู่บ้าน* (Ao Làng) ได้รับรางวัลจากหลายองค์กรด้วยกัน แม้ว่าผลงานในช่วงหลังการประกาศนโยบายโดยแท้ของ โง หงอ๊ก โป่ย ไม่ได้สร้างกระแสในสังคมได้มากเท่า เหงียน มิง โจว เหงียน ชาย หรือ มา วัน ค้าง แต่เรื่องสั้นและนวนิยายของเขาในยุคหลังสงครามมีส่วนสะท้อนปัญหาสังคมที่เรื้อรังมาตั้งแต่สมัยสงครามหรือเรื่องราวต่างๆ ที่ยังค้างคาใจคนในสังคม เช่น นวนิยายเรื่อง *ฝันร้าย* (Ác Mộng) ของเขาเป็นนวนิยายที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดินได้อย่างชัดเจนและมีรายละเอียดมากกว่างานเขียนประเภทประวัติศาสตร์เสียอีก อีกทั้งยังถูกถ่ายทอดจากผู้เขียนซึ่งครั้งหนึ่งเคยทำงานในฐานะข้าราชการของรัฐที่ถูกส่งไปดำเนินนโยบายเรื่องการปฏิรูปที่ดินและเห็นเหตุการณ์ต่างๆ ด้วยตาของเขาเอง

¹³ อ้างใน Ma Văn Kháng, *Đám cưới không có giấy giá thú*. Hanoi: NXB Văn Học, 2000. P. 401.

นวนิยายเรื่อง *ฝันร้าย* ได้รับการตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1990 ผู้เล่าเรื่องบรรยายขั้นตอนของการปฏิรูปที่ดินอย่างละเอียด โดยเริ่มตั้งแต่การที่เจ้าหน้าที่เดินทางไปอาศัยอยู่กับชาวบ้านเพื่อรับรู้ปัญหาความยากจน (*thăm nghèo hỏi khó*) การดำเนินการจนไปถึงความผิดพลาดต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากความไม่เข้าใจแนวนโยบายทั้งจากเจ้าหน้าที่และชาวบ้านจนนำไปสู่การกล่าวร้ายและความหวาดกลัวขึ้นในหมู่บ้านต่างๆ จนในที่สุดรัฐบาลเวียดนามต้องประกาศแก้ไขความผิดพลาดที่เกิดขึ้น แต่ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่าในความรู้สึกของผู้คนที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์แล้วมีหลายสิ่งที่ยากจะแก้ไขได้

ลุงโฮขอให้พวกเราอยู่กันอย่างสามัคคี เลขาธิการพรรคยอมลาออกจากตำแหน่ง พรรคประกาศแก้ไขความผิดพลาดที่เกิดขึ้น เมื่อเรารู้ว่ามีสิ่งผิดพลาดเกิดขึ้น เราพร้อมที่จะแก้ไขมัน นี่คือจุดแข็งของพรรคเรา แต่แน่นอนว่ามีบางอย่างที่เราแก้ไขได้และก็มีบางอย่างที่เราแก้ไขไม่ได้ บางทีคงต้องอาศัยเวลาที่จะลบความจำอันน่าหวาดกลัวนั้นออกจากความทรงจำของพวกเราได้¹⁴

ดังนั้น นวนิยายเรื่อง *ฝันร้าย* ของ โง หงอ๊ก โป่ย จึงอยู่ที่การทำภาพเหตุการณ์ในอดีตที่ยังคลุมเครือในชัดเจนขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์และผู้ที่มีประสบการณ์ตรง เพราะถ้าหากอดีตยังไม่ชัดเจนก็คงเป็นเรื่องยากที่จะกำหนดทิศทางแห่งอนาคตได้

เชื่อง ฑู เอื่อง (Dương Thu Hương)

เชื่อง ฑู เอื่อง (Dương Thu Hương) เกิดเมื่อปี ค.ศ. 1947 ที่จังหวัด ไท่ บิ่ง (Thái Bình) มารดาเป็นครู ส่วนบิดาเป็นทหาร ในปี ค.ศ. 1967 เชื่อง ฑู เอื่อง สมัครเป็นสมาชิกของกลุ่มยุวชนของพรรคคอมมิวนิสต์ (Communist Youth Brigade) แม้ว่าขณะนั้นเธอกำลังศึกษาอยู่วิทยาลัยศิลปะของกระทรวงวัฒนธรรม กลุ่มของเธอถูกส่งไปช่วยงานที่ภาคกลางของประเทศซึ่งในขณะนั้นเป็นสมรภูมิรบที่ดุเดือดของสงครามเวียดนาม หน้าที่หลักของเธอคือการแสดงและร้องเพลงเพื่อความบันเทิงแก่ทหารของกองกำลังเวียดนามเหนือ นอกจากนี้ ยังต้องช่วยงานด้วย เช่น พยาบาลทหารที่ได้รับบาดเจ็บ ผังศพผู้เสียชีวิต ลำเลียงอาวุธไปตามเส้นทางโฮจิมินห์ (Ho Chi Minh Trail) ในปี ค.ศ. 1968 เชื่อง ฑู เอื่อง แต่งงาน ซึ่งต่อมาให้กำเนิดบุตรสองคนในหลุมหลบภัยของจังหวัด กว่าง บิ่ง (Quảng Bình)

¹⁴ Ngô Ngọc Bội, *Ác Mộng*, Hanoi: NXB Lao Động, 1990. Pp. 197 – 198.

หลังจากสงครามเวียดนามยุติ เชื่อง ทุ เอื่อง กลับไปใช้ชีวิตในฮานอยและทำงานเป็นนักเขียนบทภาพยนตร์ของโรงถ่ายแห่งหนึ่งซึ่งงานหลักคือผลิตภาพยนตร์เกี่ยวกับชัยชนะของสงครามเวียดนาม แต่เมื่อเกิดสงครามความขัดแย้งระหว่างจีน-เวียดนาม ในปี ค.ศ. 1979 เธออาสาไปถ่ายทำภาพยนตร์เกี่ยวกับสงครามครั้งนี้ในบริเวณแนวหน้าและเขียนข่าวต่อต้านจีนและสนับสนุนการรบของเวียดนาม แต่แล้ว ในปี ค.ศ. 1982 บทละครแนวเสียดสีของเธอไม่ผ่านการตรวจสอบคณะกรรมการด้านวัฒนธรรมของประเทศ ซึ่งในช่วงเวลาเดียวกันนั้น เรื่องสั้นเรื่องแรกของเธอคือเรื่อง “แผ่นดินของหญ้า” (Miền Cỏ To) ได้รับการตีพิมพ์

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา เชื่อง ทุ เอื่อง ซึ่งมีสถานภาพเป็นทั้งทหารผ่านศึกและสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ เริ่มมีบทบาทสำคัญในการเรียกร้องเสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดเห็นจากรัฐบาล ผลงานของ เชื่อง ทุ เอื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนวนิยายได้รับความนิยมจากผู้่านมาก เช่น เรื่อง *เรื่องราวความรักที่เล่าก่อนรุ่งสาง* (Chuyện Tình Kể trước lúc Rạng Đông) ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1981 จำหน่ายได้ถึงหนึ่งแสนเล่มก่อนที่จะมีการประกาศห้ามจำหน่ายและเผยแพร่จากทางการ เนื้อหาหลักเป็นเรื่องราวของการที่พรรคแทรกแซงความสัมพันธ์ของคู่สามีภรรยาซึ่งต้องการหย่าร้างกัน เนื้อเรื่องมีส่วนใกล้เคียงกับชีวิตส่วนตัวของเธอที่ฟ้องหย่าจากสามี

นวนิยายเรื่องต่อมาของเชื่อง ทุ เอื่อง คือ *การเดินทางของวัยเด็ก* (Hành Trình Ngày Thơ Ấu) ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1985 และ *ม่านมลายา* (Bên Kia Bờ Áo Vòng) ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1987¹⁵ ตีพิมพ์เป็นหนังสือขายดีในเวียดนามเช่นกันด้วยยอดขายกว่า 120,000 เล่ม ในช่วงเวลาเดียวกันนั้น เธอได้ดำเนินการจัดทำภาพยนตร์สารคดีอย่างลับๆ เกี่ยวกับเรื่องราวของผู้ที่ถูกคุมขังอยู่ในค่ายกักกันด้วยข้อหาเป็นปรปักษ์ต่อรัฐบาลหรืออุดมการณ์คอมมิวนิสต์ที่จังหวัด ห่า ตีญ (Hà Tĩnh) แต่ไม่สำเร็จเนื่องจากถูกสั่งห้ามจากทางการ

ต่อมาในปี ค.ศ. 1988 เชื่อง ทุ เอื่อง ตีพิมพ์นวนิยายเล่มที่สามของเธอ คือเรื่อง *สวรรค์ของคนตาบอด* (Những Thiên Đường mù) ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องราวในสมัยการปฏิรูปที่ดินในช่วงทศวรรษที่ 1950 และพฤติกรรมคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่พรรค นวนิยายเรื่องนี้ถูกสั่งห้ามเผยแพร่หลังที่วางจำหน่ายได้ไม่นาน รวมทั้งส่งผลให้เชื่อง ทุ เอื่อง ถูกขับออกจากสมาชิกพรรคในปี ค.ศ. 1990 และต่อมาถูกจำคุกในปี ค.ศ. 1991 ด้วยข้อหาพยายามลักลอบนำเอกสารลับของรัฐบาลออกนอกประเทศ ซึ่งเอกสารที่ว่านั้นก็คือนโยบายของนวนิยายเรื่อง

¹⁵ ได้รับการแปลเป็นภาษาไทย ตูยละเอียดเพิ่มเติมที่ เตื่อง ทุ เอื่อง. *ม่านมลายา*. แปลโดย ไกรวรรณ สีดาฟอง. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2547.

สงครามนี้ไม่มีชื่อ (Tiểu Thuyết Vô Đề) ของเธอเอง¹⁶ หลังจากที่มีการเรียกร้องจากองค์กรนานาชาติ เชื่อง ฑู เอื่อง ได้รับการปล่อยตัว ปัจจุบัน เธอพำนักและทำงานเขียนที่เมืองฮานอย แต่ยังถูกเจ้าหน้าที่คอยติดตามและสอดส่องอย่างใกล้ชิด ทำให้ผลงานในระยะหลังของเธอไม่ได้รับการตีพิมพ์ในประเทศแม้จะได้มีการตีพิมพ์ในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาและฝรั่งเศส รวมทั้งได้รับแปลเป็นภาษาต่างประเทศก็ตาม เช่น เรื่อง ความทรงจำแห่งฤดูใบไม้ผลิ หรือ *Memories of a Pure Spring* (Lư Ly) ซึ่งได้รับพิมพ์ครั้งแรกในฝรั่งเศส ปี ค.ศ. 1998 และเรื่อง ว่างเปล่า หรือ *No Man's Land* (Chôn Vắng) ซึ่งได้รับการตีพิมพ์ครั้งแรกในอเมริกา ปี ค.ศ. 2005 แต่การที่ผลงานไม่ได้เผยแพร่ในประเทศนั้นส่งผลให้ชื่อของนักเขียนหญิงผู้นี้ค่อยๆ จางหายไปจากวงการวรรณกรรมเวียดนาม¹⁷

ผลงานของ เชื่อง ฑู เอื่อง สะท้อนความผิดหวังอันเกิดจากการค้นพบว่าอุดมการณ์ซึ่งครั้งหนึ่งเธอเคยยอมแม้แต่สละชีวิตของตนเองนั้นเป็นเพียงภาพลวง แม้ความสามารถในการเลือกสรรถ้อยคำและเทคนิคในการเขียนของ เชื่อง ฑู เอื่อง อาจจะไม่โดดเด่นเท่ากับนักเขียนร่วมสมัยอย่าง เหงียน ฮุย เทียบ (Nguyễn Huy Thiệp) หรือ ฝ่าม ธิ หว่าย (Phạm Thị Hoài) แต่ความโดดเด่นของผลงานของ เชื่อง ฑู เอื่อง อยู่การสะท้อนความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา ไม่ประดัดประสีประสา ถ้อยความในงานเขียนของเธอสะท้อนให้เห็นถึงความเจ็บปวดที่หล่อเลี้ยงผู้เขียนทั้งความเจ็บปวดที่เกิดจากความทรงจำและความเจ็บปวดจากสภาพความเป็นจริงของภาวะปัจจุบัน ท่วงทำนองในการเขียนของเธอจึงเปรียบเหมือนกับเสียงของสัตว์ที่เปล่งร้องออกมาเมื่อรู้สึกเจ็บปวด ซึ่งนักเขียนเองก็ยอมรับว่าความเจ็บปวดนี้เองที่เป็นแรงบันดาลใจให้เธอเขียนหนังสือ ดังที่ปรากฏในตอนหนึ่งของบทสัมภาษณ์ของเธอ

ฉันไม่เคยตั้งใจว่าจะเขียน ฉันเขียนเพราะความเจ็บปวด ความเจ็บปวดเป็นคำที่ถูกต้องที่สุด นวนิยายของฉันเป็นเสียงร้องของความเจ็บปวด แต่งานเขียนของฉันก็ไม่ได้แยกตัวเองออกจากสังคมที่ฉันอยู่และประเทศที่หล่อหลอมจนเป็นตัวฉัน ในช่วงสงคราม ฉันเคยคิดว่าฉันได้เห็นถึงชีวิตของเพื่อนร่วมชาติของฉันและจากนั้นค่อยๆ กลายเป็นความฝังใจฉันต้องจับปากกา¹⁸

¹⁶ นวนิยายเรื่องนี้ได้รับการตีพิมพ์เป็นภาษาไทยแล้วในชื่อเรื่อง สงครามนี้ไม่มีชื่อ. แปลโดย วรวิทย์ วงศ์สว่าง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เมฆขาว, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์

¹⁷ เรียบเรียงจาก “An Entry in the forthcoming Encyclopedia on Southeast Asian Literature” by Nina McPherson in www.wikipedia.org

¹⁸ อ้างแล้ว

และเมื่อเทียบกับเนื้อหาในงานเขียนของเธอแล้วก็จะเห็นว่าคำพูดของ เชื่อง ทุ เอื่อง นั้น มิได้เกิดจริงเลยเพราะแม้ว่านวนิยายของเธอมิเนื้อหาหลักเกี่ยวกับการค้นหาความสุขและความรักของปัจเจกบุคคลแต่ในขณะเดียวกันก็สะท้อนปัญหาของสังคมอย่างแยกไม่ออก เช่น ในเรื่อง *สวรรค์ของคนตาบอด* ผู้เขียนสะท้อนปัญหาแรงงานส่งออกไปยังประเทศในแถบยุโรป ตะวันออก ผลพวงของการปฏิรูปที่ดิน และพฤติกรรมที่ไม่ดีของเหล่าข้าราชการและสมาชิกพรรค ส่วนในเรื่อง *ม่านมลายา* เชื่อง ทุ เอื่อง สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของตัวละครที่จะใช้ตามอุดมคติแต่สภาพความเป็นจริงของสังคมไม่สามารถทำให้พวกเขาทำได้เช่นนั้น

ส่วนนวนิยายเรื่องล่าสุดของเธอคือ *ว้างเปล่า* นั้นสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมทุนนิยมในเวียดนามที่นักธุรกิจกำลังขึ้นมามีบทบาทสำคัญและได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น ในขณะที่วีรบุรุษจากสงครามกำลังกลายเป็นซากเดนของความทรงจำจากอดีต ในเรื่องกล่าวถึงความรักสามเส้าระหว่าง โบ่น (Bón) ซึ่งแต่งงานกับ เมียน (Miên) ตั้งแต่อายุ 17 ปี แต่ต่อมาเขาเป็นทหารและไปรบในภาคใต้จนเกือบสิบปีโดยที่ครอบครัวของเขาไม่เคยได้รับข่าวคราวของเขา เมียนจึงแต่งงานฮวาน (Hoan) ซึ่งแม้มีอายุอยู่ในรุ่นของโบ่นแต่ไม่ต้องเป็นทหารเพราะเขาพิการ เมียนกับฮวานมีชีวิตแต่งงานที่มีความสุข ฮวานเป็นนักธุรกิจและมีฐานะดี แต่แล้ววันหนึ่งโบ่นซึ่งทุกคนคิดว่าเขาตายแล้วก็กลับมาจากสงคราม เจ้าหน้าที่ของพรรคบังคับให้เมียนกลับไปหาโบ่น ส่วนหนึ่งเพราะเขาเป็นวีรบุรุษจากสงคราม แต่ชีวิตคู่ของทั้งสองก็ไม่มีความสุข โบ่นได้รับสารเลื่องจากสงคราม ทำให้เขาสูญเสียความต้องการทางเพศและไม่มียานทำ ต้องขอเงินภรรยาเพื่อนำไปซื้อเหล้ากินไปวันๆ โดยรวมแล้วเนื้อหาของเรื่องสะท้อนความสิ้นหวังของผู้คนในเวียดนามยุคหลังสงคราม

แม้การวิพากษ์วิจารณ์สภาพสังคมและการเมืองในเวียดนามเป็นผลให้งานเขียนของ เชื่อง ทุ เอื่อง ไม่ได้รับอนุญาตในการเผยแพร่ในประเทศ แต่งานเขียนของเธอในช่วงก่อนที่จะถูกห้ามเผยแพร่นั้นก็มีส่วนสำคัญในการปลุกกระแสวรรณกรรมในเวียดนามในช่วงหลังนโยบายโด้ยเม้ยให้มีความโดดเด่นมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความกล้าหาญในการนำเสนอความจริง เช่น เรื่องความหนาไหว้หลังหลอกและความฉาบฉวยของอุดมการณ์ในสังคมกับความเป็นจริงของชีวิตประจำวันนั้นคงไม่นักเขียนคนใดกล้าที่พูดถึงสิ่งเหล่านี้โดยตรงไปตรงมาราวกับว่ากำลังกระชากหน้ากากแห่งความหลอกลวงออกมาจนเห็นความ “กลวง” ของอุดมการณ์ที่อยู่ด้านใน หรือกำลังชี้หน้าประณามความชั่วร้ายได้เท่ากับนักเขียนหญิง เชื่อง ทุ เอื่อง

เหงียน ฮุยเถียบ (Nguyễn Huy Thiệp)

เหงียน ฮุยเถียบ (Nguyễn Huy Thiệp) เป็นนักเขียนเวียดนามที่ประสบความสำเร็จมากในยุคหลังนโยบาย “โด้ยเม้ย” (Đổi Mới) หรืออาจจะกล่าวได้ว่าอาชีพนักเขียนของเขาเริ่มขึ้นพร้อมกับนโยบายโด้ยเม้ยเพราะเขาไม่เคยตีพิมพ์งานเขียนก่อนที่นโยบายโด้ยเม้ยจะถูกประกาศใช้ในปี ค.ศ. 1986 เหงียน ฮุยเถียบ เกิดเมื่อวันที่ 26

เดือนกรกฎาคม ปี ค.ศ. 1950 ที่เมืองฮานอย แม่ของเขาเป็นแม่ค้าหาบเร่ แต่เนื่องจากภาวะสงครามอินโดจีนในช่วงปี ค.ศ. 1946 - 1954 ทำให้ฮานอยกลายเป็นเมืองที่ไม่มีความปลอดภัย ครอบครัวของ เหงียน ฮุยเถียบต้องอพยพออกจากฮานอยแม่ของ เหงียน ฮุยเถียบ จึงต้องไปรับจ้างทำงานตามไร่สวน พวกเขาเร่ร่อนไปตามจังหวัดต่างๆ ในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่ เป็นภูเขาและที่ราบสูง จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1960 จึงได้พากันกลับมายังฮานอยอีกครั้งเพื่อให้ เหงียน ฮุยเถียบ ได้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาและต่อมาเขาได้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ในสาขาประวัติศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยฝักหัดครู (Đại học Sư Phạm) ในปี ค.ศ. 1970 หลังสำเร็จการศึกษาเหงียนฮุยเถียบไปสอนหนังสือที่โรงเรียนต่างๆในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่เป็นชนกลุ่มน้อยชาวเขา จนกระทั่งในช่วงปี ค.ศ. 1980 เขาได้ย้ายกลับลงมาอยู่ที่ฮานอยอีกครั้ง ปัจจุบัน เหงียน ฮุยเถียบ และครอบครัวยังคงพักอาศัยและสร้างสรรค์ผลงานทางวรรณกรรมอยู่ในเมืองฮานอย¹⁹ เท่าที่ผ่านมามีผลงานของ เหงียน ฮุยเถียบประกอบด้วยเรื่องสั้นและบทละครจำนวนหนึ่ง

เหงียน ฮุยเถียบ เริ่มเข้าสู่วงการวรรณกรรมด้วยการตีพิมพ์เรื่องสั้นอิงประวัติศาสตร์ ในหนังสือพิมพ์ วัน เห่ง (Văn Nghệ) ในปี ค.ศ. 1987 ด้วยการสนับสนุนของเวเจียน หงอ๊ก (Nguyễn Ngọc) ซึ่งเป็นบรรณาธิการอยู่ในขณะนั้น นักวิจารณ์ ฝาม ซวน เวเจียน (Phạm Xuân Nguyên) กล่าวว่า งานเขียนของ เหงียน ฮุยเถียบ มีความแปลกอยู่สองประการ นั่นคือ เนื้อหาแปลก (nội dung lạ) และ กลวิธีในการเขียนแปลก (nghệ thuật lạ) นอกจากนี้ อาจจะกล่าวได้ว่า เหงียน ฮุยเถียบ เป็นนักเขียนที่มีบทวิจารณ์และการพูดถึงมากที่สุดในช่วงระยะเวลาสั้นๆ²⁰ จนเรียกว่า ปรากฏการณ์ เหงียน ฮุยเถียบ (hiện tượng Nguyễn Huy Thiệp) หรืออีกนัยหนึ่ง เรื่องสั้นของเหงียน ฮุยเถียบ ได้ปลุกกระแสและสร้างบรรยากาศแห่งการวิจารณ์ให้กลับมาคึกคักอีกครั้งหนึ่ง จากการศึกษาของ เหงียน ห่ายห่า (Nguyễn Hải Hà) และเหงียน ถิ บิ๊ญ (Nguyễn Thị Bình) ระบุว่ามีความเกี่ยวข้องกับ เหงียน ฮุยเถียบ จำนวนกว่า 70 บทความที่นับเฉพาะที่มีการตีพิมพ์ระหว่างปี ค.ศ. 1987 - 1989²¹

¹⁹ เรียบเรียงจากบทนำของ Greg Lockhart, 'Nguyen Huy Thiep and the Faces of Vietnamese Literature' in *The General Retires and Other Stories*. Singapore: Oxford University Press, 1992 และ Nhà Văn Việt Nam Hiện Đại (นักเขียนเวียดนามร่วมสมัย). Hanoi: NXB Hội Nhà Văn Việt Nam, 1997. หน้า 637.

²⁰ Phạm Xuân Nguyên. (ed.). *Đi Tìm Nguyễn Huy Thiệp*. Hanoi: NXB Văn Hoá Thông Tin, 2001. Pp. 6 – 7.

²¹ Nguyễn Hải Hà và Nguyễn Thị Bình. “Xung Quanh “hiện tượng” Nguyễn Huy Thiệp”. Phạm Xuân Nguyên. (ed.). *Đi Tìm Nguyễn Huy Thiệp*. Hanoi: NXB Văn Hoá Thông Tin, 2001. P. 517.

นอกจากเรื่องสั้นอิงประวัติศาสตร์ทั้งสามเรื่องที่สร้างชื่อให้นักเขียนแล้ว เรื่องสั้นเรื่อง “นายพลเกษียณ” (Tuớng về hưu) ได้ปลุกกระแสวรรณกรรมให้กลับมาตื่นตัวอีกครั้งกับเนื้อหาและแนวการเขียนที่มีลักษณะเฉพาะตัว ในเรื่องนี้ เหงียน ฮุยเถียบ ในใช้กลวิธีเขียนเรื่องด้วยประโยคสั้นๆ น้ำเสียงห้วนและเย็นชา และภาษาที่พูดกันในชีวิตประจำวัน ซึ่งต่างจากรวมเนียมการเขียนของเวียดนามที่มักจะแยกภาษาเขียนหรือภาษาในวรรณกรรมจากภาษาพูด เช่น

ก่อนที่จะเล่าต่อ ขอเล่าเกี่ยวกับครอบครัวของผม ผมอายุ 37 ปี เป็นวิศวกรทำงานที่สถาบันฟิสิกส์ ถ้วย ภรรยาของผม เป็นหมอ ทำงานที่โรงพยาบาลสูตินารีแพทย์ พวกเรามีลูกสองคน คนหนึ่งอายุ 14 ปี อีกคนอายุ 12 ปี แม่ผมความจำเสื่อม วันๆ นั่งอยู่ที่เดียว²²

ส่วนรายละเอียดต่างๆ ในเนื้อเรื่องนั้นก็ทำให้ผู้อ่านตกตะลึง เช่น การที่ตัวละคร ถ้วย (Thủy) นำซากทหารที่ได้จากการทำแท้งที่โรงพยาบาลมาเป็นอาหารสำหรับสุนัขพันธุ์อาเซเซียนที่เธอเพาะไว้ขายสำหรับชาวฮานอยที่ต้องการสุนัขไว้เฝ้าบ้าน และบุคลิกของเธอก็ต่างจากภาพลักษณ์ของผู้หญิงเวียดนามที่มักบรรยายในวรรณกรรมนั้นคือเป็นภรรยาที่ดีและแม่ผู้เสียสละ แต่มีบุคลิกเย็นชาและคำนวณรายรับรายจ่ายอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งยังมีบุคลิกแข็งแกร้งเป็นหัวหน้าครอบครัวเพราะสามีมอบหมายให้เธอดูแลค่าใช้จ่ายในบ้านทุกเรื่อง แต่เมื่อพิจารณาแล้ว ผู้อ่านก็จะเห็นว่าเรื่องราวในเรื่องล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในสังคมเวียดนามที่ต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด

แต่สำหรับตัวละคร “นายพล” ในเรื่อง สิ่งเหล่านี้กลับเป็นเรื่องที่เขาจับไม่ได้ สภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความเสื่อมถอยทางศีลธรรม เช่น การท้องก่อนแต่ง การทำแท้ง หรือแม้แต่การหารายได้ด้วยการเลี้ยงสุนัข เรื่องราวเหล่านี้เป็นสิ่งที่เขาไม่เคยพบในชีวิตทหาร นายพลจึงรู้สึกแปลกแยกเมื่อต้องกลับมาอยู่ครอบครัวของเขาและใช้ชีวิตอย่างคนทั่วไปอีกครั้ง ในสังคมยุคหลังสงครามที่ค่านิยมกำลังเปลี่ยนไปซึ่งต่างจากสังคมทหารของเขา เช่น ครั้งหนึ่งท่านนายพลซื้อผ้าเป็นของขวัญให้กับสมาชิกทุกคนในบ้าน ทุกคนได้รับผ้าจำนวนสี่เมตรเท่าเทียมกัน แต่ลูกสะใภ้ของเขากลับหัวเราะและกล่าวว่าหากทุกคนใส่เสื้อผ้าสี่เตี๋ยกันนี้คงดูคล้ายกับกองทหาร ทั้งนี้เพราะสังคมเวียดนามยุคหลังสงครามเป็นสังคมที่แตกต่างจากเดิม เป็นสังคมใหม่ที่ให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลมากกว่าความเป็นหมู่คณะ และค่านิยมใหม่อีกประการคือการให้ค่ากับฐานะทางเศรษฐกิจ สุดท้าย ท่านนายพลต้องเดินทางกลับไปยังหน่วยทหารเดิมของตนและเสียชีวิตที่นั่น

²² Nguyễn Huy Thiệp. “Tuớng Về Hưu”. *Như Những Ngọn Gió: Truyện Ngắn*. Hanoi: NXB Văn Học, 1999. Pp. 31 – 32.

เรื่องสั้น “นายพลเกษียณ” มีนัยยะสำคัญต่อพัฒนาการของวรรณกรรมเวียดนามยุคหลังนโยบายโดยเม้ย กล่าวคือ ถ้อยคำและสำนวนภาษาที่ใช้ในเรื่องเป็นการปฏิบัติแนวการเขียนเดิมที่งานเขียนต้องเลือกสรรการใช้ถ้อยคำที่สร้างสุนทรียศาสตร์ให้กับผู้อ่าน แต่เรื่องสั้นเรื่องนี้ชี้ให้เห็นว่าวรรณกรรมควรสะท้อนวิถีชีวิตและภาษาที่ใช้จริงในชีวิตประจำวันของประชาชน รวมทั้งสะท้อนความจริงที่มีอยู่ในชอกมุมของสังคมโดยทั่วไป ดังนั้นจึงไม่แปลกใจที่กระแสดอรับเรื่องสั้นเรื่องนี้ค่อนข้างหลากหลายและแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ มีทั้งคนชอบและคนไม่ชอบ หรือบางคนชอบและไม่ชอบในขณะเดียวกันก็มี เช่น ในกรณีของนักวิจารณ์เจิ่น ต่าว (Trần Đạo) ที่กล่าวว่า

อ่านเรื่อง “นายพลเกษียณ” แล้วรู้สึกว่าการเรื่องนี้ทั้งมีเสน่ห์ดึงดูดใจและมีข้อขัดใจ บางที่ยังรู้สึกสะเทือนใจอีกด้วย อ่านครั้งที่สองก็ยิ่งรู้สึกว่ายิ่งน่าสนใจและน่าขัดใจมากยิ่งขึ้น อันที่จริงแล้ว เรื่องนี้ไม่มีโครงเรื่อง ไม่มีตัวละครที่โดดเด่น แต่เป็นการเล่าเหตุการณ์ต่างๆ ไป ที่เกิดขึ้นในครอบครัวคนธรรมดาครอบครัวหนึ่งที่อยู่ในอำเภอเล็กของประเทศยากจนประเทศหนึ่ง และดูแล้วก็ไม่มีอะไรน่าสนใจ พอมองไปที่ทัศนคติเกี่ยวกับการเมือง มนุษย์ และชีวิตของผู้เขียนแล้วก็มีบางส่วนที่เห็นด้วยและบางส่วนที่ไม่เห็นด้วย แต่พออ่านเป็นครั้งที่สามก็ยิ่งเห็นว่าเนื้อเรื่องน่ารำคาญ แต่ถึงอย่างไรก็ต้องอ่านจนจบ สุดท้ายกลับเต็มไปด้วยความสงสัยจนนอนไม่หลับ²³

สำหรับ เวียน หงอ๊ก นักวิจารณ์และอดีตนายกหนังสือพิมพ์ วัน เฮงะ ผู้มีส่วนตัดสินใจให้มีการตีพิมพ์เรื่องสั้น “นายพลเกษียณ” ในหนังสือพิมพ์ วัน เฮงะ และเป็นครั้งแรกที่เรื่องสั้นเรื่องนี้ปรากฏสู่สายตาประชาชนในเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. 1987 นั้น ได้กล่าวยกย่องผลงานชิ้นนี้ว่าเป็นการเปิดศักราชของการเขียนแบบใหม่ในวรรณกรรมเวียดนาม

แม้ว่าความเห็นเกี่ยวกับเรื่องสั้น “นายพลเกษียณ” ของ เหงียน ฮุยเถียบ แตกต่างกันมากเพียงใดก็ตาม แต่ประเด็นสำคัญประการหนึ่งซึ่งถึงจะไม่พูดออกมาแต่บรรดานักเขียนทั้งหลายก็ตระหนักกันอยู่แล้ว นั่นคือ จากนั้นเป็นต้นไป นักเขียนไม่สามารถเขียนแบบเดิมได้อีกแล้ว ยุคสมัยของวรรณกรรมแนวมหากาพย์ที่เต็มไปด้วยอุดมการณ์แห่งการปฏิวัติหรือวรรณกรรมสงครามที่แพร่หลายเมื่อสิบกว่าปีก่อนนั้นได้จากไปแล้ว อีกทั้งยังต้องปรับการใช้วิธีเขียน

²³ Trần Đạo. “Tướng về hưu: Một tác phẩm có tính nghệ thuật”. Phạm Xuân Nguyên. (ed.). *Đi Tìm Nguyễn Huy Thiệp*. Hanoi: NXB Văn Hoá Thông Tin, 2001. Pp. 41 – 42.

ใหม่และการเลือกใช้คำใหม่ ๆ เพื่อจะได้รับมือกับความเป็นจริงแบบใหม่ที่เต็มไปด้วยความซับซ้อนของทั้งสังคมและผู้คน²⁴

เวรียน หงอิก ยังเห็นว่างานเขียนของ เหงียน ฮุยเถียบ ได้ทำให้สังคมเวียดนามและแวดวงวรรณกรรมเวียดนามได้ถูกคิดถึงความเปลี่ยนแปลงในสังคมทั้งวิถีชีวิตและค่านิยมซึ่งผลงานทางวรรณกรรมจะต้องตามให้ทันการเปลี่ยนแปลงนี้และการเปลี่ยนแปลงของวรรณกรรมจะต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มาจาก “ด้านใน” (*hướng nội*) ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเขียนและสำนวนภาษาที่ใช้ด้วย ไม่ใช่เป็นแต่เพียงการเปลี่ยนแปลงเฉพาะเนื้อหาหรือเนื้อหาซึ่งถือว่าการเปลี่ยนแปลงแค่ “ด้านนอก” (*hướng ngoại*) เท่านั้น ความสำคัญของงานเขียนของ เหงียน ฮุยเถียบ จึงอยู่ที่การเปิดเผยภาพของคนเวียดนามอย่างตรงไปตรงมาและกล้าที่จะเผชิญหน้ากับความจริงนั้น²⁵ ซึ่งเห็นได้จากคำวิจารณ์เกี่ยวกับเรื่อง “นายพลเกษียณ” แม้ว่าผู้อ่านหลายคนไม่ชอบวิธีการนำเสนอของผู้เขียนแต่ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าสิ่งที่ผู้เขียนนำเสนอ นั้นไม่มีอยู่จริง

แม้ว่า เหงียน ฮุยเถียบ เป็นนักเขียนที่โดดเด่นมากที่สุดคนหนึ่งของยุคหลังนโยบายโด่ยเหม้ยและเป็นนักเขียนยอดนิยมได้เวลาอันสั้น แต่งานเขียนของเขาก็มีคนไม่ชอบมากพอกับคนที่ชื่นชอบ สำหรับผู้ที่ชอบงานของ เหงียน ฮุยเถียบ นั้นมักกล่าวถึงความเหนือชั้นของวิธีการเขียนและการใช้ภาษาเวียดนามที่เหนือชั้นจนสามารถรอดพ้นจากการตรวจสอบของคณะกรรมการด้านวัฒนธรรมได้ เช่น ในกรณีของความจริงในวรรณกรรมกับความจริงในประวัติศาสตร์ซึ่งสะท้อนในเรื่องสั้นอิงประวัติศาสตร์ของเขา ซึ่งเป็นกรณีที่ต่างจากการวิพากษ์วิจารณ์การเมืองอย่างตรงไปตรงมาอย่าง เชื่อง ทุ เอื่อง หรือการต่อต้านการเขียนเชิงอีโรติกในแบบของ ผ่าม ถิ หว่าย ส่วนผู้ที่ไม่ชอบผลงานวรรณกรรมของเขามักอธิบายว่า เหงียน ฮุยเถียบ มีท่วงทำนองในการเล่าเรื่องที่เยิ่นชาและไร้หัวใจ นอกจากนี้ยังสะท้อนแง่มุมอันหยาบกระด้างของมนุษย์ ใช้ภาษาที่หยาบคาย มักกล่าวร้ายรัฐบาลหรือบิดเบือนประวัติศาสตร์²⁶ อย่างไรก็ตาม เหงียน ฮุยเถียบ ได้ปฏิเสธข้อหาที่ว่าเขาเป็นพวกต่อต้านประวัติศาสตร์เพียงแต่ต้องการให้คนเวียดนามอ่านประวัติศาสตร์อย่างรอบคอบมากขึ้น

...เมื่ออ่านหนังสือประวัติศาสตร์เราจำเป็นต้องพิจารณาว่าหนังสือนั้นๆ เขียนเพื่อใคร ดังนั้นคนที่วิจัยหรือเขียนหนังสือประวัติศาสตร์ต้องเอาตัวเองเข้าไปอยู่ในสถานการณ์

²⁴ Nguyễn Ngọc. *Nghĩ dọc đường*. TP. Hồ Chí Minh: NXB Văn Nghệ, 2006. P. 69.

²⁵ อ้างแล้ว หน้า 76.

²⁶ เช่นในบทความของ Đỗ Văn Khang. “Vì Sao Văn của Nguyễn Huy Thiệp Ngày càng Sa Sút” . Phạm Xuân Nguyên. (ed.). *Đi Tìm Nguyễn Huy Thiệp*. Hanoi: NXB Văn Hoá Thông Tin, 2001. Pp. 410 – 417.

นั้นๆ ด้วย จึงจะเข้าใจได้อย่างถูกต้อง การเขียนประวัติศาสตร์ร่วมสมัยและประวัติศาสตร์ยุคเก่าของเรามีข้อผิดพลาดมากมาย วิธีนำเสนอ การสรุป หรือการวิเคราะห์ยังไม่สมบูรณ์นัก ผมเชื่อว่าถ้าเราต้องการเข้าใจวิถีชีวิตของคนเวียดนามในยุคปัจจุบันหรือกำลังค้นหาเส้นทางเดินใหม่ให้กับประเทศ เราก็จำเป็นต้องวิเคราะห์และตีความประวัติศาสตร์ของเราใหม่อย่างน้อยก็ประวัติศาสตร์ในรอบ 100 – 150 ปีที่ผ่านมา ซึ่งถ้ามองย้อนกลับไปเราอาจจะพบว่าบางที่เราอาจจะมีทางเลือกที่ดีกว่านี้และประเทศของเราอาจจะไม่ต้องเจ็บปวดและเสียเลือดเสียเนื้อมากขนาดนี้ เมื่อทำเช่นนั้นแล้วเราจะได้เข้าใจสังคมปัจจุบันของเรามากขึ้น รวมไปถึงการกำหนดทิศทางสำหรับประเทศเวียดนามในอนาคตด้วย²⁷

ฝาม ถิ หว่าย (Phạm Thị Hoài)

ฝาม ถิ หว่าย เกิดเมื่อปี ค.ศ. 1960 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านบรรณารักษศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยฮัมโบล์ท เมืองเบอร์ลิน ประเทศเยอรมัน หลักสำเร็จการศึกษา เธอกลับไปรับหน้าที่ที่สถาบันสังคมศาสตร์ ฮานอย ฝาม ถิ หว่าย แจ้งเกิดในฐานะนักเขียนด้วยนวนิยายเรื่อง *สารจากสวรรค์* (Thiên Sứ) ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1988 และหลังจากนั้น ก็ได้ตีพิมพ์ผลงานประเภทเรื่องสั้นและบทความอีกจำนวนมาก นอกจากงานวรรณกรรมแล้ว ฝาม ถิ หว่าย ยังมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการของเว็บไซต์เกี่ยวกับวัฒนธรรมและวรรณกรรมเวียดนาม (www.talawas.de) ปัจจุบัน ฝาม ถิ หว่าย พำนักอยู่ที่เมืองเบอร์ลิน ประเทศเยอรมนี

ฝาม ถิ หว่าย (Phạm Thị Hoài) เป็นนักเขียนหน้าใหม่ที่เริ่มงานเขียนในยุคหลังนโยบายโดยเมย์ วิธีการนำเสนอเรื่องราวที่ใช้สัญลักษณ์และเรื่องราวทางเพศอย่างเปิดเผยในงานเขียนเล่มแรกของเธอคือ *สารจากสวรรค์* ได้สร้างกระแสต่อต้านขึ้นในหมู่นักอ่านในเวียดนามที่เคยชินกับวรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสังคมและการเมืองมากกว่าเรื่องราวของความรักและความสัมพันธ์ของหนุ่มสาว ในนวนิยายเรื่องนี้ ผู้เล่าเรื่องได้แบ่งประเภทของคนออกเป็นสองประเภท คือ พวก Homo A คนที่สามารถรัก กับพวก Homo Z คนที่ไม่มีความสามารถในการรัก

ตลอดระยะเวลาสิบห้าปี มีบุคคลมากมายผ่านเข้ามาในกระบวนการจัดประเภทบุคคลของฉิน อัตลักษณ์ของพวกเขา อาชีพ อายุ กลุ่มเลือด รูปร่าง

27

จาก

http://www.bbc.co.uk/vietnamese/entertainment/story/2003/11/printable/031103_nguyenhu...

หน้าตา ไม่ว่าเขาจะตัวใหญ่ ตัวเล็ก เป็นพลเมืองดี อาชญากร ยังบริสุทธิ์หรือ ได้ล้มลงรสชาติของชีวิตแล้ว ขาทั้งสองข้างยื่นหยัดอยู่บนพื้นหรือล่องลอยอยู่ในอากาศ สิ่งเหล่านี้ไม่มีสำคัญสำหรับฉันเลย สิ่งที่มีความหมายสำหรับฉันคือความสามารถในความรัก²⁸

ในเรื่องสะท้อนความแตกต่างของสองสาวพี่น้องฝาแฝดคือ หว่าย (Hoài) กับ หั่ง (Hằng) หั่งเติบโตเป็นวัยรุ่นและใช้ชีวิตอย่างผู้ใหญ่ในขณะที่หว่ายยังคงเป็นเด็กหญิงที่ยอมโต แต่โลกของเธอเป็นโลกที่สะอาดและบริสุทธิ์ต่างจากโลกของผู้ใหญ่อย่างหั่งที่ตกอยู่ในวังวนของชื่อเสียงและอำนาจ เช่น ในช่วงวัยรุ่น หั่งต้องและต้องทำแท้งเพื่อรักษาหน้าตาของครอบครัวซึ่งส่งผลให้เธอไม่สามารถมีลูกได้อีก เหตุการณ์ในครั้งนี้ได้เปลี่ยนทัศนคติของหั่งเกี่ยวกับความรักซึ่งเธอเคยมองว่าเป็นเรื่องโรแมนติกไปสู่การมองความรักว่าเป็นเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์และอำนาจ

นอกจากนวนิยายเรื่องนี้แล้ว ผลงานอื่นๆ ของ ฝ่าม ถิ หว่าย ไม่ว่าจะเป็นนวนิยายหรือเรื่องสั้นต่างสะท้อนถึงความต้องการและการโหยหาความรัก เนื้อเรื่องมีศูนย์กลางอยู่ที่ความสัมพันธ์ของชายหญิง ซึ่งเป็นประเด็นที่ห่างหายไปจากวรรณกรรมเวียดนามที่มักให้ความสำคัญกับปัญหาสังคมและแนวคิดทางการเมืองมากกว่าเรื่องราวของความรัก แต่งานเขียนของ ฝ่าม ถิ หว่าย ไม่ได้ตัดขาดจากบริบทของสังคมและการเมืองเสียทีเดียวแต่มุมมองของเธอต่อสิ่งที่อยู่รอบตัวนั้นมีความซับซ้อนอยู่ในคำพูดของตัวละครหรือการบรรยายของผู้เล่าเรื่อง ไม่ได้ตรงไปตรงมาเช่นงานเขียนทั่วไป เช่น ในเรื่องสั้น “ร้านตัดเสื้อไช่ฮั่น” (Tiệm May Sài Gòn) ซึ่งสะท้อนมุมมองของผู้เขียนต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของเวียดนามในยุคหลังนโยบายโด่ยเม้ย

แม้มีชื่อว่า “ร้านตัดเสื้อไช่ฮั่น” ร้านนี้ไม่ได้ตั้งอยู่ที่เมืองไช่ฮั่น (ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นเมืองโฮจิมินห์ซิตี้ หลังจากที่สงครามยุติและมีการรวมประเทศในปี ค.ศ. 1975) หากแต่ตั้งอยู่ที่ถนนเคิมเทียนในเมืองฮานอย เป็นร้านรับตัดเสื้อและสอนตัดเย็บให้กับเด็กสาวที่เดินทางมาจากต่างจังหวัด เด็กสาวเหล่านี้เข้ามาเรียนตัดเย็บด้วยหวังว่าจะมีชีวิตที่ดีกว่าเดิม งานตัดเย็บอาจจะไม่ได้รายได้สูงนักแต่ก็ถือว่าเป็นงานสบายเมื่อเทียบกับการทำนาและงานใช้แรงประเภทอื่น อย่างไรก็ตามเมื่อเทียบกับการศึกษาที่เป็นที่นิยมของยุคสมัยอย่างคอมพิวเตอร์ เลขานุการ หรือภาษาต่างประเทศ วิชาการตัดเย็บจึงจัดว่าเป็นวิชาสำหรับผู้ไม่มีทางเลือกมากนัก

เนื้อเรื่องถ่ายทอดโดยหญิงสาวชาวฮานอยซึ่งดูแปลกแยกมากเมื่อเทียบกับเด็กสาวชาวชนบทอื่นๆ ในร้านรวมทั้งรสนิยมเรื่องแฟชั่นของพวกเธอ ที่นั่นเอง เธอได้พบกับ “ลาน” ซึ่งเธอ

28

Phạm Thị Hoài, *The crystal Messenger*. South Melbourne: Hyland House, 1997. P. 3.

ได้ค้นพบในเวลาต่อมาว่าเป็นชื่อที่เด็กสาวตั้งขึ้นใหม่เมื่อมาอยู่ซานอย ลานมีความพยายามในการเรียนตัดเย็บมากกว่าเด็กสาวคนอื่นๆ เธอฝันที่จะได้ทำงานด้านแฟชั่น ต่างจากเด็กสาวคนอื่นๆ ที่หวังเพียงแต่ตัดเสื้อผ้าแบบพื้นๆ พอที่จะกลับไปรับงานตัดเย็บที่บ้านเกิดได้ ลานฝันที่จะได้ไปไชน่ฮงซึ่งถือว่าเป็นเมืองที่มีความเจริญด้านเศรษฐกิจล้ำหน้ากว่าเมืองอื่นๆ ในประเทศ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางทางด้านแฟชั่นและความทันสมัยด้วย โดยที่เชื่อว่า แม้ผู้หญิงซานอยจะได้ชื่อว่าเป็นเมืองแห่งสาวงามแต่ก็งามแบบเรียบง่าย ส่วนสาวไชน่ฮงนั้นจะสวยแบบมีรสนิยมและทันสมัย แต่แล้ววันหนึ่งเหตุร้ายก็เกิดขึ้นเมื่อลานไปนอนขวางทางรถไฟเพื่อประท้วงหญิงเจ้าของร้านที่ป่นว่าและดูต่ำต้อยๆ ในร้านทั้งวัน ลานคิดว่าคงจะมีใครสักคนไปห้ามและตามตัวเธอกลับมาเข้าร้าน แต่ก็ไม่มีใครคิดทำเช่นนั้น จนกระทั่งร่างของเธอถูกรถไฟทับจนแหลก และรถไฟที่ทับร่างของเธอก็เป็นรถไฟที่มุ่งหน้าไปยังเมืองไชน่ฮง ซึ่งเป็นเมืองที่ใฝ่ฝันอยากไปนั่นเอง ดังนั้น เส้นทางรถไฟที่มุ่งหน้าสู่ทางเมืองไชน่ฮงหรือเมืองที่ถือว่ามีความเจริญทางเศรษฐกิจสูงสุดในประเทศนั้นจึงดูเหมือนเส้นทางแห่งอันตรายที่นำไปสู่ความตายของเด็กสาว ซึ่งอาจจะหมายถึงทรัพยากรมนุษย์ของประเทศนั่นเอง

ลักษณะเด่นของกลวิธีการเขียนของ ฝาม ถิ หว่าย แบ่งออกได้สามประการ ได้แก่

1) การใช้ภาษาที่มีลักษณะเฉพาะตัวและไม่เคร่งครัดต่อไวยากรณ์ภาษาเวียดนาม ในงานเขียนของเธอใช้คำภาษาเวียดนามและภาษาต่างประเทศปะปนกัน ซึ่งอาจจะเพราะผู้เขียนต้องการสะท้อนความหลากหลายของวัฒนธรรมและอิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาเวียดนาม

2) งานเขียนของ ฝาม ถิ หว่าย ไม่ใช้การเล่าเรื่องแบบเดิมที่เล่าตามลำดับของเนื้อหาจากต้นจนจบ งานเขียนของเธอไม่ใช้การเล่าเรื่องแต่เป็นความพยายามของนักเขียนที่เข้าไปในความรู้สึกนึกคิดของตัวละครซึ่งเป็นการบังคับให้ผู้อ่านต้องติดตามหรือร่วมรับมือกับปัญหาความขัดแย้งในใจของตัวละครด้วย ซึ่งลักษณะเช่นนี้ทำให้งานของเธออ่านยากกว่างานเขียนประเภทเล่าเรื่อง

3) การนำเสนอเนื้อหาในงานเขียนของ ฝาม ถิ หว่าย มักมีลักษณะปลายเปิด นั่นคือผู้เขียนไม่เคยเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาหรือให้ข้อเสนอแนะใดๆ เมื่ออ่านจบแล้ว ผู้อ่านจะรู้สึกว่าปัญหายังอยู่ที่เดิม

นอกจากกลวิธีในการเขียนที่ไม่เหมือนใครแล้ว เนื้อหาในงานเขียนของ ฝาม ถิ หว่าย ยังมีลักษณะเฉพาะที่ต่างจากนักเขียนส่วนใหญ่ในเวียดนามคือนวนิยายและเรื่องสั้นของ ฝาม ถิ หว่าย ให้ความสำคัญกับปัญญาชนและผู้คนในเขตเมืองมากกว่าในชนบท ในงานของเธอมักใช้ฉากในเมืองซานอย ในตึกแถวหรือบ้านเรือนที่แออัดไปด้วยผู้คน จากถนนหนทาง ไม่เคยมีฉากธรรมชาติหรือชนบทในงานของเธอเลย และที่ว่างงานเขียนของเธอเป็นงานเขียนของปัญญาชนนั้นก็เพราะเป็นงานเขียนที่เปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เขียน

และตัวละคร กล่าวคือ ผู้อ่านจะต้องคิดตามหรือไตร่ตรองตามเนื้อหาในเรื่อง ต่างจากเขียนในแนวสัจสังคมนิยมที่ผู้เขียนมักนำเสนอเรื่องราวและทางออกของปัญหาให้อ่านแล้ว

นอกจากนี้แล้ว ตัวละครผู้หญิงของ ฝ่าม ถิ หว่าย ก็ต่างจากภาพผู้หญิงในวรรณกรรมเวียดนามทั่วไปที่มักนำเสนอภาพผู้หญิงเวียดนามที่อ่อนหวาน อ่อนโยน เสียสละ และอดทน ตัวละครหญิงของ ฝ่าม ถิ หว่าย ล้วนแล้วแต่เป็นผู้กำหนดชีวิตของตัวเอง แม้ว่าพวกเธอแสวงหาความรักจากชายหนุ่ม แต่สุดท้ายอำนาจในการตัดสินใจและกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์อยู่ที่ผู้หญิง นั่นคือ ผู้หญิงสามารถเลือกทางเดินชีวิตของเธอเอง

ตะ ชุย แอญ (Tạ Duy Anh)

ตะ ชุย แอญ (Tạ Duy Anh) เกิดเมื่อปี ค.ศ. 1959 ที่จังหวัด ห่า เตย (Hà Tây) เขาสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียน เหงียน ชู (Trường Viết Văn Nguyễn Du) ที่สอนทางด้านการเขียนและวิจารณ์วรรณกรรม ปัจจุบัน เป็นอาจารย์สอนหนังสืออยู่ที่โรงเรียน เหงียน ชู ผลงานชิ้นแรกของเขาคือหนังสือรวมเรื่องสั้นชุด ก้าวข้ามคำสาบาน (Bước qua Lời Nguyên) ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1990 เรื่องสั้นหลายเรื่องในชุดนี้ได้รับรางวัลจากหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งเรื่องสั้น “ก้าวข้ามคำสาบาน” (Bước qua Lời Nguyên)

ในเรื่องนี้ ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในเวียดนามในชนบทที่ยังคงมีประเพณีคลุมถุงชนและความยึดมั่นในสายตระกูลซึ่งพ่อแม่มีบทบาทในการกำหนดชะตาชีวิตของลูกไม่ว่าจะเป็นเรื่องการแต่งงาน หรือสั่งห้ามไม่ให้ลูกหลานปฏิบัติอย่างไร ในเรื่อง ผู้เล่าเรื่องเล่าถึงคำสาบานของบิดาของเขาที่จะตามจองล้างจองผลาญคู่กรณี และคำสาบานดังกล่าวยังได้ถ่ายทอดมายังรุ่นลูกด้วย แต่ผู้เป็นลูกก็เลือกที่จะขัดคำสั่งของบิดาและแต่งงานกับผู้หญิงที่เขารัก แม้ว่าเธอจะเป็นลูกหลานของตระกูลที่เป็นศัตรูกับครอบครัวของเขาก็ตาม ผู้เขียนวิพากษ์วิจารณ์ความคิด “หนี้ของพ่อ ลูกต้องเป็นผู้ชำระ” (bó nợ con trả) ซึ่งนำไปสู่การต่อสู้และความขัดแย้งอย่างไม่มีที่สิ้นสุด นอกจากนี้ ผู้เขียนยังชี้ให้เห็นว่าค่านิยมที่ชอบลูกชายมากกว่าลูกสาวยังเป็นเรื่องล้าสมัยอีกด้วย

ปัญหาความขัดแย้งในชนบทยังให้เห็นในนวนิยายเรื่อง เฒ่าไซ (Lão Khỏ) ซึ่งคำว่า ไซ (Khỏ) ในภาษาเวียดนามหมายถึงความยากลำบาก ในที่นี้ ผู้เขียนต้องการชี้ให้เห็นถึงความทุกข์ยากของชาวนาเวียดนามที่ผันผวนตามการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง อีกทั้งยังวนเวียนอยู่ในอำนาจของการปกครองท้องถิ่นและค่านิยมแบบเดิมที่ยึดติดอยู่ชื่อเสียงและหน้าตาของครอบครัวมากกว่าความถูกต้อง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้สร้างความรำคาญใจให้กับคนรุ่นใหม่ที่มีปฏิสนธนาปฏิบัติเช่นนี้ ดังนั้น งานเขียนของ ตะ ชุย แอญ จึงเป็นเสมือนความพยายามของคนรุ่นใหม่ที่จะเข้าใจอดีต เช่น เรื่องราวของความขัดแย้งอันเกิดจากความผิดพลาดของนโยบายการปฏิรูปที่ดิน แต่เมื่อเข้าไปใกล้เรื่องราวในอดีตเหล่านั้นแล้ว เขากลับรู้สึกว้าวในความภาคภูมิใจในวีรกรรมของบรรพบุรุษที่สามารถรบชนะมหาอำนาจอย่างอเมริกานั้นยังมีบางสิ่ง

บางอย่างที่ต้องจำเป็นต้องแก้ไขเช่นกัน เช่น ค่านิยมที่ล้าสมัยและไม่เหมาะกับการพัฒนาประเทศในยุคหลังสงคราม

โฮ่ แอญห์ ไท่ (Hò Anh Thái)

โฮ่ แอญห์ ไท่ (Hò Anh Thái) เป็นนักเขียนที่เป็นที่รู้จักกันดีอีกหนึ่งของเวียดนามในยุคหลังนโยบายโด่ยเม้ย เขาเกิดวันที่ 18 ตุลาคม ค.ศ. 1960 ที่จังหวัด เหงะ อาน (Nghệ An) ซึ่งอยู่ในตอนกลางของประเทศ ในช่วงวัยเด็กระหว่างปี ค.ศ. 1966 – 1973 เขาต้องหลบภัยสงครามในเขตชนบท อย่างไรก็ตาม โฮ่ แอญห์ ไท่ ก็สามารถตีพิมพ์เรื่องสั้นเรื่องแรกเป็นครั้งแรกได้เมื่อมีอายุเพียง 17 ปี เท่านั้น

โฮ่ แอญห์ ไท่ จบการศึกษาระดับปริญญาเอกในสาขาอารยธรรมตะวันออก และปัจจุบันรับราชการในกระทรวงการต่างประเทศ เขาเคยทำงานประจำอยู่ต่างประเทศ เช่น อินเดีย และอิหร่าน โฮ่ แอญห์ ไท่ เป็นนักเขียนที่มีผลงานตีพิมพ์กว่า 20 เรื่อง และได้ผลงานหลายชิ้นได้รับการแปลเป็นภาษาต่างประเทศด้วย เช่น “ผู้หญิงบนเกาะ” (Người đàn bà trên đảo) ได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษในชื่อเรื่อง *The Women on the Island* และ “มาจากหมอกสีแดง” (Trong sương hồng hiện ra) ในชื่อเรื่อง *Behind the Red Mist*

ผลงานของ โฮ่ แอญห์ ไท่ ให้ความสำคัญกับการต่อสู้ดิ้นรนของผู้คนที่อาศัยอยู่ในช่วงระหว่างรอยต่อของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากยุคสังคมนิยมสู่ยุคทุนนิยมที่กระแสโลกาภิวัตน์และบริโภคนิยมกำลังไหลบ่าเข้ามาในเวียดนาม นอกจากนี้แล้ว ยังนับว่าเป็นนักเขียนรุ่นใหม่ที่มีโอกาสได้เดินทางและเรียนรู้เกี่ยวกับต่างประเทศ เช่น ผลงานบางชิ้นของเขาใช้ฉากในอินเดีย และมีตัวละครที่เป็นคนต่างชาติ ซึ่งสะท้อนถึงสังคมเวียดนามยุคใหม่ที่มีปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกมากขึ้น

บทที่ 5: วรรณคดีเวียดนามหลังปี ค.ศ. 1992

สถานการณ์ในประเทศเวียดนาม

สภาพเศรษฐกิจของประเทศเวียดนามดีขึ้นตามลำดับหลังจากการประชุมใหญ่ของพรรคครั้งที่ 7 ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1991 รัฐบาลได้ส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชนและลดจำนวนสถานประกอบการของรัฐ นอกจากนี้ เวียดนามยังดำเนินนโยบายทางการทูตกับประเทศต่างๆ เช่น สหรัฐอเมริกา จีน ญี่ปุ่น และประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียน ท่ามกลางการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจของประเทศนั้น เวียดนามต้องเผชิญหน้ากับปัญหาสังคมและปัญหาคอร์รัปชันที่เพิ่มมากขึ้น รัฐบาลยังต้องรับมือกับการประท้วงของชาวนาในหลายจังหวัดที่ไม่พอใจการบริหารงานและการใช้อำนาจที่ไม่ชอบของข้าราชการท้องถิ่น เช่น ประชาชนในเขตชานเมืองฮานอยประท้วงการเวนคืนที่ดินเพื่อสร้างสนามกอล์ฟ ชาวนาที่จังหวัด ไท่ บิ่ง (Thái Bình) เดินขบวนต่อต้านการเก็บภาษีและขับไล่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น นอกจากนี้ ปัญหาความยากจนในหลายพื้นที่ยังคงเป็นปัญหาเรื้อรังและทำลายความสามารถของรัฐบาล¹

ปัญหาที่ประเทศจำเป็นต้องแก้ไขอย่างรีบด่วนกลับเป็นปัญหาด้านสังคม ได้แก่ ปัญหาเด็กขาดโภชนาการโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กๆ ในเขตชนกลุ่มน้อย นอกจากนี้ ตามรายงานขององค์การ UNICEF ระบุว่าเด็กเวียดนามที่อายุน้อยกว่า 18 จำนวนกว่า สองหมื่นคนเป็นเหยื่อของธุรกิจของโสเภณี ขณะที่จำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์สูงกว่าเดิมมาก และกระทรวงสาธารณสุขประมาณการว่าภายในปี 2000 จำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ในเวียดนามจะสูงถึง 260,000 คน² ปัญหาเรื้อรังอีกประการหนึ่งคือปัญหาอัตราการว่างงานที่สูงขึ้น เช่น ในปี ค.ศ. 1999 จำนวนผู้ว่างงานสูงขึ้นถึง 615,000 คน และปัญหาการขาดที่ดินทำกินในภาคเกษตรกรรมจนสร้างความไม่พอใจให้แก่ชาวนาในชนบท³ นอกจากนี้ ช่องว่างระหว่างคนจนและรวยเพิ่มมากขึ้นท่ามกลางความหวาดวิตกต่อกระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยมที่เข้ามา พร้อมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวเวียดนาม

พัฒนาการของวรรณกรรมเวียดนาม

¹ Sidel, Mark. "Vietnam in 1997: A Year of Challenges". *Asian Survey*, Vol. 38. No. 1 (Jan, 1998). P. 80 - 83.

² อ้างแล้ว หน้า 87.

³ Nguyen Manh Hung. "Vietnam in 1999: The Party's Choice". *Asian Survey*, Vol. 40. No. 1 (Jan - Feb, 2000). P. 100.

แม้ว่าเราไม่อาจขีดเส้นแบ่งขั้นตอนของพัฒนาการของวรรณกรรมเวียดนามในยุคหลังนโยบายโด่ยเม้ยได้อย่างชัดเจนนัก เราอาจจะกล่าวได้ว่าวรรณกรรมเวียดนามหลังปี ค.ศ. 1992 เป็นต้นมามีแนวโน้มต่างไปจากเดิม เนื่องจากบรรยากาศทางการเมืองที่เริ่มเข้มงวดกับกิจกรรมทางวรรณกรรมและหนังสือพิมพ์มากขึ้น เช่น มีการเปลี่ยนคณะกรรมการตัดสินรางวัลของสมาคมนักเขียนเวียดนาม⁴ นอกจากนี้ บรรยากาศในประเทศทั่วไปตึงเครียดมากขึ้น หลังจากที่มีการคุมขังนักเขียน เชื่อง ทุ เอื่อง (Duong Thu Huong) ทำให้นักเขียนส่วนใหญ่ระมัดระวังในการเขียนถึงปัญหาสังคมและการเมืองมากขึ้น ซึ่งเราอาจจะสรุปปัจจัยหลักที่มีผลต่อพัฒนาการของวรรณคดีเวียดนามหลังปี ค.ศ. 1992 ได้ดังนี้

1. กระบวนการผลิตที่มีกลไกของตลาดเป็นตัวกำหนดทิศทางการเขียน ซึ่งต่างจากการเขียนงานแบบเดิมที่นักเขียนทำเป็นอาชีพหรืออาชีพเสริมจากอาชีพหลักของตน ส่วนใหญ่แล้วนักเขียนรับราชการ เช่น เป็นทหาร หรือประจำหน่วยงานต่างๆ ของรัฐ นักวิจารณ์ หล่าย เวียน เอ็น (Lại Nguyên Ân) เรียกวรรณกรรมในยุคสงครามว่าเป็น “วรรณกรรมข้าราชการ” (văn học cán bộ)⁵ เพราะนักเขียนส่วนใหญ่กินเงินเดือนข้าราชการซึ่งต้องเขียนตามนโยบายของรัฐ ส่วนนักเขียนหน้าใหม่นั้นเขียนตามกระแสความนิยมของตลาดและกลุ่มผู้อ่านเป็นหลัก

2. การเปลี่ยนรุ่นของนักเขียนจากยุคหลังสงครามมาสู่การเกิดนักเขียนหน้าใหม่ที่เกิดขึ้นและเติบโตในยุคหลังสงคราม นักวิจารณ์ โง่ ถาว (Ngô Thảo) ได้จำแนกกลุ่มนักเขียนในยุคหลังนโยบายโด่ยเม้ยหรือนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1986 เป็นต้นมาว่าประกอบด้วยนักเขียนจำนวน 4 รุ่น ได้แก่

(1) กลุ่มนักเขียนที่เริ่มอาชีพงานเขียนตั้งแต่อ่อนยุคสงครามรบกับฝรั่งเศส หรือตั้งแต่ปี ค.ศ. 1946 เช่น โต่ หิว (Tố Hữu) หรือ โต่ หว่าย (Tô Hoài)

(2) บรรดานักเขียนที่เข้าสู่วงการหลังสงครามรบกับฝรั่งเศสหรือหลังปี ค.ศ. 1946 เช่น เหงียน ข่าย (Nguyễn Khải) และ เหงียน มิง โจว (Nguyễn Minh Châu)

(3) กลุ่มของนักเขียนที่เริ่มการเขียนในยุคสงครามเวียดนามหรือช่วงปลายทศวรรษที่ 1960 เช่น โต่ จู (Đỗ Chu) และ เจิ่น ดัง ควา (Trần Đăng Khoa)

(4) กลุ่มนักเขียนหน้าใหม่ที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับหรือหลังจากการประกาศนโยบายโด่ยเม้ย เช่น เหงียน ฮุย เทียบ (Nguyễn Huy Thiệp) บ่าว นิงห์ (Bảo Ninh) และฟาม ถิ หว่าย (Phạm Thị Hoài)

โดยที่กลุ่มที่สองและสามมักมาจากครอบครัวชาวนาในชนบท นักเขียนหลายคน เช่น โง่ หงอ๊ก โบย (Ngô Ngọc Bôi) เหงียน เกียน (Nguyễn Kiên) และเหงียน หิว

⁴ Nguyễn Ngọc. *Nghĩ dọc đường*. TP. Hồ Chí Minh: NXB Văn Nghệ, 2006. P. 80.

⁵ อ้างใน Chu Giang và Nguyễn Văn Lưu. *Luận chiến văn chương*. Hanoi: NXB Văn Học, 1997. P. 95.

หย่าน (Nguyễn Hữu Nhàn) เรียกตัวเองว่าเป็น “นักเขียนชาวนา” (nhà văn nông dân) ส่วนใหญ่เคยเป็นทหารหรือมีส่วนร่วมในสงครามเวียดนาม ส่วนกลุ่มที่สี่เป็นนักเขียนหน้าใหม่ที่เติบโตขึ้นในสังคมเวียดนามยุคหลังสงคราม ส่วนใหญ่มีการศึกษาดีและมาจากครอบครัวในเมือง นอกจากนี้ โง่ ถาว ยังได้สังเกตว่าในยุคหลังนโยบายโดยเมย์มีจำนวนนักเขียนสตรีเพิ่มมากขึ้น⁶

นักเขียนรุ่นใหม่เหล่านี้เริ่มมีบทบาทในแวดวงวรรณกรรมแทนที่นักเขียนอาวุโส ทำให้รูปแบบการเขียนและเนื้อหาของวรรณกรรมเวียดนามเริ่มเปลี่ยนไปจากงานเขียนของนักเขียนรุ่นสงคราม ดังที่จะเห็นได้จากการประชุมของกลุ่มนักเขียนหน้าใหม่ในเดือนสิงหาคม ปี ค.ศ. 1998 มีนักเขียนที่มีอายุน้อยกว่า 35 ปี เข้าร่วมประชุมมากถึง 160 คน อีกทั้งยังมีการรวมกลุ่มของนักเขียนหน้าใหม่ตามภูมิภาคต่างๆ ทั้งนี้ สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสนใจกับลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น เช่น การจัดประชุมเกี่ยวกับวรรณกรรมลุ่มแม่น้ำโขง (Hội nghị Đồng Bằng Sông Cửu Long) เป็นต้น⁷ ซึ่งลักษณะดังกล่าวต่างจากวรรณกรรมในยุคสงครามที่นักเขียนต่างให้ความสำคัญกับปัญหาเฉพาะหน้าของประเทศมากกว่าความเป็นท้องถิ่นหรือปัญหาของภูมิภาค แต่วรรณกรรมของนักเขียนรุ่นใหม่สะท้อนถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความเป็นท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

3. นโยบายการปรับเปลี่ยนรูปแบบของวรรณกรรมจากหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านวรรณกรรม เช่น สมาคมนักเขียนเวียดนาม ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการของประเทศของสมาคมนักเขียนเวียดนามซึ่งปรากฏในรายงานการประชุมสมาคมนักเขียนเวียดนามครั้งที่ 6 ในเดือนเมษายน ปี ค.ศ. 2000 ดังนี้

การพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมและความเจริญที่กำลังเข้ามานั้นจะมีผลกระทบต่อทุกคนรอบตัว บ้างเจ็บบุคคล หรือแม้แต่ชาวนาซึ่งคุ้นเคยกับวิถีชีวิตเดิมๆ พวกเขาจะเป็นชาวนามที่อยู่ริมขอบของระบบอุตสาหกรรมและถูกบังคับให้ยืนอยู่ตรงหน้าการบังคับและควบคุมให้เป็นไปตามกติกาของระบบอุตสาหกรรมและตลาดเสรี พวกเขาจะคิดและกังวลกับเรื่องที่ต่างไปจากเดิม แต่ในขณะที่เดียวกับวิถีชีวิตในชนบทจะยังไม่ถูกทำลายไปอย่างสิ้นเชิงและจะยังคงเป็นแหล่งอ้างอิงของวัฒนธรรมเวียดนาม ดังนั้น หน้าที่หลักของวรรณกรรมเวียดนามในช่วงปี ค.ศ. 2000 – 2005 คือการสะท้อนกระบวนการเปลี่ยนแปลงในสังคม นอกจากชาวนาแล้ว ผู้ใช้แรงงาน นักธุรกิจ ปัญญาชน และนักวิทยาศาสตร์ จะยังคงเป็นตัวละครสำคัญในช่วงเวลาแห่งการ

⁶ Ngô Thảo. “Bốn Thế Hệ Nhà Văn”. *Tạp Chí Văn Học*. No. 5, 1995. Pp. 21 – 23.

⁷ Lê Dục Tú. “Văn Học Năm 1998 – Có Gì Mới?”. *Tạp Chí Văn Học*, số 1, 1999. P. 50.

เปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้จะสร้างแรงบันดาลใจให้แก่วรรณคดีในยุคนี้และยุคต่อไปด้วย⁸

การพัฒนาประเทศไปสู่สังคมอุตสาหกรรมและทุนนิยมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้าน การอ่านหนังสือของชาวเวียดนามอย่างเห็นได้ชัด โดยสังเกตได้จากปรากฏการณ์ที่น่าสนใจสองประการ นั่นคือ

(1) รูปแบบการเขียนที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ เรื่องสั้น ซึ่งจะเห็นได้จากการที่ เรื่องสั้นมีพื้นที่ในการตีพิมพ์มากขึ้นบนหน้าหนังสือพิมพ์หรือตามวารสารต่างๆ ในการจัด ประกวดเรื่องสั้นของหนังสือพิมพ์ วัน เห่ง (Văn Nghệ) ในปี ค.ศ. 1978 – 1979 และ ระหว่างปี ค.ศ. 1983 – 1984 รวมสี่ปี มีผู้ส่งผลงานเข้าประกวดจำนวนสามพันเรื่อง แต่ทาง หนังสือพิมพ์เลือกตีพิมพ์เพียงสองร้อยเรื่อง นับตั้งแต่นั้นจำนวนผู้สนใจเขียนเรื่องสั้นมีจำนวน เพิ่มขึ้นทั้งจากนักเขียนที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักอยู่แล้ว และจากนักเขียนหน้าใหม่ ดังจะเห็น ได้จากการประกวดเรื่องสั้นของหนังสือพิมพ์ วัน เห่ง (Văn Nghệ) ในช่วงปี ค.ศ. 2001 – 2002 มีผู้ส่งผลงานเข้าร่วมประกวดมากถึงสองพันเรื่อง⁹ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการอ่านเรื่องสั้นใช้ เวลาไม่นานนัก จึงมีความเหมาะสมกับสภาพสังคมที่รีบเร่งมากขึ้น ทำให้เรื่องสั้นได้รับความนิยมมากกว่างานเขียนประเภทนวนิยาย ในขณะที่วิถีพินิจก็ไม่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวหรือ สะท้อนปัญหาสังคมได้ชัดเจนเท่ากับเรื่องสั้น

(2) สังคมเมืองกำลังแทนที่วิถีชีวิตของสังคมชนบทในเวียดนาม โดยที่รัฐบาลเวียดนาม ได้คาดการณ์ว่าภายในปี ค.ศ. 2010 ประชากรในเขตเมืองจะเพิ่มขึ้นเป็นหนึ่งในสามของ ประชากรทั้งประเทศ¹⁰ จากเดิมที่ประชาชนส่วนใหญ่ของเวียดนามซึ่งมีจำนวนมากกว่าร้อยละ 80 เป็นชาวนาและอยู่ในเขตชนบท

นอกจากนี้ ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือในช่วงต้นทศวรรษที่ 1990 ได้มีนักเขียนหญิง เกิดขึ้นในวงการวรรณกรรมมากยิ่งขึ้น ต่างจากยุคเดิมที่นักเขียนส่วนใหญ่ที่ได้รับการยอมรับ มักเป็นนักเขียนผู้ชาย แต่ในยุคปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 นี้ ผลงานของนักเขียนหญิงได้รับความนิยมและเป็นที่รู้จักในสัดส่วนที่มากขึ้นกว่าเดิม อีกทั้งยังเป็นกลุ่มนักเขียนที่ได้รับการ ศึกษาและคุ้นเคยกับปัญหาของสังคมเมืองมากกว่าสังคมชนบทต่างจากนักเขียนหญิงในยุค สงครามอย่าง หวู ถิ เถื่อง (Vũ Thị Thuồng) หรือ เหงียน ถิ หงอ๊ก ตู (Nguyễn

⁸ พิมพ์เผยแพร่ใน *Văn Nghệ*, no. 17 (22 – 04 – 2000), p. 6.

⁹ Phan Cư Đệ (ed.). *Văn Học Việt Nam thế kỷ XX*. Hanoi: NXB Giáo Dục, 2004. Pp. 338.

¹⁰ Gainsborough, Martin. “Political Change in Vietnam: In Search of the Middle-Class Challenge to the State”. *Asian Survey*. Vol. 42 (Sep. – Oct., 2002). Pp. 699.

Thị Ngọc Tú) ซึ่งแม้จะเขียนเกี่ยวกับปัญหาของผู้หญิงแต่ฉากของเรื่องส่วนใหญ่อยู่ในชนบท

ลักษณะเด่นของวรรณคดีเวียดนามในยุคปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20

ครั้งหนึ่ง นักเขียนหญิงเฝ้าปากกล้า เขียน ทู เอื่อง (Dương Thu Hương) ได้ให้สัมภาษณ์ถึงลักษณะการเขียนของเธอว่า

นักเขียนผู้ยิ่งใหญ่คนหนึ่งเคยกล่าวว่า โศกนาฏกรรมอันยิ่งใหญ่ของมนุษย์คือความรัก แต่สำหรับฉันแล้ว ฉันอาศัยอยู่ในประเทศซึ่งเต็มไปด้วยความทุกข์ ความอยุติธรรม ที่มีครอบครัวของชาวนาครอบครัวหนึ่งฆ่าตัวตายด้วยยาฆ่าแมลง ดังนั้น ความรักจึงไม่ใช่ประเด็นความสำคัญสำหรับฉัน ฉันต้องเขียนเกี่ยวกับเรื่องราวปัญหาที่เร่าร้อนมากกว่านั้น¹¹

แต่นั้นคงเป็นเพียงลักษณะเฉพาะของนักเขียนผู้ผ่านยุคสมัยของสงครามเช่นเธอเท่านั้น เนื่องจากผลงานของนักเขียนหน้าใหม่ที่ตีพิมพ์ผลงานในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 นั้นให้ความสำคัญกับความต้องการของปัจเจกชนมากขึ้น และที่สำคัญก็คือความเป็นปัจเจกชนของพวกเขาต่างจากเสียงเรียกร้องของปัจเจกที่สะท้อนในงานเขียนของนักเขียนสงครามในยุคปลายทศวรรษที่ 1970 ที่เน้นความเป็นตัวตนของยุคสมัยของรุ่นของคน (cái tôi thế hệ) แต่ นักเขียนหน้าใหม่เหล่านี้เกิดและเติบโตในยุคหลังสงคราม งานเขียนของพวกเขาสะท้อนถึงปัญหาของคนรุ่นใหม่ในสังคมยุคใหม่ที่ค่านิยมในสังคมต่างไปจากเดิม หรือมิฉะนั้นก็สะท้อนสภาพสังคมในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง

ปัญหาของคนยุคใหม่ที่ไกลจากสงคราม

นักเขียนรุ่นใหม่ต่างจากนักเขียนที่เกิดและเติบโตในยุคของสงครามอย่างนี้นักเขียนทู เอื่อง คุ่นเคย เพราะสำหรับนักเขียนหน้าใหม่เหล่านี้เรื่องราวของสงครามและการสู้รบในสมัยของการปฏิบัติเป็นเรื่องราวที่ห่างไกลจากการรับรู้ของพวกเขา สงครามสำหรับพวกเขาไม่ใช่ประสบการณ์ตรงเหมือนนักเขียนผู้เคยร่วมรบในสงคราม แต่เป็นคำบอกเล่าหรือสิ่งที่ได้อ่านจากหน้าประวัติศาสตร์ งานเขียนของนักเขียนรุ่นใหม่ในยุคหลังนโยบายโดยเมย์จึงเน้นเรื่องราวในชีวิตประจำวัน ปัญหาสังคม และเรื่องราวของความรักซึ่งเป็นเรื่องราวที่คนในวัยหนุ่มสาวให้ความสนใจ ตัวอย่างที่ดีสำหรับงานเขียนประเภทนี้คือเรื่องสั้นของนักเขียนหญิงฟาน ถิ หว่าง แอ (Phan Thị Vàng Anh)

¹¹ คำสัมภาษณ์ในหนังสือ *Trăm Hoa văn nữ trên Quê Hương: Cao Trào Văn Nghệ Phan Kháng tại Việt Nam (1986-1989)*. Lê Trần Publishing Company: Reseda, CA, 1990. P. 196.

ฟาน ธิ หว่าง แอง เป็นทั้งชื่อจริงและนามปากกาของนักเขียนหญิงผู้เป็นทายาทของกวีผู้มีชื่อเสียง เจ้ ลาน เวียน (Chê Lan Viê) และนักเขียนหญิง หวู ธิ ถื่อง (Vũ Thị Thường) เธอเกิดเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม ค.ศ. 1968 ที่เมืองฮานอย แต่ปัจจุบันพำนักอยู่ที่เมืองโฮจิมินห์ซิตี้ ฟาน ธิ หว่าง แอง สำเร็จการศึกษาจากคณะแพทยศาสตร์ แต่กลับเป็นนักเขียนที่ประสบความสำเร็จมากคนหนึ่งในยุคหลังนโยบายได้ยั้งเนื่องจากมีวิธีการเขียนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวไม่เหมือนใคร ผลงานชุดรวมเรื่องสั้น *เมื่อคนเรายังเด็ก* (Khi Người Ta Trẻ) ซึ่งได้รับการตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1993 ได้รับรางวัลจากสมาคมนักเขียนเวียดนามในปี ค.ศ. 1994

งานเขียนของ ฟาน ธิ หว่าง แอง สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของคนรุ่นใหม่ในสังคมเวียดนามที่เติบโตขึ้นมาในสังคมยุคหลังสงคราม เรื่องสั้นของ ฟาน ธิ หว่าง แอง มีขนาดสั้น เช่น บางเรื่องมีความยาวเพียงสองหรือสามหน้าเท่านั้น และมักถ่ายทอดเศษเสี้ยวของประสบการณ์ที่ผู้เล่าเรื่องพบเจอในชีวิตประจำวัน เช่น การไปพักอากาศ บรรยากาศของการกวดวิชา หรือการไปเที่ยวบ้านเพื่อนที่ต่างจังหวัด ความน่าสนใจและความแตกต่างของเรื่องสั้นของ ฟาน ธิ หว่าง แอง อยู่ที่ลักษณะการเล่าเรื่องที่เป็นเพียงการบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ โดยไม่มีการตั้งคำถาม ไม่มีการเสนอคำตอบของปัญหาใดๆ ไม่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นทางการเมืองและสังคม งานเขียนของเธอเพียงแต่สะท้อนมุมมองและความรู้สึกของผู้คนในช่วงเวลาสั้นๆ และเหตุการณ์ที่ดูเป็นเรื่องเล็กน้อย เช่น เรื่อง “ขโมย” (Con Trộm) เป็นเรื่องราวความกังวลใจของตัวละครเอกในเรื่องที่เกรงว่าตนลืมนปิดประตูบ้านและมีขโมยเข้าบ้าน แต่สุดท้ายกลายเป็นเรื่องเข้าใจผิดกันเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม แม้งานเขียนของเธอไม่ใช้การตั้งคำถามหรือค้นหาคำตอบให้กับปัญหาของสังคม แต่เรื่องสั้นของ ฟาน ธิ หว่าง แอง ก็สะท้อนวิธีคิด มุมมอง และความสนใจของคนรุ่นใหม่ที่ไม่กระตือรือร้นหรือสนใจกับความเป็นไปในสังคมมากนัก พวกเขาใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับแสวงหาความรักและการค้นหาตนเอง ในเรื่อง “หนึ่งวัน” (Một Ngày) ผู้เล่าเรื่องกล่าวถึงความน่าเบื่อหน่ายของช่วงเวลาปิดภาคฤดูร้อนในจังหวัด เกิ่น เซอ (Cần Thơ) ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากโฮจิมินห์ซิตี้มากนัก แต่ในขณะที่เดียวกันผู้เล่าเรื่องก็อดกังวลไม่ได้กับความไร้จุดหมายในชีวิตของตนเอง

น่าขันจริงๆ ไม่รู้เหมือนกันว่าแม่ของฉันจะนึกถึงหรือเปล่าว่าลูกสาวของตนกำลังอยู่ที่นี้ ในร้านขายเครื่องดื่ม รอคอยอย่างไร้ความหวัง คิดไปก็อดสงสารคนรุ่นพ่อแม่ไม่ได้ถ้าเกิดต้องมาเห็นลูกของพวกเขากลายเป็นคนไร้วิญญาณ เพราะ “ลูกใครก็ไม่รู้” แต่นั่นก็เป็นเรื่องปกติ หากแต่เมื่อฉันนึกถึงตัวเองว่าวัน

หนึ่งถ้าลูกของตนเองมาเดินเร่ร่อนอยู่ตามเมืองเล็กๆ อย่างนี้โดยไม่มี
จุดมุ่งหมายในชีวิตอย่างนี้ ฉันกลับรู้สึกกังวล¹²

ในเรื่องสั้น “เมื่อคนเรายังเด็ก” (Khi Người Ta Trẻ) ผู้เล่าเรื่องกล่าวถึงเรื่องราวของนางสาวที่ออกหักจากความรักจนนำไปสู่การฆ่าตัวตายของเธอเอง ซึ่งผู้เขียนมีวิธีการนำเสนอที่น่าสนใจ กล่าวคือเล่าเรื่องราวต่างๆ ผ่านสิ่งที่ผู้เล่าเรื่องมองเห็นและจากบทสนทนาที่เธอมีส่วนร่วมอยู่ด้วยเท่านั้น โดยไม่มีการวิเคราะห์หรือมองลึกลงไปถึงความรู้สึกนึกคิดของตัวละครแต่อย่างใด ทำให้ผู้อ่านและผู้เล่าเรื่องรับรู้เรื่องราวเท่ากัน ซึ่งลักษณะดังกล่าวถือเป็นจุดเด่นของเรื่องสั้นของ ฟาน ถิ หว่าง แอง

ปัญหาของชนบทและการเติบโตของสังคมเมือง

เรื่องสั้นอีกจำนวนหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจจากผู้อ่านน้อยกว่าก็ได้กล่าวถึงภาวะของสังคมชนบทที่ต้องเผชิญหน้ากับสิ่งที่เรียกว่า “ความเจริญ” ที่รับเข้ามาจากเมืองหรือเกิดจากการขยายเขตเมืองหรือการสร้างเขตอุตสาหกรรม เช่น เรื่อง “ที่ดินของหมู่บ้านजू” (Đất Xóm Chùa) ของนักเขียนหญิง ด่วน เล (Đoàn Lê) ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1993 สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของหมู่บ้านในยุคหลังนโยบายโดยเมัย นั่นคือ ราคาของที่ดินเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วเนื่องจากมีการตัดถนนสายสำคัญผ่านหมู่บ้าน ถนนเส้นนี้ได้เชื่อมต่อหมู่บ้านกับสังคมภายนอกให้มีการติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็นำพานักลงทุนเข้ามาในเขตหมู่บ้านด้วย พวกเขาเริ่มสร้างรีสอร์ทสำหรับเป็นสถานที่ตากอากาศ สร้างสถานบันเทิง เช่น บาร์คาราโอเกะ โรงแรมขนาดเล็ก เป็นต้น ชาวบ้านจำนวนมากขายที่ดินให้กับนายทุนเนื่องจากเห็นว่าได้ราคาดี แต่แล้วพวกเขาก็ต้องประสบกับปัญหาในการหาอาชีพทดแทนการทำนา เนื่องจากพวกเขาไม่มีความรู้หรือทักษะอาชีพอื่นนอกเหนือจากการทำเกษตรกรรม

เรื่องสั้น “เรื่องของหมู่บ้านजू” (Chuyện Xóm Trầu) ของ เหงียน ถิ วัน (Nguyễn Thị Văn) ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1997 ได้สะท้อนปัญหาในแง่มุมเดียวกันกับเรื่องสั้น “ที่ดินของหมู่บ้านजू” เดิมชาวบ้านที่นี่มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย แต่ในยามว่างจากงานในไร่นาก็มักรวมตัวกันจัดงานรื่นเริงสนุกสนาน เช่น ร้องเพลงโต้ตอบกันระหว่างชาย-หญิง หรือไม่ก็ช่วยกันแต่งโคลงกลอน แต่แล้ววิถีชีวิตของผู้คนในหมู่บ้านजूกำลังเปลี่ยนไปหลังจากที่มีนักลงทุนจากฮ่องกงเข้ามาสร้างโรงงานผลิตน้ำอัดลม โรงงานได้สร้างมลพิษจนทำให้สภาพแวดล้อมในหมู่บ้านเปลี่ยนไปและไม่สามารถทำนาได้อีก ในที่สุดพวกเขาบ้านก็ต้องยอมขายที่ดินและไปอยู่รวมกันอย่างแออัดรอบๆ โรงงาน และหันไปเป็นคนงานให้กับโรงงาน ซึ่งผู้เขียนบรรยายว่ามีลักษณะเป็น “สลัมแห่งใหม่” (khu ổ chuột mới) ซึ่งสภาพแวดล้อมใหม่นี้ไม่เอื้อให้ชาวบ้าน

¹² Phan Thị Vàng Anh. “Một Ngày”. *Khi Người Ta Trẻ*. Hanoi: NXB Hội Nhà Văn, 1995. Pp. 90 – 91.

ได้ร้องเพลงหรือแต่งกลอนอีกต่อไป ซึ่งจากข้อสังเกตของผู้เขียนในตอนนี้นำให้เราเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงในสังคมชนบทนั้นไม่ได้เป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพเท่านั้นหากมีผลถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิถีชีวิตหรือจิตวิญญาณของพวกเขา การพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมไม่ได้ทำให้ผืนดินจำนวนมากเปลี่ยนสภาพเป็นโรงงานเท่านั้น แต่ได้เปลี่ยนบุคลิกลักษณะของผู้คน และสิ่งที่หายไปด้วยก็คือวัฒนธรรมท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการเล่นพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน และวิถีชีวิตที่เรียบง่ายแต่เต็มได้ด้วยการถ้อยที่ถ้อยอาศัยกันของผู้คนในชนบท

เช่นเดียวกันในเรื่องสั้น “ย้ายบ้านเข้าเมือง” (Dời Nhà Lên Phố) ของเหงียน ก๊วก จุง (Nguyễn Quốc Trung) ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1992 ได้บรรยายถึงความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมในเขตเมือง ซึ่งเต็มไปด้วยปัญหาอาชญากรรมและโสเภณี เนื้อเรื่องกล่าวถึงสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเวียดนามในทศวรรษที่ 1990 ซึ่งมีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ที่นำจำนวนมากถึงแปรสภาพเป็นสนามกอล์ฟและสถานที่พักผ่อนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำนวนมากที่เข้ามาในเวียดนามหลังการประกาศนโยบายเปิดประเทศ ผู้เขียนกล่าวถึงครอบครัวของนายנם (Năm) ที่ต้องอพยพย้ายออกจากที่ดินของตนเองเพื่อเปิดทางให้กับการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ การขายที่ดินทำให้นายנםเจ็บปวดเป็นอย่างมากไม่เพียงเพราะต้องทิ้งถิ่นฐานบ้านเรือนเท่านั้น แต่ที่ดินผืนนี้ยังเป็นที่ที่เขาเกิด เติบโต แต่งงาน และสร้างครอบครัวเท่านั้น แต่ยังเป็นที่พักพิงของพ่อแม่และบรรพบุรุษของเขาอีกด้วย

หลังจากที่ครอบครัวของนายנםได้ขายที่ดินให้กับนายทุนแล้ว พวกเขาก็มุ่งหน้าเข้าสู่เมืองเพื่อหาที่อยู่ใหม่ ตามปกติแล้ว คนเวียดนามทั่วไปมักเห็นว่าอยู่ในเมืองย่อมดีกว่าอยู่ชนบท จึงมักมีคำกล่าวว่า “เศรษฐกิจบ้านนอกก็ยังสู้พวกที่นั่งเล่นอยู่ตามถนนในเมืองไม่ได้” (giàu nhà quê không bằng ngồi lê via hè thành thị) แต่ในเรื่องสั้นนี้ ชีวิตของนายנםกลับไม่ได้เป็นเช่นนั้น ความสุขของครอบครัวของเขาอันตรธานหายไปเมื่อเขาย้ายเข้ามาอยู่ในเมืองซึ่งเต็มไปด้วยคนที่เห็นแก่ตัว โลภมาก ไม่สนใจเรื่องของศีลธรรม นายנםถูกโกงเงินที่ได้จากการขายที่ดินเกือบหมดตัว ภรรยาของเขาเปิดร้านขายกาแฟแต่ก็ไม่ได้ทำรายได้ให้กับครอบครัวมากนัก เธอจึงแอบใส่เฮโรอีนลงไปด้วย โดยเนื้อแท้แล้ว เธอไม่ใช่คนเลวร้าย แต่เมื่อถูกคนอื่นคดโกงและเอาเปรียบ เธอจึงคิดว่าแล้วทำไมเธอจึงจะโกงคนอื่นบ้างไม่ได้ ผู้เขียนระบุว่าสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมพาชีวิตของเธอไปสู่ภาวะที่ไร้ทางออก ลูกชายคนโตติดยา ลูกชายคนเล็กหนีออกจากบ้าน สามีถูกจับเนื่องจากยอมรับผิดแทนเธอ และตัวเธอเองก็ถูกจับในเวลาต่อมาด้วยข้อหาลักลอบนำเข้าสินค้านี้ภาษี

การเติบโตของเมืองยังเป็นเสมือนสัญญาณเตือนภัยถึงความล่มสลายของหมู่บ้านและการสูญหายไปของสังคมชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงกระบวนการเปลี่ยนผ่านของสังคมเวียดนามที่กำลังพัฒนาจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นพร้อมกับการเติบโตอย่างรวดเร็วของกระแสทุนนิยมและบริโภคนิยม สังคมเมืองเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและผู้คนในเมืองสามารถปรับตัวให้เข้ากับกระแสของการเปลี่ยนแปลงได้เร็วกว่าสังคมชนบท

จนเกิดความกังวลว่าสิ่งเหล่านี้จะมีผลกระทบหรือเข้ามาแทนที่วัฒนธรรมและวิถีปฏิบัติของ
ผู้คนในชนบท วรรณกรรมเวียดนามเป็นส่วนหนึ่งที่ได้สะท้อนความวิตกกังวลต่อความ
เปลี่ยนแปลงในสังคมเวียดนามยุคหลังสงคราม

วัตถุนิยมในสังคมเวียดนามยุคใหม่

หลังจากที่ประเทศเวียดนามประกาศนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจ สถานการณ์ทาง
เศรษฐกิจในประเทศดีขึ้นตามลำดับและส่งผลให้มีการเติบโตทางธุรกิจและการขยายตัวของ
อุตสาหกรรม รวมการลงทุนทางธุรกิจจากภาครัฐบาลและภาคเอกชนทั้งในและนอกประเทศ
การเติบโตทางเศรษฐกิจเหล่านี้ด้านหนึ่งนั้นช่วยให้ความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศดีขึ้น
แต่ในอีกด้านหนึ่งก็ทำให้เกิดกระแสบริโภคนิยมและวัตถุนิยมขึ้นในสังคมเวียดนาม เช่นที่
สะท้อนในเรื่องสั้น “น้ำตาลูกผู้ชาย” (Nước mắt Đàn Ông) ของนักเขียนหญิง เหงียน
ถิ ทุ เหวะ (Nguyễn Thị Thu Huệ) ซึ่งเขียนขึ้นในปี ค.ศ. 1992

เหงียน ถิ ทุ เหวะ เกิดเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ. 1966 ที่จังหวัด เบ็น แจ (Bến Tre) ขณะนี้พำนักอยู่ที่เมืองฮานอย เธอเป็นบุตรสาวของนักเขียนหญิง เหงียน ถิ หงอ๊ก ตู (Nguyễn Thị Ngọc Tú) เหงียน ถิ ทุ เหวะ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้าน
ภาษาและวรรณคดี เคยทำงานที่หนังสือพิมพ์ วัน หวา เห่ง ถวต (Văn Hóa Nghệ Thuật) แต่ต่อมาได้ทำงานด้านการเขียนบทละคร ปัจจุบันทำงานด้านการเขียนบทโทรทัศน์
ประจำสถานีโทรทัศน์เวียดนามและเขียนเรื่องสั้นไปพร้อมกัน เรื่องสั้นของเธอที่ตีพิมพ์ในช่วง
หลังปี ค.ศ. 1992 ได้รับการตอบรับจากผู้อ่านเนื่องจากเนื้อหาที่มีความร่วมสมัยและวางโครง
เรื่องได้น่าสนใจ

ในเรื่องสั้น “น้ำตาลูกผู้ชาย” ผู้เล่าเรื่องซึ่งเป็นนักเขียนได้ถ่ายทอดเรื่องราวของน้ำชาย
ของเขาซึ่งประสบความสำเร็จทางด้านธุรกิจ อีกทั้งยังมีหน้าที่การงานที่ดีในหน่วยราชการ แต่
ชีวิตครอบครัวล้มเหลวและไม่มีความสุข ภรรยาเล่นไฟในยามว่าง ส่วนตัวเขาก็หลงรักผู้หญิง
อื่น แต่ด้วยความจำเป็นทางด้านสังคมจึงไม่กล้าทิ้งภรรยา แต่ที่น่าสนใจคือภาพตัวละครของ
ซุง (Dung) ลูกสาวคนเล็กของน้ำชาย ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของคนรุ่นใหม่ ซุงไม่สนใจ
ประวัติศาสตร์ของประเทศ เช่น ในตอนหนึ่งของเรื่อง

อันที่จริงแล้ว ซุงเป็นเด็กดีคนหนึ่ง แต่ถูกพ่อแม่เอาใจมาก ยังไม่เคยต้องหา
เงินใช้เอง จึงไม่เห็นคุณค่าของเงิน ชีวิตนี้สบายที่สุดก็คงจะเป็นการใช้เงินของ
คนอื่น ถ้าคุณน้าไม่ระวัง เกรงว่าซุงอาจจะเสียคน ตอนนั้น พ่อซุงเปิดทีวีเห็น
รายการโทรทัศน์พูดถึงทหารผ่านศึกที่ได้รับบาดเจ็บจากสงคราม ซุงปิดทีวี
ทันที ซ้ายยังบอกว่าเปลืองไฟ แถมยังพูดจาไร้สาระ ผมฟังแล้วก็รู้สึกจุน

เหมือนกัน ไม่มีทางเสียหรือที่มันจะคิดถึงเรื่องเปลืองไฟ หรือว่าเด็กรุ่นนี้ล้ม (อดีต) กันหมดแล้ว¹³

นอกจากไม่สนใจประวัติศาสตร์ของประเทศแล้ว ชุงยังใช้เงินโดยไม่ต้องคิดใคร่ครวญใดๆ เช่นเดียวกับลูกของเศรษฐีใหม่ในเมืองฮานอยหรือโฮจิมินห์ซิตี้ เช่น ชุงใช้เงินครั้งละเกือบหนึ่งล้านด่ง ซึ่งเท่ากับเงินเดือนของคนทั่วไปถึงสี่เดือน รายละเอียดตรงนี้จึงสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างในสังคมระหว่างคนที่มีโอกาสในการหาเงินมากกว่าและผู้คนที่ต้องดิ้นรนหาโอกาสจนทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างฐานะมากขึ้น

ผมนั่งเียบ มองดูเธอ เด็กสาวอายุยังไม่ถึงสิบเจ็ดปีเต็ม ยังไม่เคยต้องทำงานหาเงินใช้เอง แต่ใช้เงินหนึ่งล้านด่งได้อย่างง่ายดายโดยไม่ต้องคิดแม้แต่หน่วย เธอสวมใส่ชุดกระโปรงรัดรูป เสื้อแขนงุด เนื้อตัวเต็มไปด้วยเครื่องประดับสร้อยและแหวนทอง ดูเธอช่างไม่ต่างไปจากสาวโซ่ง่อนที่ผมเพิ่งพบเจอ จะต่างก็ตรงที่เธอมีใบหน้าอ่อนเยาว์¹⁴

เช่นนี้แล้วภาพของเด็กสาวอย่างชุง จึงเป็นภาพของความน่าวิตกกังวลใจของสังคมเวียดนามในยุคหลังนโยบายการปฏิรูปทางเศรษฐกิจที่มีการไหลบ่าเข้ามาของเงินลงทุน เช่นเดียวกันกับค่านิยมแบบใหม่ที่เป็นภัยต่อสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งกระแสของบริโภคนิยม และวัตถุนิยมที่กำลังครอบงำเด็กรุ่นใหม่ของเวียดนาม ซึ่งพวกเขาเหล่านี้คืออนาคตของประเทศและจะเป็นกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศต่อไป

อดีตที่ยังไม่จางหาย

แม้ว่าในช่วงทศวรรษที่ 1990 เป็นยุคของนักเขียนรุ่นใหม่ นักเขียนรุ่นเก่าหลายคนก็ยังคงผลิตงานเขียนออกมาอย่างต่อเนื่อง แต่ที่น่าสังเกตก็คือนักเขียนเหล่านี้มักเขียนเรื่องราวต่างๆ ในรูปแบบของบันทึกหรือเล่าเรื่องราวจากประสบการณ์ในอดีต เช่น ชุดรวมเรื่องสั้น *ฮานอยในสายตาของข้าพเจ้า (Hà Nội trong Mắt Tôi)* โดย เหงียน ข่าย (Nguyễn Khải) ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1995 เป็นเรื่องสั้นที่อิงเรื่องราวของเพื่อนนักเขียนของผู้เขียน โดยในเรื่องสั้นชุดนี้ ผู้เขียนเล่าเรื่องราวในชีวิตของนักเขียนที่เขารู้จัก เช่น กิม เลิน (Kim Lân) โห่ เส็ง (Hò Dzénh) และครอบครัวของ เจิ่น เล็น (Trần Dần) ที่มีส่วน

¹³ Nguyễn Thị Thu Huệ. “Nước Mắt Đàn Ông”. *Truyện ngắn các cây bút nữ Việt Nam*. Hanoi: NXB Văn Hoá Thông Tin, 1998. Pp. 155 – 156.

¹⁴ อ้างแล้ว หน้า 154

เกี่ยวข้องขบวนการ ญีน วัน ซาย เฟิม (Nhân Văn Giai Phẩm)¹⁵ และต้องใช้ชีวิตอย่างยากลำบากเนื่องจากถูกมองว่ามีส่วนต่อต้านรัฐบาล ลูกชายไม่สามารถรับทุนไปเรียนต่างประเทศ ภาระครอบครัวจึงตกอยู่กับภรรยาที่ต้องเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการหาเลี้ยงครอบครัว หากมองโดยรวมแล้วเรื่องราวเหล่านี้เป็นเรื่องส่วนตัวในแงุ่มุมที่ เหงียน ซาย ได้รู้จักกับนักเขียนเหล่านี้ หากแต่เรื่องราวต่างๆ เหล่านี้ก็แทรกไว้ด้วยความรู้เกี่ยวกับบริบทของสังคมในยุคแห่งการปฏิวัติและเรื่องราวในอดีต

ผลงานอีกชิ้นหนึ่งที่น่าสนใจคือนวนิยายเรื่อง หมู่บ้านวันนั้น (Chuyện Làng Ngày Ấy) ของกวี่ หวอ วัน จิก (Võ Văn Trực) ซึ่งได้รับการตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1993 เป็นการถ่ายทอดบรรยากาศในช่วงการปฏิรูปที่ดินและการต่อสู้ทางชนชั้นในชนบทในช่วงทศวรรษที่ 1950 – 1960 ซึ่งมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวบ้านโดยทั่วไป เช่น สมาชิกในครอบครัวต้องเปลี่ยนคำเรียกขานจากคำเรียกเครือญาติเป็น สหาย (Đồng chí) นอกจากนี้ผู้เขียนยังสะท้อนว่าช่วงนั้นเป็นบรรยากาศของความหวาดระแวงเนื่องจากความกลัวว่าพวกศัตรูแฝงตัวอยู่ในหมู่บ้าน เช่นในตอนหนึ่งของเรื่อง ผู้เขียนเล่าว่า

ชายชราคนหนึ่งกำลังกล่าวหา ป้าหึง “ตอนที่เจ้าหน้าที่เก็บภาษีมาถึงบ้านของเธอ เธอเลี้ยงพวกเขาด้วยมันเทศต้ม ซึ่งการกระทำเช่นนี้สามารถตีความได้สองอย่าง นั่นคือ เธอพยายามติดสินบนเจ้าหน้าที่หรือไม่ก็ถูกพวกเขา เพราะให้พวกเขากินมันเทศ ส่วนอาหารดีๆ จะเก็บไว้ให้พวกต่อต้านพรรคใช้ไหม” และผู้หญิงอีกคนหนึ่งแจ้งข้อหาสูงเถาะ “วันนั้นฉันเห็นแกเดินออกมาจากบ้านของนางดวาน ในมือถือปลาเค็ม จำได้ไหมว่าแกใช้อะไรห่อปลาเค็ม กระดาษที่มีรูปของประธานเหมาไงล่ะ แกไม่เคารพท่านผู้นำของคอมมิวนิสต์สากลเลยใช้ไหม”¹⁶

เรื่องราวในนวนิยายเรื่อง หมู่บ้านวันนั้น จึงเป็นเสมือนสารคดีเกี่ยวกับภาพชีวิตในชนบทและวัยเยาว์ของผู้เขียน อีกทั้งยังเป็นการถ่ายทอดเรื่องราวในอดีตให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ เช่นเดียวกับนวนิยายเรื่อง ยามบ่าย (Chiều Chiều) ของนักเขียนอาวุโส โต หว่าย (Tô Hoài) ซึ่งมีท่วงทำนองและน้ำเสียงเสมือนกับชายชราผู้หนึ่งกำลังเล่าเรื่องราวในอดีตให้ลูกหลานฟังในยามบ่ายที่บรรยากาศไม่รีบเร่งและดำเนินไปอย่างช้าๆ จนชายชราผู้นั้นค่อยๆ นึกถึงเหตุการณ์ในอดีตและถ่ายทอดออกมาตามแต่จะนึกได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวของผู้คนที่ได้พบเห็น เหตุการณ์ที่ประสบ เช่น การดำเนินการของนโยบายการปฏิรูปที่ดิน รวมถึงความ

¹⁵ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในบทที่หนึ่ง

¹⁶ Võ Văn Trực. *Chuyện Làng Ngày Ấy*. Hanoi: NXB Lao Động, 1993. P. 153.

เป็นอยู่ของผู้คนในช่วงสงคราม แต่จุดเด่นของนวนิยายเรื่องนี้คงอยู่ที่เรื่องราวของนักเขียนและศิลปินที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นส่วนหนึ่งของแนวรบประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวัฒนธรรมและปลุกกระตормวลชน พวกเขาบางคนยอมทิ้งเมืองหลวงไปทำงานในเขตชนบทและแนวหน้าทั้งที่ไม่คุ้นเคยกับวิถีชีวิตเช่นนั้นเลยก็ตาม นักเขียนบางคนยังต้องประสบกับความขัดแย้งในใจของตนะระหว่างภาระหน้าที่ของพลเมืองเวียดนามที่ต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลกับเสรีภาพของผู้สร้างวรรณกรรม

บทสรุป

เราสามารถสรุปลักษณะสำคัญของพัฒนาการของวรรณคดีเวียดนามในยุคหลังปี ค.ศ. 1992 จนถึงปี ค.ศ. 2000 ดังนี้

1. วรรณคดีในยุคนี้เป็นยุคของนักเขียนหน้าใหม่ที่กำลังก้าวขึ้นมาแทนที่นักเขียนรุ่นเก่า นักเขียนหน้าใหม่เหล่านี้เติบโตขึ้นมาในยุคหลังสงครามและห่างไกลจากประวัติศาสตร์แห่งยุคการปฏิวัติ ดังนั้นงานเขียนของพวกเขาจึงสะท้อน “ความร่วมมือ” ของเวียดนามในยุคปัจจุบันอย่างแท้จริง ต่างจากนักเขียนรุ่นเก่าที่งานเขียนของพวกเขายังคงสะท้อนความทรงจำจากยุคสงคราม การถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ อยู่ในรูปแบบของการเขียนบันทึก เช่น งานเขียนของ โต หว่าย (Tô Hoài) หรือ เหงียน ข่าย (Nguyễn Khải)

2. วรรณกรรมเริ่มห่างจากหัวข้อทางการเมือง แต่กลับให้ความสนใจกับปัญหาสังคมในชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกัน วรรณกรรมเริ่มเขียนถึงปัญหาที่ถูกหลงลืมมานานในสังคมเวียดนาม นั่นคือ ปัญหาของผู้หญิง ความรัก และความสัมพันธ์ของผู้คน ทั้งในรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างชาย - หญิง และความสัมพันธ์ในครอบครัว หรือความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกของเรื่องกับบุคคลรอบข้าง ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลพวงมาจากการมีจำนวนนักเขียนหญิงรุ่นใหม่เกิดขึ้นในวงการวรรณกรรมของเวียดนามมากขึ้น

บทที่ 6: กวีนิพนธ์กับการเปลี่ยนแปลงหลังปี ค.ศ. 1975

ข้อสังเกตประการหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับกวีนิพนธ์เวียดนามในยุคหลังปี ค.ศ. 1975 ก็คือทำให้ความสำคัญกับปัจเจกชนมากขึ้น ซึ่งเป็นลักษณะที่แตกต่างจากกวีนิพนธ์ในยุคสงครามและยุคสมัยแห่งการปฏิวัติที่ให้ความสำคัญกับอุดมการณ์ พลังของการปลุกเร้าของถ้อยคำในบทกวี และสะท้อนความสัมพันธ์อันใกล้ชิดของบทกวีกับชีวิตประจำวัน การปฏิวัติและประชาชน¹ อาจจะกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางวรรณกรรมเวียดนามที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดนั้นสะท้อนในกวีนิพนธ์ของกลุ่มกวีรุ่นใหม่ซึ่งเริ่มเขียนงานและเติบโตขึ้นมาพร้อมกับสงครามเวียดนาม กล่าวคือในช่วงปลายทศวรรษที่ 1960 และส่วนใหญ่แล้วพวกเขาเป็นทหารหรือมิฉะนั้นก็มีส่วนร่วมในแนวหน้าด้วย ผลงานกวีของพวกเขาต่างจากกวีในยุคก่อนที่เน้นบรรยายถึงความกล้าหาญและความยิ่งใหญ่ของสงคราม แต่สำหรับพวกเขาแล้ว สิ่งสะท้อนผ่านบทกวีนั้นเต็มไปด้วยความเรียบง่ายของชีวิต เรื่องราวที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน ความหวังและความฝันถึงวันแห่งสันติภาพ ความคิดถึงบ้านเกิดและครอบครัวที่อยู่ห่างไกลและการรอคอยว่าจะได้กลับไปพบคนที่ตนรักเมื่อสงครามยุติลง

นักวิชาการ เหงียน วัน แห่ง (Nguyễn Văn Hạnh) ได้สรุปพัฒนาการของกวีนิพนธ์เวียดนามในยุคหลังสงครามว่ามีลักษณะผสมผสานระหว่างกวีนิพนธ์ยุคสงครามกับความพยายามที่ปรับรูปแบบและเนื้อหาของกวีนิพนธ์ให้ต่างไปจากเดิมเพื่อตอบสนองวิถีชีวิตแบบใหม่ในยุคหลังสงครามที่มีความหลากหลายและซับซ้อนมากกว่าเดิมผ่านท่วงทำนองของบทกวี รูปแบบของบทกวี ถ้อยคำที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้สึก แต่เนื้อหาหลักของกวีนิพนธ์ก็ยังแฝงไว้ด้วยความรักและความรู้อันละเอียดอ่อนระหว่างเพื่อนมนุษย์และเพื่อนร่วมชาติที่ฝ่าฝืนยุคแห่งสงครามมาด้วยกัน เช่น บทกวีมักพูดถึงบรรดาแม่ผู้เสียสามีและลูกในสงคราม เพื่อนทหารที่บาดเจ็บหรือล้มตายในสงคราม รวมทั้งชีวิตหลังสงครามของพวกเขาด้วย²

การเปลี่ยนแปลงในเนื้อหาและรูปแบบการเขียนที่ไม่ยึดติดกับจรรยาบรรณนั้นนับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ค่อนข้างเร็วเมื่อเทียบกับการเปลี่ยนแปลงของงานเขียนประเภทร้อยแก้วซึ่งจะปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนยิ่งขึ้นในปลายทศวรรษที่ 1970 หรือหลังการประกาศนโยบายโด่ยเหม้ย (Đổi Mới) ในปี ค.ศ. 1986 แต่กวีนิพนธ์นั้นเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 1960 ที่เนื้อหาส่วนใหญ่ไม่ได้เน้นเรื่องราวของอุดมการณ์สังคมนิยมมากนักและให้ความสำคัญกับการสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกของผู้เขียนและเรื่องราวในชีวิตประจำวัน นักเขียนที่มีความโดดเด่นในยุคนี้ได้แก่ ขวน กวี่ง (Xuân Quỳnh) แทง ถาว (Thanh Thảo) เหงียน ดึก โหมะ (Nguyễn Đức Mậu) ฝ่าม เตียน สวด (Phạm Tiến Duật) เป็น

¹ Nguyễn Văn Hạnh. “Suy nghĩ về thơ Việt Nam từ sau năm 1975”. *Tạp Chí Văn Học*, No. 5, 1998. P. 8

² อ้างแล้ว หน้า 8 – 9.

ตัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กวีหญิง ชวน กวี่ง นั้นถือได้ว่าเป็นกวีหญิงเพียงไม่กี่คนในหน้าประวัติศาสตร์ของวรรณคดีเวียดนามที่ได้รับการตอบรับจากผู้อ่านจำนวนมาก จนมีการกล่าวยกย่องกันว่าสถานภาพของเธอจะเป็นรองก็แต่ กวีหญิง โห่ ชวน เฮื่อง (Hò Xuân Hương) ในคริสต์ศตวรรษที่ 18 เท่านั้น³

ชวน กวี่ง เป็นนามปากกาของ เหงียน ถิ กวี่ง (Nguyễn Thị Quynh) เกิดเมื่อปี ค.ศ. 1942 ที่จังหวัด ห่า เตย (Hà Tây) บิดาเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อย ต่อมากำพร้าแม่และบิดาแต่งงานใหม่ ชวน กวี่ง จึงต้องอาศัยอยู่กับย่าตั้งแต่เด็ก ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1955 ชวน กวี่ง เริ่มทำงานในแผนกศิลปการแสดงของพรรคซึ่งมีหน้าที่ขับร้องและให้ความบันเทิงกับทหารที่รบในสงคราม แต่ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1964 ย้ายไปทำงานในกองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ วัน เหวะ (Văn Nghệ) และวารสาร ต้าก เฟื้ม เม้ย (Tác Phẩm Mới) ตามลำดับ ชวน กวี่ง เสียชีวิตพร้อมกับสามีซึ่งเป็นนักเขียนบทละครชื่อดัง ลิว กวาง หู (Lư Quang Vũ) และลูกชายคนเล็กซึ่งมีอายุได้เพียงสิบสามปี ในเขตจังหวัด หาย เฮื่อง (Hải Dương) ในวันที่ 29 สิงหาคม ปี ค.ศ. 1988

ความสำเร็จของบทกวีของ ชวน กวี่ง อยู่ที่ความเรียบง่ายของเนื้อหาและการใช้ถ้อยคำเรียบง่ายแต่มีเนื้อหาทึ่งใจ บทกวีของเธอเข้าถึงผู้อ่านแทบทุกกลุ่ม เนื้อหาหลักในบทกวีของเธอคือเรื่องราวความรักไม่ว่าจะเป็นความรักของคนรัก ความรักของพี่น้อง หรือความรักระหว่างแม่กับลูก บทกวีที่ได้รับความนิยมมากได้แก่ บทกวี “คลื่น” (Sóng) เช่น

Sóng bắt đầu từ gió

คลื่นมาจากลม

Gió bắt đầu từ đâu?

ลมมาจากไหน

Em không biết nữa

น้องเองก็ไม่วู้

Khi nào ta yêu nhau

เรารักกันตั้งแต่เมื่อไร

Con sóng dưới lòng sâu

คลื่นในส่วนลึกของหัวใจ

Con sóng trên mặt nước

คลื่นบนผิวน้ำ

Ôi con sóng nhớ bờ

โอ้ย คลื่นคิดถึงฝั่ง

³ อ้างใน Nguyễn An. *Nhà Văn của Các Em*. Hanoi: NXB Văn Học, 1999. P. 179.

Ngày đêm không ngủ được

Chắc chắn không quên anh

Lòng em nhớ đến anh

Hồi tưởng nghĩ đến anh

Cả trong mơ còn thức

Tất cả trong mơ và thức⁴

นอกจากความเรียบง่ายของเนื้อหาและถ้อยคำแล้ว ผลงานของกลุ่มกวีหน้าใหม่ก็ยังอยู่ที่การให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคล แต่แนวคิดเรื่องความเป็นปัจเจกในบทกวีเหล่านี้ต่างจากแนวคิดความปัจเจกในงานเขียนในทศวรรษที่ 1930 เนื่องจากไม่ใช่ความเป็นปัจเจกที่เน้นการค้นหาคำเป็นของตัวเองในบทกวีของกลุ่มกวีหน้าใหม่ (thơ mới) แต่เป็น “ความเป็นปัจเจกของยุคสมัย” (cái tôi thế hệ)⁵ ซึ่งหมายถึงรุ่นของคนเวียดนามที่เติบโตขึ้นมาในยุคสงคราม พวกเขาขาดโอกาสที่จะใช้ชีวิตอย่างวัยรุ่นทั่วไปที่ได้เรียนหนังสือและเที่ยวเล่น ช่วงระยะเวลาแห่งวัยเยาว์ของพวกเขาใช้ไปกับการสู้รบในสงคราม บทกวี “ผู้ที่ไปถึงทะเล” (Những người đi tới biển) ของ Thanh Thảo สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกที่สับสนของพวกเขา

Chúng ta đã đi không tiếc đời mình

พวกเราไป (สงคราม) และไม่เคยเสียสละชีวิต

(Nhưng tuổi hai mươi làm sao không tiếc)

แต่ชีวิตของคนอายุยี่สิบ ทำไมจะไม่เสียสละ

Nhưng ai cũng tiếc tuổi hai mươi thì còn chi Tổ

Quốc?
แต่ถ้าทุกคนเสียสละอายุยี่สิบแล้วยังจะมีประเทศอีกหรือ⁶

และนี่คือความรู้สึกของหนุ่มสาวเวียดนามในยุคสงครามที่ยอมเสียสละเพื่อความอยู่รอดของประเทศชาติแม้จะรู้สึกเสียสละชีวิตในวัยเยาว์ของตนและต้องการใช้ชีวิตที่สนุกสนานอย่างหนุ่มสาวทั่วไป แต่พวกเขาก็ต้องผิดหวังกับชีวิตในยุคหลังสงครามที่เต็มไปด้วยความแร้นแค้น รางวัลที่พวกเขาได้รับจากการร่วมรบในสงครามคือความอยู่ที่ยากจน เช่น ในบทกวี

⁴ “Sóng”. *Xuân Quỳnh: Thơ và Đời*. Hanoi: NXB Văn Hoá, 1998. Pp. 11 – 12.

⁵ Bích Thu. *Theo Dòng Văn Học*. Hanoi: NXB Khoa học xã hội, 1998. Pp. 11 – 51.

⁶ อ้างแล้ว หน้า 19 – 20.

“ส่งหน่วยทหารเก่า” (Gửi Sư Đoàn Cũ) ของ เหงียน ดี๊ก โห๊ะ (Nguyễn Đức Mậu)

Huân chương xếp vào góc tủ
 เหรียญกล้าหาญซุกอยู่ตรงมุมตู้
 Nay hàm tướng tá mà chi
 ตอนนี้ตำแหน่งนายพล นายพัน ไร้ความหมาย
 Tuổi già công danh xem nhẹ
 วัยชราไม่สนใจชื่อเสียงเกียรติยศ
 Cuộc đời như nước trôi đi
 ชีวิตดุจสายน้ำที่ไหลผ่านไป⁷

เช่นเดียวกันกับความรู้สึกของกวี วัน เล (Văn Lê) ที่สะท้อนผ่านบทกวี “บทกวีแห่งความเศร้า” (Khúc bi ca) ดังนี้

Mười mấy năm trận mạc
 สิบกว่าปีที่ไปรบ
 Anh lính trở về làng
 นายทหารเดินทางกลับหมู่บ้าน
 Mẹ già thì mới mất
 แม่ชราเพิ่งตายจากไป
 Nhà cửa thì tan hoang
 บ้านช่องว่างเปล่าและร้างผู้คน⁸

นอกจากนี้ กวีบางคนยังสะท้อนถึงความสิ้นหวังในชีวิตอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา เช่น ในบทกวี “จากไป” (Ra Đi) ของ ฟุ่ง คัก บัก (Phùng Khắc Bắc)

Đi làm đảng viên
 ไปเป็นสมาชิกพรรค
 Đi làm liệt sĩ
 ไปเป็นทหารพลีชีพ

⁷ อ้างแล้ว หน้า 42.

⁸ อ้างแล้ว หน้า 43 - 44.

Tất cả đều không thành

ล้วนแล้วแต่ไม่สำเร็จ

Chỉ là thương binh

เป็นได้แค่ทหารพิการ⁹

บทกวีนิพนธ์เหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการบันทึกและถ่ายทอดความรู้สึกของผู้คนในยุคเปลี่ยนผ่านจากยุคสงครามเข้าสู่ยุคสันติภาพหลังจากสงครามเวียดนามได้ยุติลงในปี ค.ศ. 1975 แต่อย่างไรก็ตาม หลังจากปี ค.ศ. 1985 เป็นต้นมา กวีนิพนธ์ได้รับความนิยมน้อยลงตลอดจนจำนวนของกวีก็ลดลง ส่วนกลุ่มกวีหน้าใหม่ที่เริ่มเขียนกลอนในยุคหลังสงครามนิยมเขียนบทกวีสั้นๆ เพื่อใช้บอกเล่าอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง ในขณะที่รูปแบบคำประพันธ์แบบกลอนเปล่าและกลอน หุก – บ้าต (lục bát) หรือกลอน หก – แปด ของเวียดนามได้รับความนิยมมากขึ้น¹⁰ อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจก็คือคำประพันธ์ประเภท เจื่อง กา (Trường Ca) หรือบทกวีขนาดยาวใช้เล่าเรื่องราวต่างๆ กลับเป็นนิยมในหมู่มกวียุคสงครามเวียดนาม ทั้งนี้ เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นการบันทึกเรื่องราวในสมัยที่พวกเขาเป็นทหาร ทำให้น้ำเสียงในกวีนิพนธ์เปลี่ยนจากน้ำเสียงที่เคยห้าวหาญ ปลุกใจให้ฮึกเหิมเป็นเสียงแห่งความเศร้า ผิดหวัง และท้อแท้ แม้แต่บทกวีของกวีนักปฏิวัติอย่าง โต๋ หิว (Tố Hữu) ยังสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกดังกล่าวบทกวีชุด เสียงพิน (Một Tiếng Đờn)

โต๋ หิว เป็นนามปากกาของ เหงียน กิม ถั่ง (Nguyễn Kim Thành) มีชีวิตอยู่ในช่วงปี ค.ศ. 1920 – 2002 เกิดที่ตำบล ฝู ลาย (Phù Lai) จังหวัดเว้ ในครอบครัวยุติธรรมชั้นผู้น้อย บิดาเป็นครู เขากำพร้าแม่ตั้งแต่อายุ 12 ปี เขามีความคิดโน้มเอียงไปทางอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ตั้งแต่อายุได้ 13 ปี ขณะที่เรียนที่เว้ (Trường Quốc Học Huế) ซึ่งเป็นที่ที่เขาได้มีโอกาสอ่านงานของมาร์ก เองเงิล เลนิน และโฮจิมินห์ และเมื่อได้รู้จักกับแกนนำพรรค เช่น เล สวน (Lê Duẩn) โต๋ หิว ได้เข้าร่วมกลุ่มเยาวชนต่อต้านอาณานิคมฝรั่งเศส และได้เข้าเป็นสมาชิกพรรคในปี ค.ศ. 1938 แต่ปีต่อมาถูกจับเข้าคุกของรัฐบาลอาณานิคมจนกระทั่งปี ค.ศ. 1941 ถึงหลบหนีออกมาได้และไปร่วมงานของพรรคคอมมิวนิสต์ที่จังหวัดแทนญ หวา (Thanh Hóa) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1947 เป็นต้นมาได้รับผิดชอบงานด้านศิลปะและวัฒนธรรมของพรรค เคยมีตำแหน่งสูงสุดเป็นรองนายกรัฐมนตรี

โต๋ หิว เริ่มเขียนกวีนิพนธ์ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1937 และในปี ค.ศ. 1946 ได้ตีพิมพ์ผลงานรวมบทกวีชุดแรก คือ เมื่อนั้น (Từ Ấy) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความยึดมั่นในอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ของกวีที่พร้อมจะเดินเคียงข้างประชาชนและการปฏิวัติ กวีใช้ถ้อยคำที่กินใจและมี

⁹ อ้างแล้ว หน้า 45.

¹⁰ Phan Cự Đệ. *Văn học Việt Nam thế kỷ XX*. Hanoi: NXB Giáo Dục, 2004. P. 505.

เนื้อหาปลุกใจให้รักชาติ เรียกร้องสันติภาพ พูดถึงปัญหาความยากจน และสรรเสริญอุดมการณ์ของการปฏิวัติ บทกวีชุดนี้เป็นตัวอย่างที่ดีของกวีแนวการเมืองของเวียดนามที่พยายามเชื่อมโยงบทกวีเข้ากับสถานการณ์ทางการเมืองและการปฏิวัติ เช่น

Con ong làm mật, yêu hoa
 Con cá bơi, yêu nước; con chim ca, yêu trời
 Con người muốn sống, con ơi
 Phải yêu đồng chí, yêu người anh em
 ผึ้งทำน้ำหวาน รักดอกไม้
 ปลาแหวกว่าย รักน้ำ นกร้องเพลง รักท้องฟ้า
 มนุษย์รักที่จะมีชีวิตอยู่ มนุษย์เอ๋ย
 ต้องรักสหาย รักพี่รักน้อง

ผลงานชุดต่อมาของ โต่ หิว คือ *เหวียด บัก* (Việt Bắc) ซึ่งเป็นผลงานที่รวบรวมขึ้นในปี ค.ศ. 1946 – 1954 ประกอบด้วยผลงานจำนวน 24 บท สะท้อนถึงสภาพชีวิตของผู้คนในสังคมเวียดนามในช่วงการต่อสู้ฝรั่งเศสหรือสงครามอินโดจีนครั้งที่หนึ่งซึ่งแม้ว่าเต็มไปด้วยความเจ็บปวดและความสูญเสียแต่ต่อสู้อย่างกล้าหาญ ถ้อยคำที่ใช้สั้น เรียบง่าย แต่ก็แฝงไปด้วยความรักชาติ ส่วนผลงานชุด *ลมพัด* (Gió Lộng) รวบรวมขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1955 - 1961 ประกอบด้วยบทกวีจำนวน 25 บท มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างสังคมตามรูปแบบสังคมนิยมในภาคเหนือ การทำสงครามกับอเมริกา และการรวมประเทศทั้งเหนือและใต้ กวีเปิดเรื่องด้วยความยินดีที่ครั้งหนึ่งของประเทศได้รับอิสรภาพ แต่ก็ยังดีใจได้ไม่เต็มที่เมื่อยังไม่สามารถปลดปล่อยอีกครึ่งหนึ่งของประเทศได้ เช่น ในบท “สามสิบปีที่เรามีพรรค” (Ba Mươi Năm Đời ta có Đảng)

Đường giải phóng mới đi một nửa
 Nửa mình còn trong nước lửa sôi
 Một thân không thể chia đôi
 Lửa giương không thể cắt rời núi sông
 เส้นทางแห่งการปลดปล่อยเดินไปครึ่งหนึ่ง
 อีกครึ่งหนึ่งยังอยู่ในเปลวไฟ
 ร่างกายไม่อาจแบ่งเป็นสอง
 เปลวไฟไม่สามารถแบ่งครึ่งป่าและแม่น้ำ

ลักษณะเด่นของบทกวีชุดนี้คือแสดงให้เห็นถึงความผูกพันอย่างลึกซึ้งระหว่างกวี พรอคคอมมิวนิสต์ โฮจิมินห์ และประชาชน ความสัมพันธ์อันดีในหมู่ประเทศสังคมนิยม เช่น มีการพูดถึงไซเวียต เลนิน ท่วงทำนองเสียงฮึกเหิมและหนักแน่น จากนั้น โต๋ หิว ก็พิมพ์ผลงานอีกชุดหนึ่งคือ *ออกรบ* (Ra Trận) เป็นการรวบรวมผลงานจำนวน 31 บท ซึ่งแต่งขึ้นในช่วงปี 1962 – 1971 ซึ่งเป็นช่วงสงครามเวียดนาม ในยุคหลังสงคราม โต๋ หิว ได้ตีพิมพ์ผลงานอีกชุดหนึ่งคือ *เลือดและดอกไม้* (Máu và Hoa) รวบรวมผลงานจำนวน 13 บทซึ่งประพันธ์ในช่วงปี 1971 – 1977 ผลงานชุดนี้สะท้อนสภาพสังคมเวียดนามในช่วงสงครามที่ต้องหลังเลือดเป็นจำนวนมาก แต่สุดท้ายเลือดก็ได้กลายเป็นดอกไม้เมื่อได้รับสันติภาพ เลือดเป็นสัญลักษณ์ของความทุกข์ยาก ความเจ็บปวด ของคนเวียดนาม ดอกไม้คือความงามของอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ ความงามของคนเวียดนามผู้กล้าหาญ และชัยชนะที่ได้รับในที่สุด

จากบทกวีของ โต หิว สะท้อนถึงความยึดมั่นในอุดมการณ์และความเชื่อมั่นในอนาคตของประเทศ แต่ในผลงานรวมบทกวีชุดสุดท้ายของเขาชื่อ *เสียงพิน (Một Tiếng Đờn)* ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1993 และเป็นผลงานที่ได้รับรางวัลซีไรต์ด้วย สะท้อนให้เห็นถึง ความเปลี่ยนแปลงในน้ำเสียงของกวีผู้ยิ่งใหญ่แห่งคริสต์ศตวรรษที่ 20 ของเวียดนามผู้นี้ อย่างเห็นได้ชัด เจน เนื้อหาหลักในบทกวีชุดนี้พูดถึงชีวิตในช่วงหลังสงคราม เนื้อหา มีความหลากหลาย เช่น ผู้คน ความงามของบ้านเกิด การพัฒนาประเทศ ความรักและชะตากรรมของมนุษย์ แต่ก็แฝงไว้ด้วยความเศร้าและสิ้นหวังกับอนาคตของประเทศ เช่น

Mối bình minh đó, đã hoàng hôn
 Đang nụ cười tươi, bỗng lệ tuôn
 Đời thường sớm nắng chiều mưa vậy
 Khuấy động lòng ta biết mấy buồn
 รุ่งอรุณนั้นได้กลายเป็นพลบค่ำ
 กำลังยิ้มขึ้นบาน แต่กลับต้องเศร้าสร้อย
 เป็นกรรมแห่งชีวิตที่เข้าสว้าง บ่ายมีฝนตก
 ทำให้หัวใจของเราเต็มไปด้วยความเศร้า

ความเศร้าที่บอกผ่านบทกวีของโต๋ หิว ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะอุดมการณ์ของสังคมเวียดนามที่เปลี่ยนไปในยุคหลังสงครามที่แปรเปลี่ยนจากแนวทางของสังคมผู้ตลาดเสรี อีกทั้งคนรุ่นใหม่ก็ให้ความสนใจกับเรื่องราวของปัจเจก เช่น ความรัก ความสัมพันธ์ระหว่างชาย – หญิง มากกว่าปัญหาสังคมหรือเรื่องราวในประวัติศาสตร์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็สะท้อนในบทกวีของกวีรุ่นใหม่เช่นกันจนทำให้นักวิจารณ์ต่างแสดงความกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์ของกวีนิพนธ์ในประเทศ เช่น เหงียน วัน แห่ง (Nguyễn Văn Hanh) ได้กล่าวว่า

ตั้งแต่ต้นทศวรรษที่ 1990 เป็นต้นมา กวีนิพนธ์ให้ความสำคัญกับเรื่องราว เล็กๆ น้อยๆ ซึ่งไม่มีส่วนสัมพันธ์กับชีวิตหรือสังคมสักเท่าใดนัก และแนวโน้ม ที่เห็นโดยทั่วไปก็คือกวีนิพนธ์เริ่มปลีกตัวออกจากปัญหาสังคมและมีส่วนหนึ่ง ที่แสดงอาการ “เป็นภูมิแพ้” ต่อหัวข้อทางการเมือง... บทกวีที่เห็นทุกวันนี้มัก เป็นบทกวีที่ตอบสนองความต้องการของผู้เขียนหรือกลุ่มเพื่อนฝูงในวงแคบๆ เท่านั้น ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นตลอดไปก็หมายความว่ากวีนิพนธ์ได้ละทิ้งธรรมเนียมปฏิบัติของวรรณคดีแนวปฏิวัติและสงครามที่มีมากกว่าพันปีและสร้าง ขึ้นมาจากความรักชาติ จิตสำนึกของส่วนรวม ความรักในเพื่อนมนุษย์ และ ความเห็นอกเห็นใจในผู้ทุกข์ยาก การที่กวีละทิ้งสิ่งเหล่านี้ไม่ได้รับประกัน ความมั่งคั่งของกวีนิพนธ์เวียดนามในอนาคตแต่อย่างใด¹¹

อันที่จริงแล้ว ปริมาณการเขียนและการตีพิมพ์บทกวีในเวียดนามมิได้ลดลงแต่อย่างใด ลิว แซง เธอ (Luu Khánh Thơ) นักวิชาการประจำสถาบันวรรณคดี ฮานอย อ้างข้อมูล จากสมาคมนักเขียนเวียดนามว่าในปี ค.ศ. 1998 มีการตีพิมพ์หนังสือรวมบทกวีถึง 700 เล่ม แต่ข้อเท็จจริงเหล่านี้ก็ไม่ได้ช่วยให้สถานการณ์ของกวีนิพนธ์ในเวียดนามดีขึ้น ซ้ำร้ายยังกลับ แย่ลงเสียด้วยซ้ำเนื่องจากปัญหาสำคัญของกวีนิพนธ์เวียดนามคือ “คนอ่านไม่สนใจบทกวี และ คนเขียนบทกวีก็ไม่สนใจคนอ่าน” (người đọc không hướng tới thơ mà người làm thơ cũng không hướng tới người đọc) และที่น่าสนใจยิ่งไป กว่านั้นก็คือในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 แทบไม่มีกวีรุ่นเก่าคนใดตีพิมพ์ผลงานเลย ทั้งนี้ เป็นเพราะพวกเขาไม่คุ้นเคยกับระบบการตีพิมพ์ผลงานในระบบตลาดเสรี ที่ผู้เขียนต้องออก ค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์เอง อีกทั้งกวีผู้มีชื่อเสียงบางคนยังผันตัวเองไปเป็นนักวิจารณ์ เช่น กรณี ของ เจิ่น ดัง ควา (Trần Đăng Khoa)¹² หรือไปเขียนนวนิยาย เช่น กรณีของ เหงียน ดี๊ก โหมะ (Nguyễn Đức Mậu)

เช่นเดียวกันกับ ลิว แซง เธอ (Luu Khánh Thơ) นักวิชาการ เล ลุก ตู้ (Lê Dục Tú) เรียกปรากฏการณ์ของกวีนิพนธ์ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 ว่ามีลักษณะ ขัดแย้งกัน (Nghịch lý) นั่นคือมีจำนวนบทกวีจำนวนมากแต่ความสนใจของผู้อ่านลดลง ดังที่เห็นได้จากการที่ผู้คนจดจำเนื้อหาของบทกวีนิพนธ์ได้น้อยลง ต่างจากเดิมที่คนเวียดนาม

¹¹ Nguyễn Văn Hạnh. “Suy nghĩ về thơ Việt Nam từ sau năm 1975”. *Tạp Chí Văn Học*, No. 5, 1998. P. 10 – 11.

¹² Luu Khánh Thơ. “Diện Mạo Thơ Năm 1998”. *Tạp Chí Văn Học*. Số 1, 1999. Pp. 65 - 66.

มักท่องบางบทของกวีนิพนธ์ได้จนขึ้นใจ แต่ในช่วงหลังกลับไม่มีบทกวีที่โดดเด่นจนผู้คนทั่วไปสามารถอ้างอิงหรือจดจำได้¹³

อาจจะเป็นเพราะระบบการตีพิมพ์บทกวีแบบใหม่ที่แค่ผู้แต่งมีเงินพอสำหรับค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์ทำให้ผู้แต่งไม่จำเป็นต้องสนใจการยอมรับจากผู้อ่านดังเช่นที่เคยเป็นในอดีตที่ต้องอาศัยระยะเวลาอันยาวนานในการรอคอยการพิจารณาจากสำนักพิมพ์ การเขียนบทกวีในยุคปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 ของเวียดนามจึงไม่ใช่เพื่อต้องการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้แต่งและผู้อ่านอีกต่อไป แต่การตีพิมพ์บทกวีของกวีรุ่นใหม่มีขึ้นเพื่อต้องการค้นหาและอธิบายความเป็นตัวตนของตัวผู้แต่งเอง¹⁴ จนทำให้บทกวีขาดความเชื่อมโยงกับยุคสมัยและผู้อ่านได้อย่างเช่นเคยที่เคยเป็นมาในอดีต

เราจึงอาจจะกล่าวโดยสรุปได้ว่าหลังยุคนโยบายโด่ยเม้ยเป็นยุคที่กวีนิพนธ์ในเวียดนามซบเซาลงมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการตอบรับของผู้อ่าน นอกจากนี้ยังไม่ได้ได้รับความสนใจจากนักวิจารณ์มากนักเนื่องจากเนื้อหาของกวีนิพนธ์สมัยใหม่ค่อนข้างเป็นเรื่องราวของอารมณ์และความรู้สึกส่วนตัวของผู้แต่ง ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งก็คือบทกวีนิพนธ์ของกวีรุ่นเก่ามักเกี่ยวข้องกับเรื่องราวในสมัยสงคราม เช่น บรรยากาศในการต่อสู้กับกองกำลังของข้าศึก ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ร่วมกันรบในแนวหน้า หรือชีวิตความเป็นไปของทหารผ่านศึกในยุคหลังสงคราม ซึ่งเรื่องราวเหล่านี้ไม่สามารถดึงดูดความสนใจของกลุ่มผู้อ่านรุ่นใหม่ได้มากนัก

ในขณะที่วรรณกรรมประเภทร้อยแก้วทั้งเรื่องสั้นและนวนิยายกลับได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมีผลงานที่มีเนื้อหาแปลกใหม่และรูปแบบการเขียนที่แหวกแนวปลุกกระแสความสนใจจากผู้อ่านได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีเนื้อหาที่สามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้อย่างทันท่วงทีมากกว่า ด้วยเหตุผลต่างๆ ที่หยิบยกมาในข้างต้นเหล่านี้ทำให้กวีนิพนธ์เวียดนามในยุคหลังนโยบายโด่ยเม้ย หรือตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 1980 เป็นต้นมาเข้าสู่ยุค “ชาลง”

¹³ Lê Đức Tú. “Văn Học Năm 1998 – Có Gì Mới?”. *Tạp Chí Văn Học*, số 1, 1999. P. 52.

¹⁴ อ้างแล้ว หน้า 66.

บทส่งท้าย

ในประวัติศาสตร์อันยาวนานของประเทศเวียดนามนั้น ลักษณะเด่นประการหนึ่งของวรรณกรรมเวียดนามคือวรรณกรรมมีบทบาทสำคัญในการต่อสู้เพื่อเอกราชของประเทศ แต่เมื่อสงครามเวียดนามยุติลงในปี ค.ศ. 1975 นั้นถือเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในประวัติศาสตร์เวียดนาม นั่นคือ การต่อสู้เพื่อเอกราชอันยาวนานของประเทศได้ยุติลงและประเทศเวียดนามได้รวมเป็นหนึ่งเดียวกันอีกครั้ง หลังจากการต่อสู้อันยาวนานเพื่อปลดปล่อยประเทศจากอิทธิพลจากประเทศจีน ฝรั่งเศส และอเมริกา นั้นหมายถึงการกลับเข้าสู่ยุคแห่งสันติภาพและการพัฒนาประเทศทางด้านสังคมและเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่อง แต่ในอีกด้านหนึ่งภาวะหลังสงครามนั้นมีส่วนให้ประชาชนในประเทศต้องปรับตัวทั้งวิถีชีวิต การปฏิบัติตน แนวคิดในการดำรงชีวิต รวมถึงค่านิยมต่างๆ และความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง

เช่นเดียวกันกับสภาพสังคมในยุคหลังสงครามที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในด้านต่างๆ พัฒนาการของวรรณกรรมเวียดนามหลังปี ค.ศ. 1975 นั้นเต็มไปด้วยพลวัติและการเปลี่ยนแปลงที่น่าสนใจซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นยุคที่วรรณกรรมเวียดนามโดยทั่วไปได้รับความสนใจจากผู้คนในประเทศและต่างประเทศอย่างกว้างขวาง และอาจจะเรียกได้ว่าเป็นยุคที่วรรณกรรมเวียดนามเติบโตอย่างรวดเร็วและน่าตื่นตาตื่นใจที่สุดในประวัติศาสตร์วรรณคดีเวียดนาม ซึ่งหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญนั้นก็คือการกำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่และบทบาทของวรรณกรรมในยุคหลังสงครามที่ต้องตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงทางสังคม วิถีชีวิต และวิถีคิดของผู้คนในสังคมยุคใหม่หลังจากยุคสงครามเวียดนาม

วรรณคดีเวียดนามในยุคหลังสงครามแม้จะผ่านการผันแปรทั้งที่เกิดจากปัจจัยภายนอก เช่น การพัฒนาทางเศรษฐกิจ หรือปัจจัยภายในของวรรณกรรมที่ต้องการเป็นอิสระจากแนวคิดทางการเมืองและการควบคุมของรัฐ แต่หน้าที่ของวรรณคดีต่อสังคมโดยรวมก็ยังคงได้รับการคาดหวังอย่างไม่เปลี่ยนแปลง เช่น ในการพบปะกับผู้แทนของสมาคมนักเขียนเวียดนาม ในเดือนกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. 1998 เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ เล ขา เฟียว (Lê Khá Phiêu) ได้ย้าถึงหน้าที่ของวรรณคดี ดังนี้

นักเขียนอยากเขียนอะไรก็เขียนไปเถอะ แต่ผลงานวรรณกรรมควรสะท้อนให้เห็นถึงเปลวไฟแห่งจิตวิญญาณ และจิตวิญญาณต้องรับใช้ประชาชนประเทศชาติ และเผ่าพันธุ์ของตนเอง¹

¹ Lê Dục Tú. “Văn Học Năm 1998 – Có Gì Mới?”. *Tạp Chí Văn Học*, số 1, 1999. P. 49.

แต่ความคาดหวังต่อวรรณกรรมดังกล่าวจะเป็นไปได้ตามนั้นหรือไม่คงเป็นสิ่งที่ต้องสังเกตกันต่อไปว่าพัฒนาการของวรรณคดีเวียดนามนั้นจะเป็นไปในทิศทางใด เนื่องจากมีปัจจัยหลายประการที่กำหนดทิศทางของวรรณกรรม กล่าวคือ สภาพสังคมของประเทศเวียดนามในคริสต์ศตวรรษที่ 21 กลุ่มนักเขียนผู้เป็นผลิตผลงาน กลุ่มผู้อ่านและตลาดหนังสือในประเทศ หากแต่สิ่งหนึ่งที่เราสามารถสังเกตได้จากวรรณกรรมเวียดนามในยุคสมัยที่ผ่านมาในช่วงปี ค.ศ. 1975 – 2000 คือแนวคิดเรื่องหน้าที่ของวรรณกรรมต่อการเมืองหรือวรรณกรรมเป็นกระบอกเสียงของรัฐถูกสั่นคลอนจากกลุ่มนักเขียน นักวิจารณ์ และนักวิชาการด้านวรรณคดีศึกษาของเวียดนามที่มองว่าสังคมเวียดนามในยุคหลังสงครามไม่ต้องการให้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือในการปลุกระดมมวลชนเช่นที่เคยเป็นมาในยุคก่อนหน้านี้ หากแต่วรรณกรรมต้องให้ความสำคัญกับปัญหาสังคม เรื่องราวในชีวิตประจำวัน และความต้องการของปัจเจกบุคคล ซึ่งเมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้วจะเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์จากยุคสมัยแห่งการสู้รบสู่ยุคหลังสงครามและการประกาศนโยบายโด่ยเม้ย (Đổi Mới) ในปี ค.ศ. 1986 นั้น ได้ส่งผลให้พัฒนาการของวรรณกรรมเวียดนามขับเคลื่อนไปอย่างต่อเนื่อง แต่การเปลี่ยนแปลงของวรรณกรรมนี้เกิดจากผู้ทำงานในแวดวงวรรณกรรมทั้งนักเขียน นักวิจารณ์ และนักวิชาการ ที่ต้องการให้วรรณกรรมหลุดพ้นจากอิทธิพลของแนวคิดสังคมนิยม (Socialist Realism) และกลับคืนสู่หน้าที่หลักของวรรณกรรม นั่นคือ วรรณกรรมสะท้อน ความจริง (Chân) ความดี (Thiện) และความงาม (Mỹ) ของชีวิต

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

เตียง ฑู เอื้อง. *ม่านมลายา*. แปลโดย ไกรวรรณ สีดาฟอง. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2547.

เตียง ฑู เอื้อง. *สงครามนี้ไม่มีชื่อ*. แปลโดย วรวิทย์ วงศ์สว่าง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เมฆขาว, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์

ตรีศิลป์ บุญขจร. *วรรณคดีเปรียบเทียบ : กระบวนทัศน์และวิธีการ*. หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ (กรณีพิเศษ) นางทองสุข บุญขจร วันที่ 20 ธันวาคม 2549

มนธิดา ราโท. “โต๊ดม (To Tam): นวนิยายเรื่องแรกของเวียดนาม” ใน *The Journal*. Vol. 2. No. 1, 2006. หน้า 63 – 80.

มนธิดา ราโท. “โจรกับภูตอสูร ใน เรื่องของเกี้ยว โดย เหยียนซู่”. วารสารอักษรศาสตร์ ปีที่ 33 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2547) : 217 – 231.

มนธิดา ราโท. “เรื่องสั้นอิงประวัติศาสตร์ของเหยียนซู่เถียบ : การท้าทายประวัติศาสตร์นิพนธ์ของเวียดนามในยุคหลังนโยบายโด่ยเม้ย”. วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2548) : 1 – 28.

โสภณา ศรีจำปา. *โลกทัศน์ของชาวเวียดนามจากสุภาสิต*. นครปฐม : โครงการอินโดจีนศึกษา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล, 2544.

ภาษาเวียดนาม

“Đồng chí tổng bí thư Nguyễn Văn Linh nói chuyện với văn nghệ sĩ”. *Báo Văn Nghệ* (17 – 10 – 1987).

Nhà Văn Việt Nam Hiện Đại. Hanoi: NXB Hội Nhà Văn Việt Nam, 1997.

Trăm Hoa vẫn nở trên Quê Hương: Cao Trào Văn Nghệ Phản Kháng tại Việt Nam (1986-1989). Lê Trần Publishing Company: Reseda, CA, 1990.

Bích Thu. *Theo Dòng Văn Học*. Hanoi: NXB Khoa học xã hội, 1998.

Bùi Việt Thắng. *Truyện Ngắn: Những vấn đề lý thuyết và thực tiễn thể loại*. Hanoi: NXB Đại Học Quốc Gia Hà Nội, 2000.

Chế Lan Viên. “Mất nỗi đau riêng và được cái vui chung”. *Tuyển tập Chế Lan Viên*. Vol. 2. Hanoi: NXB Văn học, 1990

Chu Giang và Nguyễn Văn Lưu. *Luận chiến văn chương*. Hanoi: NXB Văn Học, 1997.

- Dương Hương. *Bến Không Chông*. Hanoi: NXB Hội Nhà Văn, 1999.
- Đình Gia Khánh (ed.). *Văn học Việt Nam thế kỷ X – Nửa đầu thế kỷ XVIII*. Hanoi: NXB Giáo dục, 1998.
- Đoàn Lê. “Đất Xóm Chùa”. *Truyện Ngắn Hay 1993*. Hanoi: NXB Văn Học, 1994.
- Đỗ Chu. *Mảnh Vườn Xưa Hoang Vắng*. Hanoi: NXB Tác Phẩm Mới, 1989.
- Hà Minh Đức. *Văn học Việt Nam hiện đại*. Bến Tre: NXB Thanh Niên, 2003.
- Hà Văn Thủy. “Bông Lúa Nổi Giận”. *Tập Truyện – Ký Chọn Lọc*. Hanoi: NXB Nông Nghiệp, 1988.
- Hoàng Ngọc Hiến. “Về một đặc điểm của văn học và nghệ thuật ở ta trong giai đoạn vừa qua”. *Văn Nghệ*, số 23, 1979.
- Hoàng Ngọc Hiến, ‘Độc Nguyễn Minh Châu’ trong *Văn Học... Gần và Xa*. Hanoi: NXB Giáo Dục, 2003.
- Hoàng Ngọc Hiến. *Năm Bài Giảng về Thể Loại*. Hanoi: NXB Giáo Dục, 1998.
- Hoàng Ngọc Hiến. *Những ngã đường vào Văn Học*. Hanoi: NXB Giáo Dục, 2006.
- Hoàng Trung Thông. “Vấn đề thể hiện cuộc sống mới và Con Người mới trong tác phẩm văn học”. *Văn Nghệ Vũ Khí Sắc Bén*. Hanoi: NXB Văn Học, 1962
- Hồ Anh Thái, “Người Đàn Bà trên Đảo” trong 2 Tiểu Thuyết. Hanoi: NXB Phụ Nữ, 2003.
- Hồ Chí Minh. *Nhật Ký trong Tù*. Hanoi: NXB Văn Học, 2003.
- Lại Nguyên Ân. “Nội dung thể tài và sự phát triển thể loại trong nền văn học Việt Nam mới”. *Một Thời Đại Văn Học Mới*. Hanoi: NXB Văn Học, 1987.
- Lại Văn Long, ‘Kẻ Sát Nhân Lương Thiện’ trong *Ánh Trăng: Tập Truyện Ngắn*. Hanoi: NXB Hội Nhà Văn, 1995.
- Lê Đức Tú. “Văn Học Năm 1998 – Có Gì Mới?”. *Tạp Chí Văn học*, số 1, 1999.
- Lê Lưu, ‘Tâm huyết và mong ước của một đời văn’ trong *Nhà Văn Nói về Tác Phẩm*. Hanoi: NXB Văn Học, 1998.
- Le Minh Han (ed.). *Đại Cương Lịch Sử Việt Nam*. Vol.3. Hanoi: NXB Giáo Dục, 1999.
- Lê Ngọc Trà. *Lý Luận và Văn Học*. TP Ho Chi Minh: NXB Tre, 1990.

Lê Ngọc Trà. “Văn học Việt Nam những năm đầu đổi mới”. *Tạp chí văn học*, số 2, 2002.

Lê Quang Trang. *Dọc đường văn học*. Hanoi: NXB Văn Học, 1996.

Lê Trí Viễn. *Đặc điểm có tính quy luật của lịch sử văn học Việt Nam*. TP Ho Chi Minh: Đại Học Sư Phạm, 1984.

Lưu Khánh Thơ. “Điện Mạo Thơ Năm 1998”. *Tạp Chí Văn Học*. Số 1, 1999.

Ma Văn Kháng. *Mùa lá rụng trong vườn*. Hanoi: NXB Phụ Nữ, 1985.

Ma Văn Kháng. *Đám cưới không có giấy giá thú*. Hanoi: NXB Văn Học, 2000.

Ma Văn Kháng, “Mẹ và Con” trong Ngày Đẹp Trời. Hanoi: NXB Lao Động, 1986.

Ngô Ngọc Bội. “Chuyện của Ông Lão Thường Dân”. *Tập Chuyện – Ký chọn lọc*. Hanoi: NXB Nông Nghiệp, 1988.

Ngô Ngọc Bội, “Những Mảnh Vụn” trong Lạc Việt 16, edited by Dan Duffy. New Haven: Yale Center for International and Area Studies, 1997.

Ngô Ngọc Bội. *Ác Mộng*. Hanoi: NXB Lao Động, 1990.

Ngô Thảo. “Bốn Thẻ Hệ Nhà Văn”. *Tạp Chí Văn Học*. No. 5, 1995.

Nguyễn An. *Nhà Văn của Các Em*. Hanoi: NXB Văn Học, 1999.

Nguyễn Đăng Mạnh. *Một Thời Đại Văn Học Mới* (A New Period of Literature). Hanoi: NXB Văn Học, 1987.

Nguyễn Đăng Mạnh. *Nhà văn và tác phẩm trong trường phổ thông: Nguyễn Minh Châu và Nguyễn Khải*. Hanoi: NXB Giáo Dục, 1998.

Nguyễn Đăng Mạnh. *Tác Phẩm Chọn Lọc*. No. 3, 1995.

Nguyễn Đình Thi, 'Nhận Đường'. Mã Giang Lân. *Văn học Việt Nam 1945-1954*. Hanoi: NXB Giáo Dục, 1998.

Nguyễn Huy Thiệp. “Tướng Về Hưu”. *Như Những Ngọn Gió: Truyện Ngắn*. Hanoi: NXB Văn Học, 1999.

Nguyễn Huy Thiệp. *Như Những Ngọn Gió*. NXB Văn Học, 1999.

Nguyễn Khắc Trường. *Mảnh Đất Lắm Người Nhiều Ma*. Hanoi: NXB Hội Nhà Văn, 1999.

Nguyễn Khải, ‘Cái thời lãng mạn’ trong *Tuyển tập Nguyễn Khải*. Volume 3. Hanoi: NXB Văn Học, 1996.

Nguyễn Khải. *Tuyển tập Nguyễn Khải*. Hanoi: NXB Hội Nhà Văn, 1999.

Nguyễn Khải. *Hà Nội trong mắt tôi*. Hanoi: NXB Hà Nội, 1995.

Nguyễn Khải. “Nhìn lại những trang viết của mình”. Hà Công Tài và Phan Diễm Phương (eds.). *Nguyễn Khải, về Tác gia và Tác Phẩm*. Hanoi: NXB Giáo Dục, 2002.

Nguyễn Khải. “Anh Hùng bất vận”. *Tuyển Tập Nguyễn Khải*. Vol. III. Hanoi: NXB Văn Học, 1996.

Nguyễn Khải. “Tầm Nhìn Xa”. *Tuyển tập truyện ngắn Nguyễn Khải*. TP Hồ Chí Minh: NXB Văn Học, 1999.

Nguyễn Khắc Trường. *Mảnh đất lắm người nhiều ma*. Hanoi: NXB Hội Nhà Văn, 1999.

Nguyễn Mạnh Tuấn. *Cù Lao Tràm*. NXB Hải Phòng, 1985.

Nguyễn Mạnh Tuấn. *Đứng trước Biển*. NXB Hải Phòng, 1984.

Nguyễn Minh Châu, ‘Bức tranh’ trong *Tập truyện ngắn*. Hanoi: NXB Hội Nhà Văn, 1998.

Nguyễn Minh Châu. “Viết về chiến tranh” *Văn Nghệ Quân Đội*, số 11, 1978.

Nguyễn Minh Châu. “Trang số tay viết văn”. Tôn Phương Lan (ed.). *Trang giấy trước đèn*. Hanoi: NXB Khoa học xã hội, 1994.

Nguyễn Minh Châu, ‘Bức tranh’ trong *Tập truyện ngắn*. Hanoi: NXB Hội Nhà Văn, 1998.

Nguyễn Minh Châu. *Những Người đi từ trong Rừng ra*. Hanoi: NXB Quân Đội Nhân Dân, 1982.

Nguyễn Minh Châu. *Miền Cháy*. Hanoi: NXB Quân Đội Nhân Dân, 1977.

Nguyễn Minh Châu. “Hãy đọc lời ai điều cho một giai đoạn văn nghệ minh họa”. *Báo Văn Nghệ*, số 49-50 (5 – 12 – 1987).

Nguyễn Minh Châu. “Thư gửi thế giới cảm xúc hồn nhiên”. Nguyễn Huy (ed.). *Gửi Thế Giới Cảm Xúc Hồn Nhiên*. NXB Đà Nẵng, 1995.

Nguyễn Ngọc. “Cần phát huy đầy đủ chức năng xã hội của văn học nghệ thuật” trong *Văn Nghệ*, số 44, 1987.

- Nguyễn Ngọc. *Nghĩ dọc đường*. TP. Hồ Chí Minh: NXB Văn Nghệ, 2006.
- Nguyễn Ngọc Thiên. *Tranh Luận Văn Nghệ thế kỷ XX*. Hanoi: NXB Lao Động, 2002.
- Nguyễn Quốc Trung. “Dời Nhà Lên Phố”. *Tập Truyện Ngắn Thành Phố Hồ Chí Minh*. Vol. 2. TP Hồ Chí Minh: NXB Văn Học, 2000.
- Nguyễn Văn Hạnh. “Suy nghĩ về thơ Việt Nam từ sau năm 1975”. *Tạp Chí Văn Học*, No. 5, 1998.
- Nguyễn Thị Bình. “Nguyễn Khải và Tư Duy Tiểu Thuyết”. *Tạp Chí Văn Học*. No. , 1998.
- Nguyễn Thị Thu Huệ. “Nước Mắt Đàn Ông”. *Truyện ngắn các cây bút nữ Việt Nam*. Hanoi: NXB Văn Hoá Thông Tin, 1998.
- Nguyễn Thị Văn. “Chuyện Xóm Trầu”. *Tập Truyện Ngắn*. TP Hồ Chí Minh: NXB Văn Nghệ, 2001.
- Nguyễn Văn Hạnh. “Suy nghĩ về thơ Việt Nam từ sau năm 1975”. *Tạp Chí Văn Học*, No. 5, 1998.
- Nguyễn Văn Long. “Viết về tiếp cận để đánh giá văn học Việt Nam sau cách mạng tháng tám”. *50 năm văn học sau cách mạng tháng tám*. Hanoi: NXB Đại Học Quốc Gia, 1996.
- Phạm Thị Hoài, *The crystal Messenger*. South Melbourne: Hyland House, 1997.
- Phạm Xuân Nguyên (ed.). *Đi Tìm Nguyễn Huy Thiệp*. Hanoi: NXB Văn Hoá Thông Tin, 2001.
- Phan Cư Đệ. *Tự Lực Văn Đoàn: Con Người và Văn Chương*. Hanoi: NXB Văn Học, 1990.
- Phan Cư Đệ (ed.). *Văn Học Việt Nam thế kỷ XX*. Hanoi: NXB Giáo Dục, 2004.
- Phan Khôi. “Ông Năm chuột”. *Trăm Hoa Đưa Nở trên Đất Bắc*. Paris: Quê Mẹ, 1983.
- Phan Ngọc. *Một cách tiếp cận văn hoá*. Hanoi: NXB Thanh Niên, 1999.
- Phan Thị Vàng Anh. “Một Ngày”. *Khi Người Ta Trẻ*. Hanoi: NXB Hội Nhà Văn, 1995.
- Tạ Duy Anh. “Xưa kia Chì Đẹp nhất Làng”. *Bước qua Lời Nguyễn*. Hanoi: NXB Văn Học, 1990.

- Thái Bá Lợi. *Họ cùng thời với những ai*. Hanoi: NXB Quân Đội Nhân Dân, 2003.
- Tô Hoài. *Chiều Chiều*. Hanoi: NXB Hội Nhà Văn, 1999.
- Tổ Hữu. “Hôm Qua, Hôm Nay và Ngày Mai” trong *Tạp Chí Văn Học*, số 2, 1978.
- Tô Ngọc Vân, “Học hay không học” in *Văn Nghệ*, Số 10, 1949.
- Tôn Phương Lan và Lại Nguyên Ân (eds.). *Nguyễn Minh Châu : Con Người và Tác Phẩm*. Hanoi: NXB Văn Học, 1991.
- Trần Khắc. “Người Đàn Bà Quỳ”. *Tập Truyện – Ký Chọn Lọc*. Hanoi: NXB Nông Nghiệp, 1988.
- Trường Đình Luân. “Vai Trò của Ký trong Cao Trào Văn Nghệ Phản Kháng”. *Trăm Hoa vẫn nở trên Quê Hương: Cao Trào Văn Nghệ Phản Kháng tại Việt Nam (1986-1989)*. Lê Trần Publishing Company: Reseda, CA, 1990.
- Tuyết Nga. *Phong Cách Văn Xuôi Nguyễn Khải*. Hanoi: NXB Hội Nhà Văn, 2004.
- Văn Tân và Nguyễn Hồng Phong. *Chống quan điểm phi vô sản về Văn Nghệ và Chính Trị* (Fighting against Non- proletariat Attitude in Art and politics). Hanoi, NXB Sự Thật, 1957.
- Võ Văn Trực. *Chuyện Làng Ngày Ấy*. Hanoi: NXB Lao Động, 1993.
- Vũ Ngọc Phan. *Những năm tháng ấy*. Hanoi: NXB Văn học, 1987.
- Xuân Quỳnh: Thơ và Đời*. Hanoi: NXB Văn Hoá, 1998.
- Y Ban, “Thư Gửi Mẹ Âu Cơ” trong *Những Truyện Ngắn Hay*. Hanoi: NXB Thiên Nhiên, 1993.
- ภาษาอังกฤษ**
- “Literature in Renovation”, *Vietnam Courier*, no. 2 (12 – 1989).
- Bao Ninh. *The Sorrow of War*. Palmos, Frank and Phan Thanh Hao (transl.). London: Minerva, 1991.
- Buttinger, Joseph. *Vietnam: A Political History*. USA: Andre Deutsch, 1968.
- Brown, Edward J. *Russian Literature since the Revolution*. Cambridge and London: Harvard University Press, 1982.
- Cima, Ronald J. “Vietnam in 1988: The Brink of Renewal”. *Asian Survey*, Vol. 29, No. 1 (Jan, 1989).

Cao Thi Nhu-Quynh and John c. Schafer, 'From Verse Narrative to Novel: The Development of Prose Fiction in Vietnam' in *The Journal of Asian Studies*. Vol. 47. No. 4 (November 1989). Pp. 756- 777.

Dingwall, Alastair (ed.) *Traveller's Literary Companion: South-East Asia*. Brighton: In Print Publishing, 1994.

Durand, Maurice and Nguyen Tran Huan. *An Introduction to Vietnamese Literature*. New York: Columbia University Press, 1985.

Duong Thu Huong. *Paradise of the Blind*. Translated by Phan Huy Duong and Nina McPherson. New York: Penguin, 1991.

Duong Thu Huong. *Novel Without a Name*. McPherson, Nina and Phan Huy Duong (transl.). London: Picador, 1995.

Esterline, John H. "Vietnam in 1987: Steps forward Rejuvenation". *Asian Survey*, Vol. 28, No. 1 (Jan, 1988).

Gainsborough, Martin. "Political Change in Vietnam: In Search of the Middle-Class Challenge to the State". *Asian Survey*. Vol. 42 (Sep. – Oct., 2002).

Healy, Dana, 'Studies on Vietnamese Language and Literature' in E. Ulrich, Kratz (ed.). *Southeast Asian Languages and Literatures: A Bibliographical guide to Burmese, Cambodian, Indonesian, Javanese, Malay, Minangkabau, Thai and Vietnamese*. London: Tauris Publishers, 1996.

Hoang Ngoc Thanh. *Vietnam's Social and Political Development as Seen through the Modern Novel*. New York: Peter Lang Publishing, 1991.

Hue-Tam Ho Tai. ' Duong Thu Huong and The Literature of Disenchantment.' *The Vietnam Forum 14*. New Haven: Yale Southeast Asia Studies, 1993.

Hue-Tam Ho Tai. *The Country of Memory: Remaking the Past in Late Socialist Vietnam*. Berkeley: University of California Press, 2001.

John H. "Vietnam in 1986: An Uncertain Tiger". *Asian Survey*, Vol. 27, No. 1 (Jan, 1987).

Kerkvliet, Benedict R. Tria. *State-Village Relations in Vietnam: Contested Cooperatives and Collectivisation*. Working Paper 85. Australia: The Centre of Southeast Asian Studies, Monash University, 1993.

Kim N.B. Ninh. *A World Transformed: The Politics of Culture in Revolutionary Vietnam, 1945-1965*. Michigan: The University of Michigan Press, 2002.

Larimer, Tim. ' Literature : War Recalled Trough Vietnamese Eyes.' *The New York Times* (15 May 1995).

Le Cao Doan, 'Agricultural Reforms in Vietnam in the 1980s' in Norlund, Carolyn L. Gates and Vu Cao Dam (eds.). *Vietnam in a Changing World*. Irene Surrey: Curzon Press, 1995.

Lê Lư. *A Time far Past*. Translated by Ngo Vinh Hai, Nguyen Ba Chung, Kevin Bowen and David Hunt. Boston: University of Massachusetts Press Amherst, 1997.

Lê Minh Khuê, 'A Small Tragedy' in Balaban, John and Nguyen Qui Duc (eds.). *Vietnam: A Traveller's Literary Companion*. San Francisco: Whereabouts Press, 1996.

Liljestrom, Rita et al. *Profit and Poverty in Rural Vietnam: Winners and Losers of a Dismantled Revolution*. Surrey: Curzon Press, 1998.

Lockhart, Greg. 'Nguyen Huy Thiep and the Faces of Vietnamese Literature' in *The General Retires and Other Stories*. Singapore: Oxford University Press, 1992.

Lockhart, Greg. 'Nguyen Huy Thiep's Writing: Post-Confucian, Post-Modern?' in *Journal of Vietnamese Studies* (Australian Association of Vietnamese Studies), no. 6 (Jan 1993), pp. 32-49.

Mao Tse-Tung. *On Literature and Art*. Peking: Foreign Languages Press, 1967.

Marr, David G. *Vietnamese Anticolonialism 1885- 1925*. Berkeley: University of California Press, 1971.

Ngô Ngọc Tuấn. *Socialist Realism in Vietnamese Literature: An analysis of the Relationship between Literature and Politics*. Ph.D. Thesis. School of Communication, Culture and Languages, Faculty of Arts. Victoria University, 2004.

Nguyễn Đình Hoà. *Vietnamese Literature: A Brief Survey*. California: San Diego State University, 1994.

Nguyễn Khắc Viện. *Vietnam: A Long History*. Revised edition. Hanoi: NXB Thế Giới, 1999.

Nguyen Khanh Toan, 'Nguyen Du and His Times' in *Vietnamese Studies* 4, 1965. Pp. 2 –29.

Nguyen Manh Hung. "Vietnam in 1999: The Party's Choice". *Asian Survey*, Vol. 40. No. 1 (Jan – Feb, 2000).

Nguyễn Văn Linh. "Let Writers and Artists Actively Contribute to Renovation", *Vietnam Courier*, no. 1 (1988).

Nhu Phong. 'Intellectuals, Writers and Artists' in *The China Quarterly*, no.9 (January-March) 1962. Pp. 47-69.

Pelly, Patricia Marie. *Writing Revolution: The New History in Post-Colonial Vietnam*. PhD thesis. Cornell University, 1993.

Phong Lê, 'Vietnamese Literature in the Context of East-West Exchanges' in *Vietnamese Studies Review*, 1998.

Rato, Montira. "Class, Nation, and Text: The Representation of Peasants in Vietnamese literature. *Social Inequality in Vietnam and the Challenges to Reform*. Edited by Philip Taylor. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2004.

Rato, Montira. "Land Reform in Vietnamese Literature" in *Asian Review*. Vol. 17, 2004.

Robin, Regine. *Socialist Realism: An Impossible Aesthetic*. Translated by Catharine Porter. California: Stanford University Press, 1992.

Phan Cư Đệ. 'Religion, Philosophy and Literature in Vietnam' in *Texts and contexts: Interactions between Literature and Culture in Southeast Asia*. Quezon City: University of Philippines, 1999.

Pike, Douglas. "Vietnam in 1980: The Gathering Storm?". *Asian Survey*, Vol. 21, No. 1 (Jan 1981).

Pike, Douglas. "Vietnam in 1991: The Turning Point". *Asian Survey*, Vol. 32, No. 1 (Jan, 1992).

Schafer, John C. *Vietnamese Perspective on the War in Vietnam: An Annotated Bibliography of Works in English*. Yale University Council on South East Asia Studies, 1997.

Shackford, Julie. *Vietnam: A Historical Perspective*. Hawaii: Center for Southeast Asian studies, School of Hawaiian , Asian and Pacific Studies, 1992.

Sidel, Mark. "Vietnam in 1997: A Year of Challenges". *Asian Survey*, Vol. 38. No. 1 (Jan, 1998).

Taylor, K.W, 'Locating and Translating Boundaries in Nguyen Huy Thiep's Short Stories' in *The Vietnam Review*, autumn-winter 1996. Pp. 439 – 465.

Taylor, Sandra C. *Vietnamese Women at War: Fighting for Ho Chi Minh and the Revolution*. Kansas: University Press of Kansas, 1999.

Trùng Chinh. *Selected writings*. Hanoi: foreign Languages Publishing House, 1977.

Võ Phiến. *Literature in South Vietnam 1954-1975*. Vietnamese Language and Culture Publications of Australia, 1992.

Warner, F. W., 'Writers' Woes' in *Far Eastern Economic Review*, 7 May 1992.

Weiss, Peter. *Notes on the Cultural Life of the Democratic Republic of Vietnam*. London: Calder&Boyars, 1971.

Zinoman, Peter. 'Nguyen Huy Thiep's 'Vang Lua' and the Nature of Intellectual Dissident in Contemporary Vietnam' in *The Vietnam Forum* 14, 1993. Pp. 36-44.

หนังสือพิมพ์และวารสาร

Báo Văn Nghệ
Báo Văn Hoá và Thể Thao
Tạp Chí Văn Học
Tạp Chí Văn Nghệ Quân Đội
Tạp Chí Tác Phẩm Mới

ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

[www. vnn.vn](http://www.vnn.vn)
[www. nhandan.org.vn](http://www.nhandan.org.vn)
www.talawas.de
www.wikipedia.org
<http://www.bbc.co.uk/vietnamese/>

ภาคผนวก

1. บทความเรื่อง “เมือง” ในวรรณกรรมเวียดนามยุคหลังสงคราม (ค.ศ. 1975) ตีพิมพ์ในวารสารสังคมลุ่มน้ำโขง ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2550 หน้า 1 – 32.
2. บทความเรื่อง “The Decline of Socialist Realism in Post – 1975 Vietnamese Literature” วารสาร Manusaya ฉบับเดือนกันยายน 2550 (กำลังอยู่ในขั้นตอนการตีพิมพ์)